

U S T A W A

z dnia 1951 r.

Przepisy wprowadzające Kodeks Cywilny Polski Ludowej.

Rozdział I.

Zmiany w przepisach obowiązujących.

Art.1. § 1. Z dniem wejścia w życie kodeksu cywilnego tracą moc ~~przepisy obowiązujących ustaw dotyczące przedmiotów unormowanych w tym kodeksie, o ile przepisy poniższe nie stanowią inaczej.~~

§ 2. W szczególności tracą moc:

- 1/ przepisy ogólne prawa cywilnego z dnia 18 lipca 1950 r. oraz przepisy wprowadzające te przepisy;
- 2/ kodeks zobowiązań z dnia 27 października 1933 r. oraz przepisy wprowadzające ten kodeks;
- 3/ prawo rzeczowe z dnia 11 października 1946 r. i przepisy wprowadzające prawo rzeczowe i prawo o księgach wieczystych z wyjątkiem art.VIII-XIII, art.XXXVII § 2 i art. L w części dotyczącej prawa o księgach wieczystych oraz art.LIV-LXIII;
- 4/ prawo spadkowe z dnia 8 października 1946 r. i przepisy wprowadzające to prawo;
- 5/ kodeks handlowy z 27 czerwca 1934 r. z wyjątkiem art.13-25 z tym, że wyraz „kupiec” użyty w tych przepisach ulega zastąpieniu wyrazem przedsiębiorstwo, art.31, w którym skreśla się wyrazy „kupca lub”, art.35-38 i art.158-497 oraz

przepisy wprowadzające ten kodeks z wyjątkiem art.LVII-LXIII, z których art.LVII-LXII nadaje się następujące brzmienie:.

"Art.LVII. Rejestr handlowy prowadzą sądy powiatowe."

"Art.LVIII. Każdy ma prawo przeglądać w godzinach urzędowych pod nadzorem sekretarza rejestr i złożone dokumenty tudzież żądać odpisów z nich i wyciągów z rejestru oraz zaświadczeń o braku wpisów."

"Art.LIX. § 1. Do postępowania w sprawach rejestrowych stosuje się przepisy części ogólnej kodeksu postępowania niespornego."

§ 2. Przepisy szczegółowe o urządzeniu i prowadzeniu rejestru handlowego oraz o postępowaniu w sprawach rejestrowych wyda Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w drodze rozporządzenia.

§ 3. Do czasu wydania przepisów oznaczonych w paragrafie poprzedzającym pozostają w mocy przepisy dotychczasowe."

"Art.LX. § 1. Minister Sprawiedliwości wyda w porozumieniu z Ministrem Finansów i Przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego rozporządzenie o opłatach w postępowaniu przed sądem rejestrowym."

§ 2. Do czasu wydania powyższego rozporządzenia pozostają w mocy przepisy dotychczasowe."

"Art. LXI. Państwowe biura notarialne i inne organy władzy państwowej mają obowiązek na żądanie sądu rejestrowego dostarczać temu sądowi informacji i dokumentów."

" Art. LXII. Prezydja rad narodowych obowiązane są przysyłać właściwemu sądowi rejestrowemu za każdy miesiąc w terminie dwu tygodni po zakończeniu miesiąca wykazy przedsiębiorstw podlegających wpisowi do rejestru."

6/ ustawę depozytową z dn. 21 kwietnia 1913 r.
/Zb.ust.prusk.str.225 i Dz.U.R.P.z r.1921

Nr 57, poz.358/;

7) ustawa z dnia 19 kwietnia 1950 r. o zmianach planu gospodarki społecznej (Dz.U.R.P. z 1950 r. Nr 180)
Art. II. Pozostają w mocy przepisy rozporządzenia z dnia 26 sierpnia 1927 r. o odpowiedzialności państwowego przedsiębiorstwa Polska Poczta, Telegraf i Telefon za przesyłki pocztowe, telegramy i rozmowy telefoniczne Dz.U.R.P. z 1927 r. Nr 78, poz. 679 z 1931 r. Nr 103, poz. 788.

Art. III. W kodeksie postępowania cywilnego wprowadza się następujące zmiany:

1/ art. 36 § 1 otrzymuje następujące brzmienie:

Art. 36 § 1. Powództwo o prawo do spadku jako też o roszczenia z rozporządzeń na przypadek śmierci należy wytoczyć, dopóki spadkobiercy nie objęli spadku wyłącznie według miejsca ostatniego zamieszkania spadkodawcy, a jeżeli spadkodawca nie miał miejsca zamieszkania w kraju, według miejsca, w którym znajduje się majątek spadkowy lub główna jego część. W braku zaś powyższych podstaw powództwo

~~należy wytoczyć przed sąd w Warszawie;~~

2/ uchyla się art. 451 oraz ~~745-747;~~

3/ w art. 577 w którym obecna jego ~~treść~~ staje się § 1,
dodaje się § 2 w brzmieniu:

"§ 2. Nie podlegają, również egzekucji środki trwałe w państwowych organizacjach gospodarczych i w organizacjach spółdzielczych. Jednakże w organizacjach spółdzielczych zaspokojenie wierzycieli z powyższych środków ma miejsce w razie ogłoszenia upadłości albo wszczęcia likwidacji przedsiębiorstwa spółdzielczego";

4/ w art. 677 § 1 skreśla się końcowe wyrazy "lub pierwszeństwo kupna/".

Art. IV. Przepisy kodeksu cywilnego nie naruszają postanowień umów międzynarodowych.

Art. V. Ustawę w rozumieniu kodeksu cywilnego i przepisów wprowadzających jest każdy przepis obowiązujący.

Art. VI. Jeżeli dotychczasowe przepisy utrzymane w mocy powołują się na uchylone przepisy z zakresu prawa cywilnego, bądź też ogólnie odsyłają do przepisów prawa cywilnego dotyczących przedmiotów unormowanych w kodeksie cywilnym, stosuje się odpowiedni przepis tego kodeksu.

Rozdział II.

Przepisy przejściowe.

Art. VII. Z dniem wejścia w życie kodeksu cywilnego zdolność do

czynności prawnych ocenia się według tego kodeksu.

- Art.VIII.** Ważność czynności prawnych dokonanych przed dniem wejścia w życie kodeksu cywilnego przez osoby nie mające zdolności do czynności prawnych lub ograniczone w niej ocenia się według przepisów dotychczasowych.
- Art.IX.** Bieg terminów, podlegających liczeniu od końca roku kalendarzowego, w którym wojna lub działania wojenne zostały zakończone, rozpoczyna się dla zaginionych w związku z wojną 1939-1945 r. z dniem 9 maja 1945r.
- Art. X.** Przepisy kodeksu cywilnego o uznaniu za zmarłego stosuje się także do zaginionych przed dniem wejścia w życie tego kodeksu.
- Art.XI.** Skutki uznania za zmarłego ocenia się według kodeksu cywilnego także w przypadkach, gdy uznanie za zmarłego zostało orzeczone według przepisów obowiązujących przed wejściem w życie tego kodeksu.
- Art.XII.** Do stosunków prawnych powstałych przed wejściem w życie kodeksu cywilnego stosuje się nadal prawo dotychczasowe, jeżeli przepisy poniższe nie stanowią inaczej.
- Art.XIII.** W razie wątpliwości czy ma być stosowane prawo dotychczasowe, czy też kodeks cywilny, stosuje się kodeks cywilny.
- Art.XIV.** Ilekroć obowiązujące przepisy szczególnie wadź nie

określają terminu przedawnienia, bądź też przewi-
dują termin przedawnienia dłuższy niż lat dziesięć,
termin ten wynosi lat dziesięć.

Art.XV. § 1. Do roszczeń, powstałych przed dniem wejścia w ży-
cie kodeksu cywilnego, a według dotychczasowych
przepisów w dniu tym jeszcze nie przedawnionych,
stosuje się przepisy tego kodeksu o przedawnieniu
z następującymi ograniczeniami:

- 1/ początek, zawieszenie i przerwanie przedawnienia
ocenia się według dotychczasowych przepisów, gdy
chodzi o czas przed wejściem w życie kodeksu
cywilnego;
- 2/ jeżeli termin przedawnienia według przepisów
kodeksu cywilnego jest krótszy niż według przepisów
dotychczasowych, bieg przedawnienia rozpoczyna się
z dniem wejścia w życie kodeksu cywilnego; jeżo-
li jednak przedawnienie rozpoczęte przed wejściem
w życie kodeksu cywilnego nastąpiłoby przy
uwzględnieniu terminu przedawnienia określo-
nego w prawie dotychczasowym wcześniej, prze-
dawnienie następuje z upływem tego wcześniej-
szego terminu.

§ 2. Ograniczenia wymienione w paragrafie poprze-
dzającym nie dotyczą roszczeń w stosunkach
pomiędzy jednostkami gospodarki społecz-
nionej.

~~Art. XVI. Przepisy artykułu poprzedzającego stosuje się odpo-~~
wiednio do terminów zawitych prawa cywilnego, któ-
re w chwili wejścia w życie kodeksu jeszcze nie
upłynęły. Terminy te z powyższą chwilą uznaje się
za terminy przedawnienia.

Art. XVII. Przewidziane w dotychczasowych nieuchylonych przepisach
terminy zawite prawa cywilnego, uznaje się z dniem
wejścia w życie kodeksu cywilnego za terminy prze-
dawnienia.

Art. XVIII. Prawa rzeczowe, istniejące w chwili wejścia w ży-
cie kodeksu cywilnego, pozostają w mocy:

Art. XIX. Treść praw rzeczowych, istniejących w chwili
wejścia w życie kodeksu cywilnego, przeniesienie,
obciążenie, zmiana treści lub pierwszeństwa oraz
zniesienie praw rzeczowych, istniejących w chwili
wejścia w życie kodeksu cywilnego, podlegają od tej
chwili przepisom tego kodeksu, o ile przepisy po-
niższe nie stanowią inaczej.

Art. XX. Dokonane przed wejściem w życie kodeksu cywilnego
czynności prawne, mające za przedmiot przeniesienie,
obciążenie, zmianę treści lub pierwszeństwa albo
zniesienie praw rzeczowych, są skuteczne, jeżeli odpow-
wiają przepisom dotychczasowym.

Art. XXI. Treść praw rzeczowych, których powstanie nie jest
od chwili wejścia w życie kodeksu cywilnego możliwe,

lecz które pozostają nadal w mocy, podlega przepisom dotychczasowym. ~~To samo dotyczy przeniesienia, obciążenia, zmiany treści lub pierwszeństwa oraz zniesienia takich praw.~~

Art.XXII. § 1. Do zasiedzenia, którego bieg rozpoczął się przed wejściem w życie kodeksu cywilnego, stosuje się od tej chwili przepisy tego kodeksu; dotyczy to w szczególności możliwości nabycia prawa przez zasiedzenie.

§ 2. Jeżeli termin zasiedzenia według kodeksu cywilnego jest krótszy niż według przepisów dotychczasowych, bieg zasiedzenia rozpoczyna się z chwilą wejścia w życie tego kodeksu; jeżeli jednak zasiedzenie, rozpoczęte przed wejściem w życie kodeksu cywilnego, nastąpiłoby przy uwzględnieniu terminu określonego w przepisach dotychczasowych wcześniej, zasiedzenie następuje z tym wcześniejszym terminem.

Art.XXIII. Jeżeli przed wejściem w życie prawa rzeczowego istniał stan rzeczy, który według tego prawa i kodeksu cywilnego prowadziłby do zasiedzenia, jakkolwiek według przepisów poprzedzających wydanie prawa rzeczowego zasiedzenie nie było w przypadku takim dopuszczalne, termin zasiedzenia biegnący od dnia wejścia w życie prawa

rzeczowego ulega skróceniu o okres czasu, przez który ten stan rzeczy istniał, jednak najwyżej o połowę.

Art.XXIV.

Na obszarze mocy obowiązującej prawa o ustaleniu własności dóbr nieruchomości, o przywilejach i hipotekach z 1818 r. prawa, które nie mogły być wpisane do księgi hipotecznej dla braku zgody wierzycieli hipotecznych, lecz zostały ujawnione przez zastrzeżenie, mogą być od chwili wejścia w życie prawa rzeczowego wpisane bez tej zgody z pierwszeństwem, wynikającym z zastrzeżenia w księdze wieczystej.

Art.XXV. § 1.

Prawa zabudowy i prawa własności czasowej, ustanowione na gruntach należących do Skarbu Państwa lub innych osób prawnych prawa publicznego przed wejściem w życie kodeksu cywilnego mogą być zmienione w drodze umowy na prawo bezterminowego użytkowania gruntu.

§ 2. Przez przyznanie prawa zabudowy i prawa dzierżawy wieczystej w rozumieniu dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st.Warszawy /Dz.U.R.P. Nr 50, poz.279/ należy od dnia wejścia w życie kodeksu cywilnego rozumieć ustanowienie bezterminowego użytkowania gruntu za symboliczną opłatą.

§ 3. Budynki, które w myśl art.5 dekretu o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy stanowią własność dotychczasowych właścicieli, są uważane za odrębne nieruchomości.

Art.XXVI.

Przepisy kodeksu cywilnego o zakresie obciążenia hipoteką oraz o ochronie hipoteki stosuje się także do hipotek, długów gruntowych i długów rentowych, istniejących w chwili wejścia w życie tego kodeksu.

Art.XXVII.

Zastaw na rzeczach ruchomych lub na prawach, powstały przed wejściem w życie kodeksu cywilnego, podlega od tej chwili przepisom tego kodeksu także co do skutków obciążenia oraz co do praw i obowiązków zastawcy i zastawnika.

Art.XXVIII.

Ciężary realne polegające na obowiązku świadczeń na rzecz dożywotnika z mocy umowy o dożywocie ustanowione przed wejściem w życie kodeksu cywilnego uznaje się z chwilą wejścia w życie tego kodeksu za służebności osobiste, do których z tą chwilą stosuje się przepisy powyższego kodeksu.

Art.XXIX. § 1. Istniejące prawa i roszczenia osobiste ujawnione w księgach wieczystych przed

wejściem w życie kodeksu cywilnego, zachowują swą moc, przeciwko każdoczesnemu właścicielowi nieruchomości również po wejściu w życie tego kodeksu,

§ 2. Do tych praw i roszczeń stosuje się po wejściu w życie kodeksu cywilnego przepisy dotychczasowe z okresu ich ujawnienia w księdze wieczystej.

Art. XXX. Dotychczasowe przepisy o egzekucji z praw, których powstanie nie jest według kodeksu cywilnego możliwe, stosują się nadal do egzekucji z takich praw powstałych przed wejściem w życie kodeksu.

Art. XXXI. Posiadanie, istniejące w chwili wejścia w życie kodeksu cywilnego, podlega od tej chwili przepisom tego kodeksu.

Art. XXXII. § 1. Do zobowiązań, które powstały przed wejściem w życie kodeksu cywilnego stosuje się przepisy tego kodeksu, jeżeli chodzi o ocenę skutków prawnych zdarzeń zaszłych po wejściu w życie powyższego kodeksu, a nie związanych z istotą stosunku prawnego.

§ 2. W szczególności do zobowiązań tych stosuje się przepisy kodeksu cywilnego o przejściu praw i obowiązków, o odnowieniu, o potrąceniu, o skutkach niemożliwości

świadczenia, o wygaśnięciu lub zmianie zobowiązań, jeżeli zdarzenie powodujące tego rodzaju skutki, nastąpiło po wejściu w życie tego kodeksu.

§ 3. Przepisy kodeksu cywilnego o skutkach niewykonania zobowiązań i o zwłoce wierzyciela stosuje się do zobowiązań powstałych przed wejściem w życie tego kodeksu, jeżeli niewykonanie zobowiązania lub zwłoka wierzyciela nastąpiły po wejściu w życie powyższego kodeksu.

Art. XXXIII. § 1. Do istniejących już zobowiązań ^{z umów najmu i dzierżawy} stosuje się przepisy kodeksu cywilnego z dnia wejścia w życie kodeksu cywilnego.

§ 2. Istniejące w chwili wejścia w życie kodeksu cywilnego spółki cywilne i spółki jawne stają się od tej chwili spółkami w rozumieniu tego kodeksu i od tej chwili do zobowiązań z umów tych spółek stosuje się przepisy tego kodeksu.

Art. XXXIV. § 1. Istniejące w chwili wejścia w życie kodeksu cywilnego spółki komandytowe i spółki ciche obowiązane są w terminie sześciomiesięcznym dostosować swe umowy spółki do przepisów tego kodeksu o spółce.

§ 2. Niezastosowanie się do przepisów paragrafu poprzedzającego pociąga za sobą rozwiązanie

spółki z samego prawa.

Art. XXXV.

W sprawach spadkowych stosuje się prawo obowiązujące w chwili śmierci spadkodawcy, o ile przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

Art. XXXVI.

Do testamentów, kodycyłów i umów dotyczących praw spadkowych oraz odwołania testamentów i kodycyłów i rozwiązywania powyższych umów, jeżeli chodzi o ocenę zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych osób, formy i wad oświadczenia woli, stosuje się prawo obowiązujące w chwili złożenia tych oświadczeń.

Art. XXXVII.

Przy ustalaniu zachowku i dokonywaniu powrotów do naszy spadkowej według przepisów kodeksu cywilnego wszelkie bezpłatne przysporzenia dokonane przez spadkodawcę na rzecz spadkobierców przed wejściem w życie tego kodeksu nie wyłączając wyposażenia i wian uważa się za darowizny.

Art. XXXVIII.

Przepisy Księgi I kodeksu cywilnego mają odpowiednie zastosowanie w sprawach unormowanych w kodeksie rodzinnym.

Art. XLIX

Wykonanie ustawy porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. XL

Ustawa wchodzi w życie z dniem
1952 r.

Biblioteka Sądu Najwyższego

3436

SNB3436

U S T A W A

z dnia

1951 r.

KODEKS CYWILNY POLSKI LUDOWY

Księga I.

Przepisy ogólne.

TYTUŁ I.

Przepisy wstępne.

Art. 1. Przepisy prawa winny być tłumaczone i stosowane zgodnie z zasadami ustroju i celami Państwa Ludowego.

Art. 2. Ustawa nie ma mocy wstecznej, chyba że wynika to z jej brzmienia lub celu.

Art. 3. Nie można czynić ze swego prawa użytku, który by naruszał zasady współżycia społecznego w Państwie Ludowym.

Art. 4. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych ciężar udowodnienia faktu spoczywa na tym, kto z faktu tego wywodzi skutki prawne.

Art. 5. § 1. Jeżeli ustawa uzależnia skutki prawne od dobrej wiary, domniemywa się jej istnienie.

§ 2. Kto zarzuca kłamstwo, powinien je udowodnić.

TYTUŁ II.

Osoby.

D z i a ł I.

Osoby fizyczne.

Rozdział 1.

Przepisy ogólne.

Art. 6. § 1. Każdy obywatel od chwili urodzenia może mieć

~~w zakresie prawa cywilnego prawa i obowiązki /zdolność prawna/.~~

done

§ 2. Płeć, rasa, narodowość, ⁿwyznanie ani pochodzenie nie mają wpływu na zdolność prawną.

Art. 7. W razie urodzenia się dziecka istnieje domniemanie, że dziecko przyszło na świat żywe.

Art. 8. § 1. Pełnoletnim jest, kto ukończył lat osiemnaście.

§ 2. Przez zawarcie małżeństwa małoletni uzyskuje pełnoletność. Nie traci jej w razie unieważnienia małżeństwa.

Art. 9. § 1. Osoba, która ukończyła lat trzynaście, może być ubezwłasnowolniona całkowicie, jeżeli wskutek choroby psychicznej albo niedorozwoju psychicznego nie jest w stanie kierować swoim postępowaniem.

§ 2. Całkowicie ubezwłasnowolniony, który nie pozostaje pod władzą rodzicielską, podlega opiece. W razie uchylenia ubezwłasnowolnienia opieka ustaje z mocy prawa. Sprawujący władzę rodzicielską nad osobą ubezwłasnowolnioną poddani są ograniczeniom, jakim podlega opiekun.

§ 3. Do opieki nad osobą pełnoletnią ubezwłasnowolnioną całkowicie stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu rodzinnego o opiece nad małoletnim. Na opiekuna powołuje się przede wszystkim małżonka osoby ubezwłasnowolnionej, a w braku tegoż - jej ojca lub matkę, chyba że wzgląd na dobro osoby ubezwłasnowolnionej stoi temu na przeszkodzie.

Art. 10. § 1. Osoba pełnoletnia może być ubezwłasnowolnio-

na częściowo z powodu:

- 1/ choroby psychicznej albo niedorozwoju psychicznego, jeżeli jej stan nie wymaga całkowitego ubezwłasnowolnienia,
- 2/ marnotrawstwa,
- 3/ nałogowego pijanistwa lub narkomanii.

§ 2. Osoba częściowo ubezwłasnowolniona podlega kuratelii. W razie uchylenia ubezwłasnowolnienia kuratela ustaje z mocy prawa.

§ 3. Kurator osoby częściowo ubezwłasnowolnionej jest powołany do jej reprezentowania i do zarządzania jej majątkiem tylko wtedy, gdy tak postanowi władza opiekuńcza.

Art. 11. Ten czyje dobro osobiste zostało naruszone bezprawnymi działaniami, może żądać ochrony prawnej, a w szczególności zaniechania tych działań. Dotyczy to zwłaszcza naruszenia czci, używania cudzego nazwiska lub pseudonimu, albo korzystania z cudzego wizerunku.

Rozdział 2.

Zamieszkanie .

Art. 12. Miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której ona przebywa z zamiarem stałego pobytu.

Art. 13. Miejscem zamieszkania każdego z małżonków jest miejscowość, w której wspólnie przebywają z zamiarem stałego pobytu. Małżonkowie mogą jednak mieć osobne miejsca zamieszkania.

Art. 14. § 1. Miejscem zamieszkania dziecka, które pozo-

staje pod władzą rodzicielską, jest miejsce zamieszkania rodziców albo tego z rodziców, któremu wyłącznie służy władza rodzicielska.

§ 2. Gdy władza rodzicielska służy obojgu rodzicom, mającym osobne miejsca zamieszkania, miejsce zamieszkania dziecka określa władza opiekuńcza.

Art. 15. Miejscem zamieszkania osoby, pozostającej pod opieką, jest miejsce zamieszkania opiekuna.

Rozdział 3.

Uznanie za zmarłego .

Art. 16 § 1. Zaginiony może być uznany za zmarłego, jeżeli od końca roku kalendarzowego, w którym według istniejących wiadomości jeszcze żył, upłynęło lat dziesięć; wystarczy jednak upływ lat pięciu, jeżeli w chwili uznania za zmarłego zaginiony ukończyłby lat siedemdziesiąt.

§ 2. Uznanie za zmarłego nie może nastąpić przed końcem roku kalendarzowego , w którym zaginiony ukończyłby lat dwadzieścia trzy.

Art. 17. Kto zaginął, biorąc udział w działaniach wojennych, może być uznany za zmarłego po upływie roku od końca roku kalendarzowego, w którym działania wojenne zostały zakończone. To samo dotyczy osoby, która zaginęła, przebywając na obszarze objętym działaniami, jeżeli istnieje prawdopodobieństwo, że zaginięcie pozostaje w związku z wykonanym tymi działaniami niebezpieczeństwem dla życia.

Art. 18. Kto zaginął, będąc w czasie wojny lub działań wojennych pozbawiony wolności przez władze obcego państwa i osadzony w miejscu, gdzie jego życiu groziło szczególne niebezpieczeństwo, może być uznany za zmarłego po upływie roku od końca roku kalendarzowego, w którym wojna lub działania wojenne zostały zakończone.

Art. 19. Kto zaginął, będąc w czasie wojny lub działań wojennych wywieziony przymusowo poza granice państwa, może być uznany za zmarłego po upływie lat trzech od końca roku kalendarzowego, w którym według istniejących wiadomości jeszcze żył, nie wcześniej jednak niż po upływie lat dwóch od końca roku kalendarzowego, w którym wojna lub działania wojenne zostały zakończone.

Art. 20. § 1. Kto zaginął w czasie podróży powietrznej lub morskiej w związku z katastrofą statku lub okrętu albo w związku z innym szczególnym zdarzeniem, może być uznany za zmarłego po upływie sześciu miesięcy od dnia, w którym nastąpiła katastrofa albo inne szczególne zdarzenie.

§ 2. Jeżeli nie da się stwierdzić katastrofy statku lub okrętu, bieg terminu sześciomiesięcznego rozpoczyna się z upływem roku od dnia, w którym statek lub okręt miał zawinąć do portu przeznaczenia, a jeżeli nie miał portu przeznaczenia - z upływem lat dwóch od dnia, w którym była ostatnia o nim wiadomość.

Art. 21. Kto zaginął w związku z bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia w przypadkach, nie wymienionych w artyku-

łach poprzedzających, może być uznany za zmarłego po upływie roku od dnia, w którym niebezpieczeństwo ustało lub według okoliczności powinno było ustać.

Art. 22. Jeżeli koniec terminów, przewidzianych w art. 16, 20 i 21, przypada na okres wojny lub działań wojennych, uznanie za zmarłego nie może nastąpić przed upływem roku od końca roku kalendarzowego, w którym wojna lub działania wojenne zostały zakończone, chyba że według okoliczności nie mogły one mieć wpływu na wiadomość o życiu zaginionego.

Art. 23. Istnieje domniemanie, że zaginiony zmarł w chwili, określonej w orzeczeniu o uznaniu za zmarłego.

Art. 24. Jako chwilę domniemanej śmierci zaginionego oznacza się chwilę, która według okoliczności jest najbardziej prawdopodobna, a w braku wszelkich danych - pierwszy dzień terminu, z którego upływem uznanie za zmarłego stało się dopuszczalne.

Art. 25. Jeżeli w orzeczeniu o uznaniu za zmarłego czas śmierci został oznaczony tylko datą dnia, za chwilę domniemanej śmierci zaginionego uważa się koniec tego dnia.

Art. 26. Jeśli się okaże, że osoba, uznana za zmarłą, żyje albo że jej śmierć nastąpiła w innej chwili, skutki uznania za zmarłego ustają albo ulegają odpowiedniej zmianie. Nie ma to jednak wpływu na ważność ponownego małżeństwa, które zostało zawarte przez małżonka osoby uznanej za zmarłą.

Art. 27. Jeżeli kilka osób utraciło życie podczas gro-

żącego im wspólnie niebezpieczeństwa, istnieje domniemanie, że zmarły jednocześnie.

Rozdział 4.

Kuratela.

Art. 28. § 1. Kuratora ustanawia się w przypadkach w ustawie przewidzianych.

§ 2. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, kuratora ustanawia władza opiekuńcza.

Art. 29. Dla dziecka poczętego, kazez lecz jeszcze nie urodzonego ustanawia się kuratora, jeżeli jest to potrzebne do strzeżenia jego przyszłych praw. Kuratela ustaje z chwilą urodzenia się dziecka.

Art. 30. § 1. Osoba ułonna może żądać ustanowienia kuratora, ^{potrzebna} jeżeli/jest jej pomoc do prowadzenia wszelkich spraw albo spraw określonego rodzaju. Zakres obowiązków i uprawnień kuratora określa władza opiekuńcza.

§ 2. Kuratela uchyla się na żądanie osoby, dla której była ustanowiona.

Art. 31 § 1. Dla ochrony praw osoby, która z powodu nieobecności nie może prowadzić swoich spraw, a nie ma pełnomocnika, ustanawia się kuratora. To samo dotyczy przypadku, gdy pełnomocnik nieobecnego nie może wykonywać swoich czynności albo gdy je wykonywa nienależycie.

§ 2. Kurator powinien przede wszystkim starać

~~się o ustalenie miejsca pobytu osoby nieobecnej i zawiadomić~~
ją o stanie jej spraw.

Art. 32. W braku przepisów szczególnych do kurateli stosuje się odpowiednio przepisy o opiece.

Art. 33. § 1. Władza, która ustanowiła kuratora, przyznaje mu na jego żądanie stosowne wynagrodzenie za sprawowane czynności.

§ 2. Wynagrodzenie pokrywa się z majątku osoby, dla której kuratela została ustanowiona; w braku takiego majątku wynagrodzenie pokrywa win, na czyje żądanie powołano kuratora.

§ 3. Wynagrodzenia nie przyznaje się, jeżeli nakład pracy kuratora jest nieznaczny, a sprawowanie kurateli czyni zadość obowiązкови moralnemu.

Art. 34. § 1. Jeżeli kurator został ustanowiony do załatwienia poszczególnej sprawy, kuratela ustaje z chwilą zakończenia tej sprawy.

§ 2. Jeżeli przepisy szczególne inaczej nie stanowią, władza, która ustanowiła kuratora, uchyla kuratela, gdy odpadnie jej cel.

D z i a ł II.

Osoby prawne.

Art. 35. § 1. Organizacja socjalistyczna, jako to insty-

tuje państwowe, przedsiębiorstwa państwowe i inne państwowe organizacje gospodarcze, związki zawodowe i inne organizacje społeczne, organizacje spółdzielcze, mają zdolność prawną w takim zakresie, w jakim to jest potrzebne do wykonywania ich zadań /socjalistycznych/. osoby prawne/.

§ 2. W przypadkach w ustawie przewidzianych zdolność prawną mają także organizacje, nie będące organizacjami socjalistycznymi.

Art. 36. § 1. Powstanie, ustroj i ustalenie osób prawnych określają ustawy oraz oparte na nich przepisy i akty władz gospodarki narodowej.

§ 2. Jeżeli właściwy przepis nie stanowi inaczej, państwowa organizacja gospodarcza uzyskuje zdolność prawną z chwilą powołania organów uprawnionych do działania w jej imieniu i przydzielenia jej środków trwałych i obrotowych.

Art. 37. Osoba prawna działa przez swoje organa, w sposób przewidziany w przepisach lub aktach władz gospodarki narodowej, które określają jej ustroj.

Art. 38. Nieważna jest czynność prawna, przez którą osoba prawna zmierza do nabycia praw lub zaciągnięcia zobowiązań przekraczających zakres jej zdolności prawnej.

Art. 39. Przepisy o ochronie dóbr osobistych osób fizycznych stosuje się odpowiednio do osób prawnych.

Art. 40. Siedzibą osoby prawnej jest miejscowość, w której znajduje się jej organ zarządzający.

Art. 41. § 1. Osoby prawne podlegają wpisowi do właściwych rejestrów.

§ 2. Rodzaje rejestrów, ich organizacja i sposób prowadzenia regulują rozporządzenia Rady Ministrów.

§ 3. W przypadkach w ustawie przewidzianych do powstania osoby prawnej potrzebny jest wpis do rejestru.

Art. 42. Państwowe organizacje gospodarcze, mające osobowość prawną, nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania skarbu państwa. Skarb państwa nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania tych organizacji.

Art. 43. Przedmioty majątkowe należące do kategorii środków trwałych państwowej organizacji gospodarczej mającej osobowość prawną, nie mogą służyć do zaspokojenia roszczeń pieniężnych wierzycieli tej organizacji.

Art. 44. Przedmioty majątkowe, należące do kategorii środków trwałych organizacji spółdzielczej, mogą służyć do zaspokojenia roszczeń pieniężnych wierzycieli tej organizacji, dopóki nie nastąpi jej likwidacja.

Art. 45. § 1. Jeżeli osoba prawna nie będąca organizacją socjalistyczną nie może prowadzić swoich spraw dla braku powołanych do tego organów, ustanawia się dla niej kuratora, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

§ 2. Kurator powinien postarać się niezwłocznie o powołanie organów osoby prawnej, a w razie potrzeby o jej likwidację.

TYTUŁ III.

Przedmioty majątkowe.

Art. 46. Przedmioty majątkowe będące w dyspozycji państwowych organizacji gospodarczych albo organizacji spółdzielczych /jednostek gospodarki uspołecznionej/ należą bądź do kategorii środków trwałych, bądź do kategorii środków obrotowych tych organizacji.

Art. 47. Jednostki gospodarki uspołecznionej nie mogą, bez zezwolenia nadrzędnych organów gospodarki narodowej, rozporządzać przedmiotami majątkowymi należącymi do kategorii środków trwałych.

Art. 48. Rzeczami są tylko przedmioty materialne.

Art. 49. Część składowa rzeczy nie może być odrębnym przedmiotem praw.

Art. 50. § 1. Częścią składową rzeczy jest wszystko, co nie może być od niej odłączone bez uszkodzenia lub istotnej zmiany całości albo przedmiotu odłączonego.

§ 2. Przedmioty połączone z rzeczą tylko dla przemijającego użytku nie są uważane za jej część składową.

Art. 51. § 1. Do części składowych gruntu należą w szczególności drzewa i inne rośliny od chwili zasadzenia lub zasiania oraz budowle trwałe z gruntem związane.

§ 2. Jednakże w przypadkach w ustawie przewidzianych budowle na gruntach należących do państwa mogą stanowić

odrębny przedmiot własności organizacji spółdzielczych albo obywateli, a budowle na gruntach należących do obywateli - odrębny przedmiot własności organizacji spółdzielczych. W przypadkach takich budowle nie są uważane za części składowe gruntu.

Art. 52. Urządzenia służące do doprowadzania lub odprowadzania wody, pary, gazu, prądu elektrycznego i inne urządzenia podobne nie należą do części składowych gruntu lub budowli, chociażby były z nimi trwale związane, jeżeli wchodzi w skład przedsiębiorstwa lub zakładu.

Art. 53. § 1. Rzeczy są ruchome albo nieruchome.

§ 2. Nieruchomościami są grunty jak również budowle trwale z gruntem związane, jeżeli stanowią odrębne od gruntu przedmioty własności. Wszystkie inne rzeczy są ruchome.

Art. 54. Za części składowe nieruchomości uważa się także prawa związane z jej własnością.

Art. 55. § 1. Własność i inne prawa rzeczowe na nieruchomościach podlegają wpisowi do rejestrów.

§ 2. Prowadzi się: 1. rejestry dla nieruchomości będących własnością państwową; 2. rejestry dla nieruchomości będących własnością spółdzielczą; 3. rejestry dla innych nieruchomości /księgi wieczyste/.

§ 3. Organizację i sposób prowadzenia rejestrów i ksiąg wieczystych regulują osobne przepisy.

Art. 56. § 1. Przynależnościami są rzeczy ruchome, które są potrzebne do korzystania z innej rzeczy /rzeczy głównej/ zgodnie z jej przeznaczeniem i pozostają z nią faktycznie w związku odpowiadającym temu celowi.

§ 2. Nie może być przynależnością rzecz, która nie należy do właściciela rzeczy głównej.

§ 3. Przynależność nie traci tego charakteru przez przemijające pozbawienia jej związku z rzeczą główną.

Art. 57. Czynność prawna mająca za przedmiot rzecz główną ma skutek także względem przynależności, chyba że co innego wynika z treści czynności prawnej albo z przepisów szczególnych.

Art. 58. § 1. Pożytkami naturalnymi rzeczy są jej plody i inne odłączone części składowe, o ile według zasad prawidłowej gospodarki stanowią normalny dochód z rzeczy.

§ 2. Pożytkami cywilnymi rzeczy są dochody, które rzecz przynosi na podstawie stosunku prawnego.

Art. 59. Pożytkami prawa są dochody, które prawo przynosi zgodnie ze swym przeznaczeniem społeczno-gospodarczym.

Art. 60. § 1. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, uprawnionemu do pobierania pożytków przypadają pożytki naturalne odłączone od rzeczy w czasie trwania jego uprawnienia, a pożytki cywilne - w stosunku do tego czasu.

§ 2. Jeżeli uprawniony do pobierania pożytków

poczynił nakłady w celu uzyskania pożytków, które przynależą innej osobie, należy mu się od niej wynagrodzenia za te nakłady. Wynagrodzenie nie może przenosić wartości pożytków.

TYTUŁ IV .

Czynności prawne .

D z i a ł I .

Przepisy ogólne.

Art. 61. Czynność, zmierzająca do ustanowienia zmiany lub zniesienia stosunku prawnego /czynność prawna/, wywołuje nie tylko skutki w niej wyrażone, lecz także takie, które wynikają z ustawy lub zwyczaju.

Art. 62. § 1. Czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, jak również czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego w Państwie Ludowym, jest nieważna . Nieważna jest w szczególności czynność prawna sprzeczna z ustalonymi zasadami gospodarki planowej.

§ 2. Jeżeli nieważnością dotknięta jest tylko część czynności prawnej, czynność prawna pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba by wynikało z okoliczności, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie byłaby dokonana.

Art. 63. § 1. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych nie można przez czynność prawną wyłączyć ani ograniczyć uprawnień do przeniesienia, obciążenia , zmiany lub znie-

siania prawa, które według ustawy jest zbywalne.

§ 2. Przepis powyższy nie wyłącza dopuszczalności zobowiązania, że uprawniony nie dokona oznaczonych rozporządzeń prawem.

Art. 64. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych wola osoby, która dokonywa czynności prawnej, może być wyrażona przez jakiekolwiek zachowanie się tej osoby, ujawniające jej wolę w sposób dostateczny /oświadczenie woli/.

Art. 65. § 1. Oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą, gdy doszło do tej osoby w taki sposób, że mogła o nim poznać wiadomość.

§ 2. Odwołanie takiego oświadczenia jest skuteczne, jeżeli doszło jednocześnie z nim lub wcześniej.

Art. 66. Oświadczenia woli, które ma być złożone innej osobie, nie traci mocy wskutek tego, że zanim do tej osoby doszło, składający je zmarł lub utracił zdolność do czynności prawnych, chyba że co innego wynika z treści oświadczenia lub z okoliczności.

Art. 67. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych oświadczenie, obejmujące zgodę osoby trzeciej, potrzebną do dokonania czynności prawnej, może być złożone także po dokonaniu czynności. Oświadczenie to ma moc wsteczną od chwili dokonania czynności. Nie wymaga ono szczególnej formy, przewidzianej dla danej czynności.

Art. 68. § 1. Oświadczenia woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają zasady współżycia społecznego w Państwie Ludowym.

§ 2. W umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu.

D z i a ł I I .

Zdolność do czynności prawnych.

Art. 69. Pełną zdolność do czynności prawnych nabywa się z chwilą uzyskania pełnoletności.

Art. 70. § 1. Nie mają zdolności do czynności prawnych osoby, które nie ukończyły lat trzynastu oraz osoby ubezwłasnowolnione całkowicie.

§ 2. Czynność prawna, dokonana przez osobę, nie mającą zdolności do czynności prawnych, jest nieważna.

Art. 71. § 1. Ograniczoną zdolność do czynności prawnych mają małoletni, którzy ukończyli lat trzynaste oraz osoby ubezwłasnowolnione częściowo.

§ 2. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych do ważności czynności prawnej, przez którą osoba, ograniczona w zdolności do czynności prawnych, zaciąga zobowiązanie lub rozporządza swym prawem, potrzebna jest zgoda przedstawiciela ustawowego.

Art. 72. Osoba ograniczona w zdolności do czynności

prawnych może bez zgody przedstawiciela ustawowego rozporządzać swoim zarobkiem. Jednakże z ważnych powodów władza opiekuńcza może pozbawić ją tego uprawnienia.

Art. 73. Osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych może bez zgody przedstawiciela ustawowego zobowiązać się do świadczenia usług za wynagrodzeniem oraz dokonywać czynności prawnych, które dotyczą stosunku wynikającego z takiej umowy. Jednakże, gdy umowa sprzeciwia się dobru tej osoby, przedstawiciel ustawowy może umowę rozwiązać za zezwoleniem władzy opiekuńczej. Rozwiązanie następuje przez oświadczenia złożone drugiej stronie.

Art. 74. § 1. Ważność umowy, zawartej przez osobę ograniczoną w zdolności do czynności prawnych bez wymaganej zgody przedstawiciela ustawowego, zależy od potwierdzenia umowy przez przedstawiciela.

§ 2. Osoba, ograniczona w zdolności do czynności prawnych, może sama potwierdzić umowę po uzyskaniu pełnej zdolności do czynności prawnych.

§ 3. Strona, która zawarła umowę z osobą ograniczoną w zdolności do czynności prawnych, nie może powoływać się na brak zgody jej przedstawiciela ustawowego. Może jednak wyznaczyć przedstawicielowi ustawowemu odpowiedni termin do potwierdzenia umowy; staje się wolna po bezskutecznym upływie tego terminu.

Art. 75. Jeżeli osoba ograniczona w zdolności do czynności

~~ności prawnych dokonała sama jednostronną czynność prawną,~~
do której jest potrzebna zgoda przedstawiciela ustawowego, czyn-
ność jest nieważna.

Art. 76. § 1. Jeżeli przedstawiciel ustawowy osoby ogra-
niczonej w zdolności do czynności prawnych oddał jej określo-
ne przedmioty majątkowe do swobodnego użytku, osoba ta ma peł-
ną zdolność w zakresie czynności prawnych, które tych przedmio-
tów dotyczą. Wyjątek stanowią czynności prawne, do których
dokonania nie wystarczałaby zgoda przedstawiciela ustawowe-
go.

§ 2. Władza opiekunowa może z ważnych powodów pozba-
wić tego uprawnienia osobę ograniczoną w zdolności do czynno-
ści prawnych.

D z i a ł I I I .

Zawarcie umowy.

Art. 77. Umowa zostaje zawarta, gdy strony złożą zgodne
oświadczenia co do jej istotnych postanowień.

Art. 78. § 1. Kto w celu zawarcia umowy złożył drugiej
stronie oświadczenie, obejmujące jej istotne postanowienia
/oferta/ i oznaczył termin, w ciągu którego oczekiwać będzie
odpowiedzi, związany jest ofertą, aż do upływu oznaczonego
terminu.

§ 2. Gdy termin nie był oznaczony, oferta uczy-
niona w obecności drugiej strony albo za pomocą telefonu lub
innego środka bezpośredniego porozumiewania się na odległość
przestaje wiązać, jeżeli nie zostanie przyjęta niezwłocz-

~~nie, uczynione w inny sposób, przestaje wiązać po upływie czasu,~~ w jakim czyniący ofertę mógł w zwykłym toku czynności otrzymać odpowiedź, wysłaną ^{nie} bez/uzasadnionej zwłoki.

Art. 79. Jeżeli oświadczenie o przyjęciu oferty nadeszło z opóźnieniem, lecz wynika z jego treści lub z okoliczności, że zostało wysłane w czasie właściwym, umowa dochodzi do skutku, chyba ^{że} czyniący ofertę zawiadomi niezwłocznie drugą stronę, iż wskutek opóźnienia odpowiedzi uważa umowę za nie zawartą.

Art. 80. Przyjęcie oferty, uczynione z zastrzeżeniem zmiany lub uzupełnienia jej treści, poczytuje się za nową ofertę.

Art. 81. Jeżeli czyniący ofertę żąda niezwłocznego wykonania umowy albo jeżeli zgodnie z treścią oferty lub zwyczajem zawiadomienie o przyjęciu nie jest potrzebne, umowa dochodzi do skutku, skoro druga strona w czasie właściwym przystąpi do jej wykonania albo w inny sposób wyrazi wolę przyjęcia oferty. W przeciwnym razie oferta przestaje wiązać.

Art. 82. Jeżeli czyniący ofertę przystępuje do wykonania umowy, nie czekając na przyjęcie oferty, ponosi on w razie niedojścia umowy do skutku niebezpieczeństwo swego działania, chociażby druga strona żadnej odpowiedzi nie udzieliła.

Art. 83. W razie wątpliwości poczytuje się umowę za zawartą w miejscu i w czasie otrzymania odpowiedzi na ofertę,

a w przypadku gdy zawiadomienie o przyjęciu nie jest potrzebne - w miejscu i w czasie przystąpienia przez drugą stronę do wykonania umowy lub wyrażenia w inny sposób woli przyjęcia oferty.

D z i a ł IV.

Forma czynności prawnych.

Art. 84. Jeżeli ustawa przepisuje dla pewnej czynności prawnej określoną formę, czynność dokonana bez zachowania tej formy jest nieważna. Nie dotyczy to przypadków, gdy zachowanie określonej formy jest przepisane jedynie dla wywołania szczególnych skutków czynności.

Art. 85. Jeżeli strony zastrzegły w umowie, że czynność prawna między nimi ma być dokonana w określonej formie, niezachowanie zastrzeżonej formy podlega za sobą nieważność tej czynności.

Art. 86. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych do zachowania pisemnej formy czynności prawnej wystarczy złożenie podpisu własnoręcznego na dokumencie, obejmującym treść oświadczenia woli. Do zawarcia umowy wystarczy wymiana pism, z których każde obejmuje treść oświadczenia woli jednej strony i jest przez nią podpisane.

Art. 87. Osoba, nie umiejąca lub nie mogąca pisać, lecz umiejąca czytać, może złożyć oświadczenie woli w formie pisemnej bądź w ten sposób, że uczyni na dokumencie własny odcisk palca, a obok tego odcisku inna osoba wypisze jej

imie i nazwisko, umieszczając swój podpis, bądź też w ten sposób, że zamiast osoby, składającej oświadczenia, podpisze się inna osoba, a jej podpis będzie poświadczony przez sędziego obywatelskiego, notariusza lub powołany do tego organ rady narodowej z zaznaczeniem, że podpis ten został złożony na życzenie niepiśmiennego lub nie mogącego pisać, lecz umiejącego czytać.

Art. 88. Osoby, nie umiejące lub nie mogące czytać, mogą składać oświadczenia woli na piśmie jedynie w formie aktu notarialnego.

Art. 89. § 1. Jeżeli ustawa uzależnia szczególna skutki czynności prawnej od urzędowego poświadczenia daty, wzmianka o tej czynności w jakimkolwiek dokumencie urzędowym zastępuje poświadczenie daty, jednakże dopiero od daty dokumentu urzędowego. Przepis ten stosuje się odpowiednio w przypadku urzędowego poświadczenia któregośkolwiek z podpisów na dokumencie, obejmującym czynność prawną albo w razie uchylenia na tym dokumencie jakiegokolwiek wzmianki urzędowej.

§ 2. W razie śmierci którejkolwiek z osób, podpisanych na dokumencie, obejmującym czynność prawną, data śmierci tej osoby uważana jest na równi z urzędowym poświadczeniem daty czynności, jednakże dopiero od dnia śmierci osoby, która złożyła podpis na dokumencie.

D z i a ł 7.

Wady oświadczenia woli.

Art. 90. Nieważne jest oświadczenie woli złożone przez

osobę, która z jakiegokolwiek powodu znajdowała się w stanie, wykluczającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, w szczególności z powodu choroby psychicznej, niedorozwoju psychicznego albo chociażby przemijającego zakłócenia czynności psychicznych.

Art. 91. § 1. Nieważne jest oświadczenie woli, złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów.

§ 2. Jeżeli takie oświadczenie złożono dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według natury tej czynności.

Art. 92. Pozorność oświadczenia woli nie ma wpływu na skuteczność czynności prawnej, dokonanej przez osobę trzecią na podstawie pozornego oświadczenia, chyba że osoba trzecia działała w złej wierze.

Art. 93. § 1. Kto był w błędzie co do treści swego oświadczenia woli, ten może uchylić się od jego skutków prawnych. Jeżeli oświadczenie było złożone innej osobie, uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia może nastąpić tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy osoba ta o błędzie wiedziała lub mogła z łatwością błąd zauważyć.

§ 2. Można powoływać się tylko na błąd istotny, uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał rzecz rozsądnie, nie złożyłby żadnego oświadczenia albo złożyłby oświadczenie innej treści.

Art. 94. Zniekształcenia oświadczenia woli przez osobę użytą do jego przesłania, ma takie same skutki, jak błąd przy złożeniu oświadczenia.

Art. 95. § 1. Jeżeli błąd wywołany druga strona podstępnie, uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli, złożonego pod wpływem błędu, mogą nastąpić także wtedy, gdy błąd nie był istotny albo gdy dotyczył jedynie pobudek.

§ 2. Podstęp osoby trzeciej jest równoznaczny z podstępem strony, jeżeli ta o podstępie wiedziała, a nie zawiadomiła o nim drugiej strony.

Art. 96. Kto złożył oświadczenie woli pod wpływem bezprawnej groźby drugiej strony lub osoby trzeciej, uchylić się może od skutków prawnych swego oświadczenia, jeżeli z okoliczności wynika, że mógł się obawiać, iż jemu samemu lub innej osobie grozi poważne niebezpieczeństwo osobiste lub majątkowe.

Art. 97. § 1. Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli, złożonego pod wpływem błędu lub groźby, następuje przez oświadczenia złożone drugiej stronie na piśmie.

§ 2. Uprawnienie do uchylenia się wygasa: w przypadku błędu - z upływem roku od jego wystąpienia, w przypadku groźby - z upływem roku od chwili, kiedy stan obawy ustał.

D z i a ł VI.
Warunek.

Art. 98. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewi-

działan powstania lub ustania skutków czynności prawnej można uzależnić od zdarzenia przyszłego i niepewnego /warunek zawieszający lub rozwiązujący/.

Art. 99. Ziszczenie się warunku nie ma mocy wstecznej, chyba że zastrzeżono co innego.

Art. 100. Właściciel uprawniony może wykonywać wszelkie czynności, zmierzające do zachowania jego praw.

Art. 101. Skoro warunek się ziszczy, wszelkie rozporządzenia prawem warunkowym tracą moc, o ile by mogły udaremnić lub ograniczyć skutek ziszczenia się warunku. Przepis ten nie narusza praw osób trzecich, nabytych w dobrej wierze.

Art. 102. § 1. Jeżeli strona, której zależy na nieziszczeniu się warunku, w złej wierze przeszkodzi ziszczeniu się warunku, następują skutki takie, jak gdyby warunek się ziszczył.

§ 2. Jeżeli strona, której zależy na ziszczeniu się warunku, w złej wierze doprowadzi do ziszczenia się warunku, następują skutki takie, jak gdyby warunek się nie ziszczył.

Art. 103. Warunek niemożliwy oraz warunek przeciwny ustawie lub zasadom współżycia społecznego w państwie Ludowym powoduje nieważność czynności prawnej, gdy jest zawieszający; uważa się za niezastrzeżony, gdy jest rozwiązujący.

Art. 104. § 1. Jeżeli skutki czynności prawnej ma-

ja powstać w określonym terminie, stosuje się odpowiednio przepisy o warunku zawieszającym.

§ 2. Jeżeli skutki czynności prawnej mają ustać w określonym terminie, stosuje się odpowiednio przepisy o warunku rozwiązującym.

D z i a ł VII.

Przedstawicielstwo.

Art. 105. § 1. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych czynność prawna może być dokonana przez przedstawiciela.

§ 2. Czynność prawna dokonana przez przedstawiciela w granicach umocowania pociąga za sobą skutki bezpośrednie dla reprezentowanego.

Art. 106. Umocowanie do działania w cudzym imieniu może opierać się na przepisie ustawy /przedstawicielstwo ustawowe/ albo na oświadczeniu reprezentowanego /pełnomocnictwo/.

Art. 107. Poza przypadkami przewidzianymi w ustawach szczególnych przedstawicielami ustawowymi są rodzice, jeżeli służy im władza rodzicielska, opiekun albo kurator.

Art. 108. Granice umocowania przedstawiciela ustawowego określają przepisy, dotyczące ustanowienia przedstawiciela. Granice umocowania pełnomocnika określa treść pełnomocnictwa.

Art. 109. Pełnomocnictwo ogólne obejmuje tylko umocowa-
nia do czynności zwykłego zarządu. Do czynności, które prze-
kraczają zakres zwykłego zarządu, potrzebne jest pełnomocni-
ctwo określające ich rodzaj, jeżeli ustawa nie wymaga pełno-
mocnictwa do poszczegółnej czynności.

Art. 110. § 1. Jeżeli do ważności czynności prawnej
potrzebna jest określona forma, pełnomocnictwo do dokonania
tej czynności winno być udzielone w tej samej formie.

§ 2. Pełnomocnictwo ogólne winno być udzielone
na piśmie.

Art. 111. § 1. Okoliczność, że pełnomocnik jest ograni-
czony w zdolności do czynności prawnych, nie ma wpływu na waż-
ność czynności, dokonanej w imieniu mocodawcy.

§ 2. Jeżeli ograniczenie nastąpiło po udzieleniu
pełnomocnictwa, czynność prawna, dokonana przez peł-
nomocnika po tym ograniczeniu, jest nieważna wówczas, gdy
mocodawca o ograniczeniu nie wiedział albo gdy, dowiedziawszy
się o nim, nie miał już możności odwołania na czas peł-
nomocnictwa.

Art. 112. Jeżeli nie sprzeciwia się temu stosunek
prawny będący podstawą pełnomocnictwa, pełnomocnictwo może
być w każdej chwili odwołane lub ograniczone i wygasa ze
śmiercią mocodawcy lub pełnomocnika.

Art. 113. Po wygaśnięciu pełnomocnictwa pełnomocnik
obowiązany jest zwrócić mocodawcy dokument pełnomocnictwa.

Może żądać poświadczanego podpisu tego dokumentu, wygaśnięcia pełnomocnictwa powinno być na odpisie zaznaczona.

Art. 114. Późniejsza ograniczenie lub wygaśnięcia pełnomocnictwa nie ma wpływu na ważność czynności prawnej, dokonanej przez pełnomocnika w granicach umocowania, chyba że w chwili dokonania czynności osoba, z którą pełnomocnik zawarł umowę lub której złożył jednostronne oświadczenie, o ograniczeniu lub wygaśnięciu pełnomocnictwa wiedziała albo brak wiadomości o tym był wynikiem niedbalstwa z jej strony.

Art. 115. § 1. Jeżeli zawierający umowę w cudzym imieniu nie ma pełnomocnictwa albo je przekroczy, ważność umowy zależy od potwierdzenia jej przez osobę, w której imieniu została zawarta.

§ 2. Druga strona może wyznaczyć osobie, w której imieniu umowa została zawarta, odpowiedni termin do jej potwierdzenia; staje się się wolna po bezskutecznym upływie tego terminu.

Art. 116. Jednostronna czynność prawna dokonana w cudzym imieniu bez pełnomocnictwa jest nieważna. Jednakże w przypadku, gdy osoba, której zostało złożone oświadczenie woli w cudzym imieniu, godziła się na działanie bez pełnomocnictwa, stosuje się odpowiednio przepisy artykułu poprzedzającego.

Art. 117. Pełnomocnik może podstawić na swoje miejsce inną osobę tylko w przypadku, gdy takie uprawnienie wynika

z treści pełnomocnictwa, z ustawy lub ze stosunku prawnego, będącego podstawą pełnomocnictwa.

Art. 118. § 1. Jeżeli do tej samej czynności było ustanowionych kilku pełnomocników, każdy z nich może działać samodzielnie, chyba że inaczej zastrzeżono.

§ 2. Przepis powyższy stosuje się także do osób, które pełnomocnik na swoje miejsce podstawiał.

Art. 119. Przepisy niniejszego działu stosuje się odpowiednio w przypadku, gdy oświadczenie woli ma być złożone przedstawicielowi.

TYTUŁ V.

Obliczanie terminów.

Art. 120. Terminy, ustanowione przez ustawę, orzeczenie lub czynność prawną, oblicza się w sposób w nich wskazany. W razie wątpliwości stosuje się przepisy poniższe.

Art. 121. § 1. Termin, określony w dniach, kończy się z upływem ostatniego dnia.

§ 2. Jeżeli początkiem terminu określonego w dniach jest pewne zdarzenie, nie uwzględnia się przy obliczaniu tego terminu dnia, w którym zdarzenie nastąpiło.

§ 3. W razie przedłużenia terminu przedłużony termin biegnie od dnia następującego po upływie poprzedniego terminu.

Art. 122. § 1. Terminy, określone w tygodniach, miesiącach lub latach, kończą się z upływem dnia, który nazwą lub datą odpowiada początkowemu dniowi terminu, a gdyby takiego dnia w ostatnim miesiącu nie było - w ostatnim dniu tego miesiąca.

§ 2. Jednakże przy obliczaniu wieku człowieka dzień urodzenia wlicza się do jego wieku.

Art. 223. § 1. Jeżeli termin jest oznaczony na początek, środek lub koniec miesiąca, rozumie się przez to pierwszy, piętnasty lub ostatni dzień miesiąca.

§ 2. Termin półmiesięczny jest równy piętnastu dniom.

§ 3. Jeżeli termin jest oznaczony na jeden lub więcej miesięcy i pół miesiąca, liczy się naprzód całe miesiące.

Art. 124. Jeżeli termin jest określony w miesiącach lub latach, a ciągłość terminu nie jest wymagana, miesiąc liczy się za dni trzydzieści, a rok za dni trzysta sześćdziesiąt pięć.

Art. 125. Jeżeli koniec terminu do wykonania czynności przypada na dzień ustawowo uznany za wolny od pracy, termin upływa dnia następnego.

TYTUŁ VI.

Przedawnienie roszczeń.

Art. 126. § 1. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie prze-

widziących wszelkie roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu z upływem terminu oznaczonego w ustawie.

§ 2. Po upływie terminu przedawnienia osoba, przeciwko której roszczenie służy, może uchylić się od zadośćuczynienia roszczeniu. Jednostka gospodarki uspołecznionej ma obowiązek uczynić użytek z tego uprawnienia.

Art. 127. Sąd, państwowa komisja arbitrażowa lub inna władza, przed którą uprawniony dochodzi swych roszczeń, jak również sąd polubowny, uwzględnia z urzędu upływ terminu przedawnienia.

Art. 128. § 1. W stosunkach między jednostkami gospodarki uspołecznionej termin przedawnienia wynosi dla wszelkich roszczeń jeden rok, chyba że przepis szczególny przewiduje inny termin.

§ 2. W innych stosunkach termin przedawnienia wynosi lat dziesięć, a dla roszczeń o świadczenia okresowe lat trzy, chyba że przepis szczególny przewiduje inny termin.

Art. 129. Terminy przedawnienia nie mogą być skracane ani przedłużane przez czynność prawną.

Art. 130. Bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne.

Art. 131. Bieg terminu przedawnienia nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu:

1/ względem roszczeń, służących działaniom przeciwko rodzicom, - przez czas trwania władzy rodzicielskiej;

2/ względem roszczeń, służących osobom pozbawionym zdolności do czynności prawnych lub w tej zdolności ograniczonym przeciwko osobom sprawującym opiekę lub kuratelę - przez czas trwania opieki lub kurateli;

3/ względem roszczeń, służących jednemu z małżonków przeciwko drugiemu - przez czas trwania małżeństwa;

4/ względem wszelkich roszczeń, gdy z powodu zawieszenia wymiaru sprawiedliwości albo siły wyższej nie można ich dochodzić przed sądami, państwowymi komisjami arbitrażowymi lub innymi władzami polskimi.

Art. 132. § 1. Przedawnienie przeciwko osobie, która nie ma zdolności do czynności prawnych albo której zdolność jest ograniczona, nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat dwóch od chwili ustanowienia dla niej przedstawiciela ^{ustania} ustawowego albo od dnia przyczyny jego ustanowienia.

§ 2. Jeżeli termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata, jego bieg rozpoczyna się od dnia ustanowienia przedstawiciela ustawowego albo od dnia, w którym ustała przyczyna jego ustanowienia.

Art. 133. Bieg terminu przedawnienia przerywa się:

1/ przez każdą czynność, przedsiębiorzoną w celu dochodzenia roszczenia przed sądem, przed państwową komisją arbitrażową lub inną powołaną do tego władzę albo przed sądem polubownym, jak również przez każdą czynność egzekucyjną;

2/ przez uznanie roszczenia za strony osoby, przeciwko której roszczenie służy; przepisu tego nie stosuje się w stosunkach między jednostkami gospodarki uspołecznionej.

Art. 134. § 1. Po każdym przerwaniu termin przedawnienia biegnie na nowo.

§ 2. Jednakże, gdy bieg terminu przedawnienia został przerwany przez czynność w postępowaniu przed sądem, przed państwową komisją arbitrażową, lub inną władzą albo przed sądem polubownym, albo przez czynność ^{termin nie} egzekucyjną /zaczyna biec na nowo, dopóki postępowanie nie będzie zakończone.

Art. 135. § 1. Roszczenie stwierdzone orzeczeniem państwowej komisji arbitrażowej przedawnia się z upływem roku od dnia, kiedy orzeczenie stało się wykonalne.

§ 2. Roszczenie stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu albo sądu polubownego lub ugodą sądową przedawnia się z upływem lat dziesięciu, chociażby termin przedawnienia przewidziany dla roszczeń danego rodzaju był krótszy.

KSIĘGA DRUGA.

Własność i inne prawa rzeczowe.

TYTUŁ I.

Własność.

Dział I.

Przepisy ogólne^{x/}.

Art. 136. Własność w Polsce Ludowej jest albo własnością socjalistyczną, albo osobistą własnością obywateli, albo własnością prywatną.

Art. 137. Własność socjalistyczna jest podstawą ustroju społeczno-gospodarczego Polski Ludowej.

Art. 138. Własność socjalistyczna ma postać własności państwowej albo własności spółdzielczej.

Dział II.

Własność państwowa.

Art. 139. Własność państwowa jest mieniem całego narodu. Skupia się ona niepodzielnie w osobie Państwa, które wykonuje pływające z niej uprawnienia przez swoje urzędy, instytucje i organizacje gospodarcze.

^{x/} Sformułowanie przepisów, które określają własność socjalistyczną /państwową i spółdzielczą/ osobistą własność obywateli i własność prywatną, może mieć w obecnym stadium prac tylko tymczasowy charakter. Sformułowanie ostateczne musi być bowiem dostosowane do tekstu konstytucji.

Art. 140. ~~Przedmiotem własności państwowej mogą być rzeczy~~
~~wszelkiego rodzaju.~~

Art. 141. Rada Ministrów ustala wykazy rzeczy ruchomych, które ze względu na swoje znaczenie dla gospodarstwa narodowego albo ze względu na bezpieczeństwo państwa są wyłącznym przedmiotem własności państwowej.

Art. 142. Grunty stanowiące przedmiot własności państwowej mogą być zbywane przez czynność prawną tylko w przypadkach przez przepisy szczególne przewidzianych. Mogą być oddawane w użytkowanie organizacjom spółdzielczym i obywatelom.

Art. 143. W granicach określonych zadaniami planowymi, państwowe organizacje gospodarcze wykonują we własnym imieniu względem przydzielonych im części mienia państwowego uprawnienia płynące z własności państwowej.

D z i a ł III.

Własność spółdzielcza .

Art. 144. Przedmiotem własności organizacji spółdzielczych mogą być rzeczy służące do wykonywania planowych zadań tych organizacji, jak również wytwory ich produkcji.

Art. 145. Jeżeli organizacja spółdzielcza ma w użytkowaniu grunt będący własnością Państwa, budynki wzniesione na tym gruncie ze środków organizacji spółdzielczej stanowią odrębną nieruchomość i są własnością organizacji spółdzielczej.

Art. 146. Jeżeli Państwo oddaje organizacji spółdzielczej grunty, na którym znajdują się budynki, budynki te mogą być uznane za własność organizacji spółdzielczej jako odrębna nieruchomość.

Art. 147. W braku przepisów szczególnych przepisy o własności spółdzielczej stosują się odpowiednio do własności związków zawodowych i innych organizacji społecznych.

D z i a ł IV. Własność osobista.

Art. 148. § 1. Własność obywatela jest własnością osobistą, jeżeli ma za przedmiot rzeczy, które służą do zaspokojenia osobistych potrzeb właściciela i jego bliskich.

Art. 149. § 1. Są w szczególności przedmiotem własności osobistej: dom jednorodzinny, rzeczy należące do urządzenia domowego, rzeczy służące do prowadzenia gospodarstwa domowego, rzeczy przeznaczone do osobistego użytku właściciela i jego bliskich.

§ 2. W rolniczych spółdzielniach produkcyjnych przedmiotem własności osobistej są także, w granicach określonych statutem, rzeczy służące do prowadzenia pomocniczego gospodarstwa rolnego członków spółdzielni.

Art. 150. Domem jednorodziennym w rozumieniu niniejszego kodeksu jest dom mający nie więcej niż pięć izb mieszkalnych, a przeznaczony wyłącznie na mieszkanie właściciela i jego bliskich.

Art. 151. § 1. Jeżeli dom jednorodzinny jest zbudowany na działce będącej własnością Państwa, użytkowanie działki jest prawem związanym z własnością budynku.

§ 2. W razie zniszczenia budynku użytkowanie działki wygasa, jeżeli odbudowa nie będzie dokonana zgodnie z właściwymi przepisami i postanowieniami zawartymi w akcie nadania działki w użytkowanie.

Art. 152. Obywatel mieszkający w mieście lub w osiedlu przemysłowym może mieć jako przedmiot własności osobistej także jeden dom letniskowy.

D z i a ł V .

Własność prywatna .

Art. 153. § 1. Rzeczy należące do obywateli a przekraczające zakres własności osobistej stanowią przedmiot własności prywatnej.

§ 2. Przedmiotem własności prywatnej są również rzeczy należące do osób prawnych nie będących organizacjami socjalistycznymi.

Art. 154. Nieruchomości oraz środki i narzędzia produkcji mogą być przedmiotem własności prywatnej jedynie w granicach przez ustawę określonych.

D z i a ł VI .

Treść i wykonywanie własności.

Art. 155. W granicach przez ustawę określonych właści-

~~Właściciel może w wyłączeniem innych osób, czerpać z rzeczy wszelkie korzyści, jakie rzecz przynosi zgodnie ze swym społeczno-gospodarczym przeznaczeniem oraz, w tych samych granicach, rozporządzać rzeczą.~~

Art. 156. § 1. Właściciel nie może sprzeciwić się użyciu rzeczy przez inną osobę, jeżeli użycie rzeczy jest konieczne w celu odwrócenia niebezpieczeństwa grożącego bezpośrednio dobrom osobistym tej osoby lub osoby trzeciej. Może jednak żądać naprawienia wynikłej stąd szkody.

§ 2. Przepis powyższy stosuje się także w razie niebezpieczeństwa grożącego bezpośrednio dobrom majątkowym, chyba że szkoda grożąca tym dobrom jest oczywiście mniejsza niż szkoda, jaką właściciel mógłby ponieść wskutek użycia jego rzeczy.

Art. 157. W granicach określonych społeczno-gospodarczym przeznaczeniem gruntu, własność gruntu rozciąga się na przestrzeń nad i pod jego powierzchnią. Jednakże kopaliny użyteczne znajdujące się w złożach naturalnych należą do Państwa, o ile szczególne przepisy nie stanowią inaczej.

Art. 158. Właściele nieruchomości sąsiadujących są nawzajem obowiązani unikać przy wykonywaniu swego prawa wszelkich działań, któreby zakłócały korzystanie z nieruchomości sąsiednich ponad przeciętną miarę, określoną przeznaczeniem gospodarczym tych nieruchomości i zasadami współżycia społecznego w Państwie Ludowym.

Art. 159. Jeżeli nieruchomości nie ma odpowiedniego dostępu do drogi publicznej, właściciel może żądać, za zapłatą wynagrodzenia, ustanowienia służebności drogowej na gruntach sąsiednich.

Art. 160. Owoc spadające z drzewa lub krzewu na grunt sąsiedni uważane są za jego pożytki. Przepisu tego nie stosuje się, gdy grunt sąsiedni jest przeznaczony na użytek publiczny.

Art. 161. Właściciel nie może sprzeciwić się temu, ażeby sąsiad wszedł na jego grunt w celu usunięcia gałęzi i owoców zwieszających się z sąsiedniego gruntu. Może jednak żądać naprawienia wynikłej stąd szkody.

Art. 162. Mur, płoty, rowy i inne urządzenia podobne znajdujące się na granicy gruntów sąsiadujących są przeznaczone do wspólnego użytku sąsiadów. To samo dotyczy drzew i krzewów rosnących na granicy.

D z i a ł VII.

Nabycie i utrata własności.

Art. 163. Do zbycia własności przez czynność prawną potrzebna jest umowa między właścicielem a nabywcą oraz jeżeli rzecz jest ruchoma - przeniesienie posiadania rzeczy, a jeżeli rzecz jest nieruchoma - wpis do rejestru lub do księgi wieczystej /przeniesienie własności/.

Art. 164. W umowie o przeniesienie własności powinna być wyrażona podstawa prawna przysporzenia.

Art. 165. ~~W stosunkach między obywatelami~~ lub osobami prawnymi, które nie są organizacjami socjalistycznymi przeniesienie własności nieruchomości może nastąpić tylko za zezwoleniem prezydium powiatowej rady narodowej, właściwej ze względu na położenie nieruchomości.

Art. 166. Nie można przenieść własności nieruchomości pod warunkiem ani z ograniczeniem co do czasu. Przepis ten nie wyłącza zastrzeżenia warunku lub terminu w umowie zobowiązującej do przeniesienia własności.

Art. 167. Umowa o przeniesienie własności nieruchomości powinna być zawarta w formie aktu notarialnego.

Art. 168. § 1. Jeżeli osoba nieuprawniona do rozporządzania rzeczą ruchomą, zbywa rzecz i wydaje ją drugiej osobie, druga strona nabywa własność z chwilą objęcia rzeczy w posiadanie, chyba że działa w złej wierze.

§ 2. Przepis powyższy nie dotyczy rzeczy ruchomych będących własnością państwową, które normalnie należą do kategorii środków trwałych państwowych organizacji gospodarczych.

Art. 169. Własność rzeczy zgubionych, jak również własność rzeczy kradzionych lub w inny sposób bezprawnie zabranych, nie może być nabyta na podstawie rozporządzenia osoby nieuprawnionej, dopóki nie upłynęły trzy lata od chwili zgubienia lub bezprawnego zabrania rzeczy. Ograniczenie to nie dotyczy pieniędzy i dokumentów na okaziciela.

Art. 170. W razie przeniesienia własności rzeczy ruchomej, która jest obciążona prawem rzeczowym, prawo to wygasa z chwilą, gdy rzecz została nabywcą wydana, chyba że nabywca działa w złej wierze. Przepis artykułu poprzedzającego stosuje się odpowiednio.

Art. 171. Posiadacz nieruchomości nie będący właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie w ciągu lat dziesięciu, chyba że użył posiadanie w złej wierze.

Art. 172. Posiadacz rzeczy ruchomej nie będący właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada rzecz nieprzerwanie w ciągu lat trzech, chyba że posiada w złej wierze.

Art. 173. Utrata posiadania nie przerywa biegu zasiedzenia, jeżeli posiadacz odzyskał posiadanie przed upływem terminu do wytoczenia powództwa o jego przywrócenie albo jeżeli na skutek tego powództwa posiadanie zostało przywrócone.

Art. 174. Do biegu terminów zasiedzenia stosuje się odpowiednio przepisy o biegu terminów przedawnienia roszczeń.

Art. 175. Jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, posiadacz może do czasu swego posiadania doliczyć czas, przez który posiadał jego poprzednik.

Art. 176. Przepisów o nabyciu własności przez zasiedzenie nie stosuje się, jeżeli rzecz jest przedmiotem własności państwowej.

Art. 177. § 1. ~~Własność prywatna nieruchomości wygasa,~~
~~jeżeli właściciel się jej zrzeka.~~ Zrzeczenie wymaga formy aktu
notarialnego .

§ 2. Nieruchomość, której własności właściciel
się zrzekł, staje się własnością Państwa.

Art. 178. ^{Obywatel *bydgoski*} ~~Właściciel~~ ^{może} rzeczy ruchomej/wyzbyć się własno-
ści przez to, że w tym zamiarze rzecz porzuci.

Art. 179. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzia-
nych, własność niniejszej rzeczy ruchomej nabywa się przez obję-
cie jej w posiadanie.

Art. 180. § 1. Kto znalazł rzecz zgubioną, obowiązany
jest zawiadomić w ciągu dwóch tygodni osobę, uprawnioną do od-
bioru rzeczy. Jeżeli znalazca nie wie, kto jest uprawniony do
odbioru rzeczy, albo jeżeli nie zna zamieszkania osoby upraw-
nionej, obowiązany jest w tym samym terminie donieść o znale-
zieniu właściwej władzy, która zarządzi odpowiednie poszukiwa-
nia.

§ 2. Za rzecz zgubioną, uważa się także rzecz po-
rzuconą bez zamiaru wyzbycia się własności.

Art. 181. § 1. Znalazca może oddać rzecz znaną na
przechowanie właściwej władzy; obowiązany jest uczynić to na
żądanie tej władzy.

§ 2. W przypadku, gdy znalazca przechowuje rzecz
u siebie, stosuje się odpowiednio przepisy o bezpłatnym prze-
chowaniu.

§1.

Art. 182. ~~Przepisy o własności władz, powołanych do~~
przechowywania rzeczy znalezionych oraz do poszukiwania osób,
uprawnionych do odbioru tych rzeczy, jakoteż o sposobie poszuki-
wań będą wyda^{ne}/w drodze rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości,
a gdy chodzi o rzeczy znalezione w urządzeniach komunikacji
publicznej - w drodze rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości
w porozumieniu z ~~właścicielami urządzeń~~.

§ 2. Wymienione w paragrafie poprzedzającym rozpo-
rządzenia mogą uzależnić przyjęcie rzeczy znalezionej na prze-
chowanie przez władze oraz prowadzenie poszukiwań od oznaczonej
wartości rzeczy.

Art. 183. Znalazca, który uczynił zadość swoim obowiązkom,
może żądać znaleźnego w wysokości jednej dwudziestej wartości
rzeczy w chwili zwrotu. Jeżeli przechowywał rzecz u siebie, mo-
że ją zatrzymać aż do chwili zapłaty znaleźnego i zaspokojenia
lub zabezpieczenia roszczeń o zwrot wydatków i nakładów na rzecz.

Art. 184. Jeżeli uprawniony do odbioru rzeczy nie zażądał jej zwrotu
przed upływem roku od daty znalezienia, znalazca, który uczy-
nił zadość swoim obowiązkom, nabywa własność rzeczy. Jeżeli
rzecz była przechowywana przez władze, znalazca może rzecz
odebrać za zwrotem kosztów.

Art. 185. Przepisy o rzeczach zgubionych stosuje się tak-
że do zwierząt, które zabłąkały się lub uciekły.

Art. 186. Jeżeli jest oczywiste, że poszukiwania właścicie-
la rzeczy znalezionej, która pozostawała w ukryciu, byłyby bez-
celowe /skarb/, rzecz staje się współwłasnością w częściach

~~zobacz wyjątek i właściciela przedmiotu, w którym była ukryta~~

Art. 187. Uprawniony do pobierania pożytków naturalnych rzeczy nabywa je na własność z chwilą, gdy zostaną od rzeczy odłączone.

Art. 188. Własność nieruchomości rozciąga się na rzecz ruchomą, która została połączona z nieruchomością w taki sposób, że stała się jej częścią składową. Prawa na rzeczy przyłączonej wygasają.

Art. 189. § 1. Ten, kto w dobrej wierze wytworzył nową rzecz ruchomą z cudzych materiałów, staje się jej właścicielem, jeżeli wartość nakładu pracy jest większa niż wartość materiałów.

§ 2. Jeżeli przetworzenie rzeczy było dokonane w złej wierze, albo jeżeli wartość materiałów jest większa od wartości nakładu pracy, rzecz wytworzona jest własnością właściciela materiałów.

Art. 190. § 1. Jeżeli rzeczy ^{ruchome} zostały połączone lub pomieszane w taki sposób, że przywrócenie stanu poprzedniego byłoby związane z nadmiernymi trudnościami lub kosztami, dotychczasowi właściciele stają się współwłaścicielami całości. Udziały we współwłasności oznaczają się według stosunku wartości rzeczy połączonych lub pomieszanych. Prawa ciężące na rzeczach przechodzą na udziały we współwłasności.

§ 2. Jednakże gdy jedna z rzeczy połączonych ma wartość znacznie większą niż pozostałe, rzeczy mniejszej war-

~~Wobec co uważana za tej osoby aktywna. Prawa ciążące na nich~~
wygasają.

Art. 191. Przepisy o przetworzeniu, połączeniu i pomieszczeniu nie uchylają przepisom o obowiązku naprawienia szkody ani przepisom o niesłusznym zubożeniu.

D z i a ł VIII.

Współwłasność.

Art. 192. Gdy własność tej samej rzeczy służy kilku osobom, stosuje się przepisy o współwłasności według udziałów zawarte w dziale niniejszym, chyba że zachodzi przypadek współwłasności łącznej uregulowany w innych przepisach.

Art. 193. Domniemanie przemawia za równością udziałów współwłaścicieli.

Art. 194. Każdy ze współwłaścicieli może rozporządzać swoim udziałem bez zgody pozostałych współwłaścicieli.

Art. 195. Do rozporządzania rzeczą wspólną oraz do innych czynności, które przekraczają zakres zwykłego zarządu, potrzebna jest zgoda wszystkich współwłaścicieli.

Art. 196. Każdy ze współwłaścicieli jest obowiązany do współdziałania w prawidłowym zarządzie rzeczą wspólną.

Art. 197. Do czynności zwykłego zarządu rzeczą wspólną potrzebna jest zgoda większości współwłaścicieli. W braku ta-

Każdy z współwłaścicieli może żądać upoważnienia sądowego do dokonania czynności.

Art. 198. Jeżeli większość współwłaścicieli postanawia dokonać czynności rażąco sprzecznej z zasadami prawidłowego zarządu, każdy z pozostałych współwłaścicieli może żądać wyznaczenia zarządcy przez sąd.

Art. 199. Większość współwłaścicieli oblicza się według wielkości udziałów. Jednakże gdy jednym ze współwłaścicieli jest państwo, większość nie może rozstrzygać wbrew jego woli.

Art. 200. Każdy ze współwłaścicieli nie sprawujących zarządu rzeczą wspólną może żądać w odpowiednich terminach rachunków z zarządu.

Art. 201. Każdy ze współwłaścicieli jest uprawniony do współposiadania rzeczy wspólnej oraz do korzystania z niej w takim zakresie, jaki daje się pogodzić ze współposiadaniem i korzystaniem z rzeczy przez pozostałych współwłaścicieli.

Art. 202. Pożytki i inne przychody z rzeczy wspólnej dzielą się między współwłaścicieli w stosunku do wielkości udziałów. W takim samym stosunku współwłaściciele ponoszą wydatki i ciężary związane z rzeczą wspólną.

Art. 203. Każdy ze współwłaścicieli może wykonywać wszelkie czynności i dochodzić wszelkich roszczeń, które zmierzają do zachowania wspólnego prawa.

Art. 204. Każdy ze współwłaścicieli może żądać zniesienia współwłasności. Wykonanie tego uprawnienia można odroczyć na przez czynność prawną, nie dłużej jednak niż lat pięć. Termin ten można przedłużyć w ostatnim roku przed jego upływem na dalsze lat pięć. Wielokrotne przedłużanie jest dopuszczalne.

Art. 205. § 1. Każdy ze współwłaścicieli może żądać, ażeby zniesienie współwłasności nastąpiło przez podział rzeczy wspólnej, chyba że podział byłby sprzeczny z przepisami ustawy albo że pociągałby za sobą zmianę istoty lub znaczne zmniejszenie wartości rzeczy.

§ 2. Podział nieruchomości może nastąpić tylko za zezwoleniem prezydium powiatowej rady narodowej, właściwej ze względu na położenie nieruchomości.

Art. 206. § 1. Każdy ze współwłaścicieli może żądać, ażeby podział rzeczy wspólnej został dokonany przez sąd.

§ 2. Przy podziale nieruchomości sąd może zarządzić obciążenie poszczególnych części potrzebnymi służebnościami gruntowymi; może również zarządzić wyrównanie przez dopłaty pieniężne.

Art. 207. Jeżeli podział rzeczy wspólnej nie może być dokonany, zniesienie współwłasności następuje przez sprzedaż rzeczy. Każdy ze współwłaścicieli może żądać sprzedaży na licytacji publicznej, chyba że rzecz ma cenę urzędowo ustaloną.

Art. 208. ~~Czynności~~ prawa, które określają zarząd i sposób korzystania z rzeczy wspólnej albo odraczają zniesienie współwłasności, mają skutek także względem nabywcy udziału, jeżeli nabywca o nich wiedział lub przy dołożeniu zwykłej staranności mógł się dowiedzieć.

Art. 209. Roszczenie o zniesienie współwłasności nie ulega przedawnieniu.

D z i a ł IX.

Ochrona własności .

Art. 210. Ochrona własności socjalistycznej jest obowiązkiem każdego obywatela.

Art. 211. Właściciel może żądać od posiadacza wydania rzeczy, chyba że posiadaczowi służy uprawnienie do posiadania skuteczne względem właściciela.

Art. 212. Przeciwnie temu, kto narusza własność w inny sposób aniżeli przez pozbawienie właściciela posiadania rzeczy, służy właścicielowi roszczenie o przywrócenie stanu zgodnego z jego prawem i zaniechanie dalszych naruszeń.

Art. 213. Roszczenia przewidziane w dwóch artykułach poprzedzających nie ulegają przedawnieniu, jeżeli wynikają z własności nieruchomości.

Art. 214. Jeżeli w sporze o własność między Państwem a inną osobą Państwo żąda wydania rzeczy, które normalnie na-

~~leża do kategorii środków trwałych państwowych organizacji~~
gospodarczych, domniemanie przemawia za tym, że przedmioty te
są własnością Państwa.

Art. 215. Posiadacz w dobrej wierze nie jest obowiązany
do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy i nie odpowiada ani za
jej zużycie, ani za jej pogorszenie lub utratę. Nabywa własność
pożytków naturalnych, które zostały odłączone od rzeczy pod-
czas jego posiadania, oraz zachowuje pobrane pożytki cywil-
ne, jeżeli stały się w tym czasie wymagalne.

Art. 216. Posiadacz w złej wierze obowiązany jest do wyna-
groждения za korzystanie z rzeczy i odpowiada za jej pogor-
szenie i utratę, chyba że rzecz uległaby pogorszeniu lub utracie
także wtedy, gdyby znajdowała się w posiadaniu uprawnionego.
Obowiązany jest zwrócić pożytki, których nie zużył, jak rów-
nież uiścić wartość tych, które zużył oraz tych, których wbrew
zasadom prawidłowej gospodarki nie uzyskał.

Art. 217. § 1. Posiadacz w dobrej wierze może żądać zwrotu
wydatków i nakładów koniecznych, o ile nie mają pokrycia w
korzyściach, które uzyskał z rzeczy, innych zaś wydatków i
nakładów tylko o tyle, o ile zwiększają wartość rzeczy w chwili
jej wydania właścicielowi.

§ 2. Posiadacz w złej wierze może żądać zwrotu
wydatków i nakładów tylko o tyle, o ile właściciel zubożał-
by się nieskutecznie jego kosztem.

Art. 218. § 1. Posiadacz może, przywracając stan

poprzedni, zabrać przedmioty, które połączony z rzeczą, chociażby stały się jej częściami składowymi.

§ 2. Jednakże gdy połączenia dokonał posiadacz nieruchomości w złej wierze, właściciel może przyłączoną przedmioty zatrzymać zwracając posiadaczowi ich wartość i koszty robocizny albo sumę odpowiadającą zwiększeniu się wartości nieruchomości.

Art. 219. § 1. Gdy posiadacz gruntu wznosił w dobrej wierze budynek lub inne urządzenia, którego wartość przewyższa znacznie wartość zajętego na ten cel gruntu, może on żądać, ażeby właściciel przeniósł na niego własność zajętej działki za zapłatą zwykłej ceny.

§ 2. Przepisu powyższego nie stosuje się, gdy budynek lub inne urządzenia zostały wzniesione na gruncie, który jest przedmiotem własności socjalistycznej.

Art. 220. § 1. Roszczenie właściciela przeciwko posiadaczowi o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy, o zwrot pożytków lub o zapłatę ich wartości oraz o naprawienie szkody z powodu pogorszenia rzeczy, przedawniają się z upływem roku od dnia zwrotu rzeczy. To samo dotyczy roszczeń posiadacza przeciwko właścicielowi o zwrot wydatków i nakładów na rzecz.

§ 2. Przepisu powyższego nie stosuje się do roszczeń właściciela, gdy roszczenie służy Państwu.

TITUL II.

Prawa rzeczowe ograniczone .

D z i a ł I.

Przepisy ogólne .

Art. 221. Ograniczonymi prawami rzeczowymi są: użytko-
wanie, służebności, zastaw i hipoteka.

Art. 222. W braku przepisów szczególnych do ustanowienia
praw rzeczowych ograniczonych stosuje się odpowiednio przepisy
o przeniesieniu własności. Nie dotyczy to jednak przepisów
art. 165 i 166.

Art. 223. § 1. Jeżeli uprawniony zrzeka się ograniczone-
go prawa rzeczowego, prawo wygasa. Oświadczenie o zrzeczeniu
się prawa powinno być złożone właścicielowi rzeczy obciążo-
nej.

§ 2. Jeżeli ograniczone prawo rzeczowe jest
obciążone prawem osoby trzeciej, do zniesienia prawa potrzeb-
na jest jej zgoda. Oświadczenie wyrażające tę zgodę powinno
być złożone temu, komu obciążone prawo służy.

Art. 224. § 1. Ograniczone prawo rzeczowe wygasa, gdy
przejdzie na właściciela rzeczy obciążonej, albo gdy ten, ko-
mu prawo takie służy, nabydzie własność rzeczy obciążonej.

§ 2. Jednakże gdy ograniczone prawo rzeczowe
jest obciążone prawem osoby trzeciej, połączenie w jednej oso-
bie ograniczonego prawa rzeczowego i własności rzeczy nie na-
rusza prawa osoby trzeciej.

Art. 225. § 1. Do zmiany treści ograniczonego prawa rzeczowego potrzebna jest umowa między uprawnionym a właścicielem rzeczy obciążonej a jeżeli prawo jest wpisane w rejestrze lub w księdze wieczystej, także wpis do rejestru lub do księgi wieczystej.

§ 2. Jeżeli zmiana treści prawa dotyczy praw osoby trzeciej, do zmiany potrzebna jest zgoda tej osoby. Oświadczenie obejmujące zgodę osoby trzeciej powinno być złożone jednej ze stron.

Art. 226. § 1. Jeżeli kilka ograniczonych praw rzeczowych obciąża tę samą rzecz, prawo, które powstało później, nie może być wykonywane z uszczerbkiem dla prawa, które powstało wcześniej /pierwszeństwo/.

§ 2. Przepis powyższy nie uchybia przepisom szczególnym, które przewidują pierwszeństwo niezależnie od czasu powstania prawa.

Art. 227. § 1. Pierwszeństwo ograniczonych praw rzeczowych może być zmienione. Zmiana nie narusza praw mających pierwszeństwo niższe aniżeli prawo ustępujące pierwszeństwa, a wyższe aniżeli prawo, które uzyskało pierwszeństwo ustępującego prawa.

§ 2. Zmiana pierwszeństwa staje się bezskuteczną z chwilą wygaśnięcia prawa, które ustąpiło pierwszeństwa.

Art. 228. § 1. Do zmiany pierwszeństwa praw rzeczowych ograniczonych potrzebna jest umowa między tym, czyje prawo ma ustąpić pierwszeństwa, a tym, czyje prawo ma uzyskać pierwszeń-

stano ustępującego prawa.

§ 2. Jeżeli prawa objęte zmianą pierwszeństwa są wpisane w rejestrze lub księdze wieczystej, do zmiany pierwszeństwa potrzebny jest także wpis do rejestru lub do księgi wieczystej.

Art. 229. Jeżeli ograniczone prawo rzeczowe, które ma ustąpić pierwszeństwa, jest obciążone prawem osoby trzeciej, do zmiany pierwszeństwa potrzebna jest zgoda tej osoby. Oświadczenie obejmujące zgodę osoby trzeciej powinno być złożone jednej ze stron.

D z i a ł II.

Użytkowanie .

Art. 230. Rzecz można obciążyć prawem do jej używania i pobierania jej pożytków, z obowiązkiem zachowania substancji rzeczy i jej gospodarczego przeznaczenia /użytkowania/.

Art. 231. Z zastrzeżeniem wyjątków w artykule następnym przewidzianych użytkowanie ustanowione na rzecz osoby fizycznej wygasa najpóźniej z jej śmiercią a zastrzeżone na rzecz osoby prawnej nie może trwać dłużej niż lat dziesięć.

Art. 232. Na gruncie będącym własnością państwową użytkowanie może być ustanowione jako prawo wieczyste:

- 1/ na rzecz organizacji spółdzielczej ;
- 2/ na rzecz obywatela z przeznaczeniem gruntu na budowę domu jednorodzinnego.

Art. 233 . Użytkowanie jest niezbywalne. Jednakże użytko-

~~wanie działki przeznaczonej na budowę domu jednorodzinnego~~
przechodzi na nabywcę domu wraz z prawem własności.

Art. 234. Użytkowanie wygasa wskutek niewykonania w ciągu lat trzech. Do biegu tego terminu stosuje się odpowiednio przepisy o biegu terminu przedawnienia roszczeń.

Art. 235. Użytkownik powinien wykonywać swoje prawo zgodnie z zasadami prawidłowego zarządu.

Art. 236. W stosunkach wzajemnych między użytkownikiem a właścicielem użytkownik ponosi ciężary, które według zasad prawidłowego zarządu powinny być pokrywane z pożytków rzeczy.

Art. 237. Właściciel nie ma obowiązku czynić nakładów na rzecz obciążoną użytkowaniem. Jeżeli poczynił takie nakłady może żądać od użytkownika zwrotu kosztów tylko według przepisów o prowadzeniu cudzych spraw bez zlecenia.

Art. 238 . § 1. Użytkownik obowiązany jest dokonywać napraw i innych nakładów związanych ze zwykłym korzystaniem z rzeczy.

O potrzebie innych napraw i nakładów, powinien niezwłocznie zawiadomić właściciela i zezwolić mu na dokonanie potrzebnych robót.

§ 2. Jeżeli użytkownik poczynił nakłady, do których nie był obowiązany, może żądać od właściciela zwrotu kosztów tylko według przepisów o prowadzeniu cudzych spraw bez zlecenia.

Art. 239. Użytkownik może poczynić w pomieszczeniach nowe urządzenia, jakie wolno czynić najemcy.

Art. 240. Jeżeli osoba trzecia dochodzi przeciwko użytkownikowi roszczeń dotyczących własności rzeczy, użytkownik powinien zawiadomić o tym niezwłocznie właściciela.

Art. 241. § 1. Z ważnych powodów właściciel może żądać od użytkownika zabezpieczenia, wyznaczając mu w tym celu odpowiedni termin. Po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu właściciel może wystąpić do sądu o wyznaczenie zarządcy.

§ 2. Użytkownik może żądać uchylecia zarządcy, gdy da odpowiednie zabezpieczenia.

Art. 242. Po wygaśnięciu użytkowania użytkownik obowiązany jest zwrócić rzecz właścicielowi w takim stanie, w jakim powinna się znajdować stosownie do przepisów o wykonywaniu użytkowania.

Art. 243. § 1. Roszczenia właściciela przeciwko użytkownikowi o naprawienie szkody z powodu pogorszenia rzeczy lub zmiany jej przeznaczenia albo o zwrot wydatków i nakładów na rzecz, jak również roszczenia użytkownika przeciwko właścicielowi o zwrot wydatków i nakładów na rzecz przedawniają się z upływem roku od dnia zwrotu rzeczy.

§ 2. Przepisu powyższego nie stosuje się do roszczeń właściciela, gdy rzecz jest przedmiotem własności państwowej.

Art. 244. Do ochrony ~~użytkownika~~ stosuje się odpowiednio ~~przepisy o ochronie własności~~.

Art. 245. § 1. Przedmiotem użytkowania mogą być także prawa.

§ 2. W braku przepisów szczególnych do użytkowania praw stosuje się odpowiednio przepisy o użytkowaniu rzeczy .

§ 3. Do ustanowienia użytkowania na prawie stosuje się odpowiednio przepisy o przeniesieniu tego prawa.

D z i a ł III.

Służebności .

Rozdział

Służebności gruntowe.

Art. 246. § 1. Nieruchomość można obciążyć na rzecz właściciela innej nieruchomości prawem, które polega na możliwości korzystania z niej w zakresie oznaczonym albo na możliwości żądania, ażeby jej właściciel nie wykonywał oznaczonych uprawnień, wynikających z przepisów o treści i wykonywaniu własności /służebność gruntowa/.

§ 2. Służebność gruntowa może mieć jedynie na celu zwiększenie użyteczności nieruchomości, której właścicielowi służy /nieruchomości władzącej/.

Art. 247. Służebność gruntowa powinna być wykonywana w taki sposób, ażeby jak najmniej utrudniała korzystanie z nieruchomości obciążonej.

Art. 248. § 1. W braku odmiennej umowy, utrzymanie urządzeń potrzebnych do wykonywania służebności gruntowej obciąża właściciela nieruchomości władnącej.

§ 2. Jeżeli obowiązek utrzymania takich urządzeń został włożony na właściciela nieruchomości obciążonej, właściciel odpowiedzialny jest także osobiście za wykonywanie tego obowiązku. Współwłaściciele odpowiadają solidarnie.

Art. 249. Jeżeli wskutek podziału nieruchomości obciążonej lub nieruchomości władnącej treść służebności gruntowej albo sposób jej wykonywania wymaga zmiany, właściciele są nawzajem obowiązani do współdziałania przy przeprowadzeniu potrzebnej zmiany.

Art. 250. W razie ważnej potrzeby gospodarczej właściciel nieruchomości obciążonej służebnością gruntową może żądać, za wynagrodzeniem, zmiany treści lub sposobu wykonywania służebności, jeżeli żądana zmiana nie przyniesie istotnego uszczerbku nieruchomości władnącej.

Art. 251. § 1. Nieuprawniony posiadacz służebności gruntowej polegającej na korzystaniu z trwałego i władczego urządzenia nabywa posiadaną służebność, jeżeli posiada ją nieprzerwanie w ciągu lat dziesięciu, ohyba że uzyskał posiadanie w złej wierze.

§ 2. Do zasiedzenia służebności stosuje się odpowiednio przepisy o nabyciu własności przez zasiedzenie.

§ 3. Nie można nabyć przez zasiedzenie służebności wykonywanej na nieruchomości, która stanowi przedmiot własności socjalistycznej.

Art. 252. Służebność gruntowa wygasa wskutek niewykonania w ciągu lat dziesięciu. Do biegu tego terminu stosuje się odpowiednio przepisy o biegu terminu przedawnienia roszczeń.

Art. 253. Właściciel nieruchomości obciążonej służebnością gruntową może żądać zniesienia służebności za wynagrodzeniem, jeżeli wskutek zmiany stosunków służebność stała się dla niego szczególnie uciążliwą, a nie jest niezbędna do prawidłowego korzystania z nieruchomości władnącej.

Art. 254. Jeżeli nieruchomość obciążona służebnością gruntową została wniesiona do spółdzielni produkcyjnej, służebność może być wykonywana tylko o tyle, o ile to daje się pogodzić z planem gospodarczym spółdzielni.

Art. 255. Przeciwno temu, kto narusza prawo wynikające ze służebności gruntowej, służy uprawnionemu roszczenie o przywrócenie stanu poprzedniego i zaniechanie dalszych naruszeń.

Rozdział 2.

Służebności osobiste .

Art. 256. Nieruchomość można obciążyć na rzecz ozna-

zonej osoby fizycznej prawem, która polega na możności korzystania z nieruchomości w zakresie oznaczonym albo na możności zadania, ażeby jej właściciel nie korzystał z niej w oznaczonym zakresie. /służebność osobista/.

Art. 257. § 1. Treścią służebności osobistej może być także uprawnienie do świadczeń należnych dożywotnikowi na podstawie umowy o dożywocie. Właściciel nieruchomości obciążonej odpowiada osobiście za świadczenia, które stały się wymagalne w czasie, gdy nieruchomość była jego własnością. Współwłaściciele są odpowiedzialni solidarnie.

§ 2. W razie egzekucji z nieruchomości obciążonej prawem dożywotnika, do rozszczeń dożywotnika o świadczenia zaległe stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące zaległych odsetek od wierzytelności hipotecznej.

Art. 258. Do służebności osobistych stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych z zachowaniem przepisów poniższych.

Art. 259. Służebność osobista wygasa najpóźniej ze śmiercią uprawnionego.

Art. 260. Służebności osobiste są niezbywalne. Nie mogą być wykonywane za pośrednictwem osób trzecich.

Art. 261. § 1. Służebność mieszkania pozwala, w braku odmiennie umowy, przyjąć na mieszkanie małżonka i dzieci małżeńskie, inne zaś osoby tylko wtedy, gdy są utrzymywane

przez uprawnionego albo niezbędne przy prowadzeniu gospodarstwa domowego.

§ 2. Mający służebność mieszkania może korzystać z pomieszczeń i urządzeń przeznaczonych na wspólny użytek mieszkańców budynku.

§ 3. Do wzajemnych stosunków między mającym służebność mieszkania a właścicielem nieruchomości obciążonej stosuje się odpowiednio przepisy o użytkowaniu.

Art. 262. § 1. Jeżeli przy wykonywaniu służebności osobistej uprawniony przekracza granice swego prawa narażając właściciela na szkodę, właściciel może żądać zabezpieczenia wyznaczając uprawnionemu odpowiedni termin.

§ 2. Po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu służebność nie może być wykonywana. Jeżeli uprawnionemu należą się oznaczone pożytki nieruchomości, właściciel powinien mu je wydawać za zwrotem kosztów wydania.

§ 3. Uprawniony odzyskuje możliwość wykonywania służebności, gdy da odpowiednio zabezpieczenia.

Art. 263. Przepisu artykułu poprzedzającego nie stosuje się w przypadku, gdy treścią służebności osobistej są uprawnienia wynikające z umowy o dożywocie. W przypadku takim gdy uprawniony dopuszcza się rażących uchybień przy wykonywaniu swego prawa, właściciel nieruchomości obciążonej może żądać zamiany służebności na rentę pieniężną.

Art. 264. § 1. Służebności osobistej nie można nabyć

~~przez zasiedzenia.~~

§ 2. ~~Służebność osobista wygasa wskutek niewyko-~~
nywania w ciągu lat trzech.

Art. 265. Jeżeli nieruchomości obciążona służebnością
osobistą została wniesiona do spółdzielni produkcyjnej, za-
rząd spółdzielni może żądać zmiany sposobu wykonywania służeb-
ności albo jeżeli względy społeczno-gospodarcze nie stoją ta-
mu na przeszkodzie jej zamiany na rentę pieniężną.

D z i a ł IV.

Zastaw.

Rozdział 1.

Przepisy ogólne o zastawie na rzeczach ruchomych.

Art. 266. W celu zabezpieczenia oznaczonej wierzytelno-
ści można obciążyć rzecz ruchomą prawem, które daje wierzy-
cielowi możliwość uzyskania zaspokojenia z rzeczy z pierwszeń-
stwem przed wierzycielami osobistymi właściciela wyjąwszy
tych, którym z mocy ustawy służy pierwszeństwo szczególne
/zastaw/.

Art. 267. Jednostki gospodarki uspołecznionej mogą usta-
nawiać zastaw dla instytucji kredytowej, która finansuje
jednostkę ustanawiającą zastaw.

Art. 268. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzia-
nych, do ustanowienia zastawu na rzeczy ruchomej potrzebne

jest wydanie rzeczy wierzycielowi albo osobie trzeciej, na którą strony się zgodziły. Jeżeli rzecz zostanie zmorona zastawcy, zastaw wygasa.

Art. 269. Dla instytucji kredytowej można ustanowić zastaw z pozostawieniem rzeczy u zastawcy, jeżeli rzecz zostanie oznaczona w sposób trwały i widoczny jako przedmiot zastawu. Umowa o ustanowienie zastawu z pozostawieniem rzeczy obciążonej u zastawcy powinna być zawarta na piśmie i określać sposób ujawnienia zastawu.

Art. 270. Zaspokojenie zastawnika z rzeczy obciążonej następuje stosownie do przepisów o postępowaniu egzekucyjnym. Jednakże statuty instytucji kredytowych mogą przewidzieć inny tryb zaspokojenia.

Art. 271. Jeżeli przedmiotem zastawu są rzeczy mające cenę urzędowo ustaloną, można się umówić, że w razie zwłoki z zapłatą, dłużu przypadną one w odpowiedniej ilości zastawnikowi na własność zamiast zapłaty.

Art. 272. Nieważne jest zastrzeżenie, przez które zastawca zobowiązuje się względem zastawnika, że nie dokona zbycia lub obciążenia rzeczy przed wygaśnięciem zastawu.

Art. 273. W granicach przewidzianych w kodeksie postępowania cywilnego zastaw zabezpiecza także roszczenia związane z wierzytelnością, w szczególności roszczenie o odsetki nieprzedawnione, roszczenie o zwrot nakładów na rzecz oraz

~~roszczenie o przyznanie kosztów zaspokojenia wierzytelności.~~

Art. 274. Zastawca nie będący dłużnikiem może, niezależnie od zarzutów jakie mu służą osobiście przeciwko zastawnikowi, zasłaniać się zarzutami, które służą dłużnikowi, jak również tymi, których dłużnik zrzekł się po ustanowieniu zastawu.

Art. 275. Zastawnik może dochodzić zaspokojenia z rzeczy zastawem obciążonej bez względu na ograniczenie odpowiedzialności dłużnika wynikające z przepisów prawa spadkowego.

Art. 276. § 1. Przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej zastawem nie narusza uprawnienia zastawnika do uzyskania zaspokojenia z rzeczy obciążonej.

§ 2. Przepisu powyższego nie stosuje się do roszczenia o odsetki lub inne świadczenia uluczne.

Art. 277. Zastawnik jest obowiązany przechowywać rzecz oddaną mu w zastaw jak przechowawca za wynagrodzeniem, a po wygaśnięciu zastawu powinien zwrócić rzecz zastawcy.

Art. 278. Jeżeli rzecz zastawem obciążona przynosi pożytki, zastawnik powinien, w braku odmiennej umowy, pobierać je na poczet wierzytelności i związanych z nią roszczeń. Po wygaśnięciu zastawu obowiązany jest złożyć zastawcy rachunek.

Art. 279. Jeżeli zastawnik poczynił nakłady na rzecz, do których nie był obowiązany, stosuje się odpowiednio przepisy o prowadzeniu cudzych spraw bez zlecenia.

Art. 280. § 1. Jeżeli rzecz obciążona zastawem zostaje narażona na utratę lub uszkodzenia, zastawca może żądać bądź złożenia rzeczy do depozytu sądowego, bądź zwrotu rzeczy za jednoczesnym ustanowieniem innego zabezpieczenia wierzytelności, bądź sprzedaży rzeczy na licytacji publicznej.

§ 2. W razie sprzedaży rzeczy zastaw przechodzi na uzyskaną cenę.

Art. 281. Jeżeli rzecz obciążona zastawem została pozostawiona u zastawcy a osoba trzecia dochodzi przeciwko niemu roszczeń dotyczących własności rzeczy, zastawca powinien niezwłocznie zawiadomić o tym zastawnika.

Art. 282. Roszczenie zastawcy przeciwko zastawnikowi o naprawienie szkody z powodu uszkodzenia lub pogorszenia rzeczy, jak również roszczenie zastawnika przeciwko zastawcy o zwrot wydatków i nakładów na rzecz ^{przedawniają} przemija się z upływem roku od dnia zwrotu rzeczy.

Art. 283. Do ochrony zastawu stosuje się odpowiednio przepisy o ochronie własności.

Art. 284. § 1. Przeniesienie wierzytelności zabezpieczonej zastawem pociąga za sobą przeniesienie zastawu. W razie przeniesienia wierzytelności z wyłączeniem zastawu zastaw wygasa.

§ 2. Zastaw nie może być przeniesiony bez wierzytelności, którą zabezpiecza.

Art. 285. Nabywca wienyżtelności zabezpieczonej zastawem może żądać od zbywcy oddania rzeczy obciążonej, jeżeli zastawca wyrazi na to zgodę. W braku takiej zgody nabywca może żądać złożenia rzeczy do depozytu sądowego.

Art. 286. Przepisy rozdziału niniejszego stosuje się odpowiednio do prawa zastawu, które powstaje z mocy ustawy.

Rozdział 2.

Zastaw na towarach w obrocie albo na surowcach i półfabrykatakach w toku przetwarzania.

²⁸⁷
Art. 287. Na towarach w obrocie albo na surowcach i półfabrykatakach w toku przetwarzania można ustanowić zastaw na rzecz instytucji kredytowej, której statut przewiduje udzielanie kredytu za takim zabezpieczeniem.

Art. 288. Zastawem na towarach w obrocie jest zastaw określonej masy towarów, które pozostają u zastawcy i które zastawca może zastępować przedmiotami w umowie określonymi.

Art. 289. Umowa o ustanowienia zastawu na towarach w obrocie powinna być zawarta na piśmie. Powinna zawierać, pod rygorem nieważności, opis zastawionych towarów i ich oszacowanie oraz określać przedmioty, którymi zastawione towary będą mogły być zastępowane.

Art. 290. § 1. Towary w obrocie obciążone zastawem powinny być przechowywane przez zastawcę w taki sposób, żeby zastaw-

nik mógł w każdym czasie sprawdzić ich rodzaj, ilość i wartość.

§ 2. Jeżeli statut instytucji udzielającej kredytu nie zawiera dostatecznych wskazań co do sposobu przechowywania zastawionych towarów, strony powinny określić sposób przechowywania w umowie, pod rygorem jej nieważności.

Art. 291. Jeżeli zastawca towarów w obrocie narusza swoje obowiązki wynikające z ustawy lub z umowy, zastawnik może bądź żądać wydania mu zastawionych towarów, bądź ponostawiając je u zastawcy umieścić je w zamkniętym i opieczetowanym przez siebie pomieszczeniu, bądź dochodzić niezwłocznie zaspokojenia z przedmiotu zastawu.

Art. 292. Umowa o ustanowienie zastawu na surowcach i półfabrykatach w toku przetwarzania wymaga formy pisemnej. Powinna zawierać, pod rygorem nieważności, opis i oszacowanie przedmiotu zastawu oraz określać istotne cechy procesu przetwarzania, jak również termin jego rozpoczęcia i zakończenia.

Art. 293. Aż do chwili rozpoczęcia procesu przetwarzania zastaw na surowcach i półfabrykatach podlega przepisom o zastawie na towarach w obrocie.

Art. 294. Przedmioty wytworzone z obciążonych zastawem surowców i półfabrykatów powinny być niezwłocznie wydawane zastawnikowi, ohyba że według postanowień umowy mają być przechowywane przez zastawcę.

Art. 295. Zastawnik może w każdym czasie sprawdzać, czy obciążone zastawem surowce i półfabrykaty są przechowywane w stanie i ilości określonej w umowie oraz czy sposób ich przetwarzania jest zgodny z ustalonymi w umowie warunkami. Jeżeli w celu przetworzenia obciążonych zastawem surowców i półfabrykat^tów zajdzie potrzeba powierzenia ich innej osobie, zastawnik powinien uprzedzić tę osobę o istnieniu zastawu; po-
do przetworzenia
winien także zawiadomić zastawnika, komu oddał/przedmiot^y ob-
ciążone zastawem.

Art. 296. Jeżeli zastawca surowców lub półfabrykatów w toku przetwarzania uchybi swym obowiązkom wynikającym z usta-
wy lub z umowy, zastawnik może niezwłocznie dochodzić zaspoko-
jenia z przedmiotu zastawu.

Art. 297. Można się umówić, że zastawca będzie uprawnio-
ny do zastępowania przetworzonych surowców i półfabrykatów
innymi. W przypadku takim stosuje się odpowiednio przepisy
o zastawie na towarach w obrocie.

Art. 298. W przedmiotach nie objętych przepisami roz-
działu niniejszego, do zastawu na towarach w obrocie albo
na surowcach i półfabrykatach w toku przetwarzania stosuje się
odpowiednio przepisy ogólne o zastawie na rzeczach ruchomych.

Rozdział III. 3.

Zastaw na prawach.

Art. 299. § 1. Przedmiotem zastawu mogą być także prawa.

§ 2. Do zastawu na prawach stosuje się odpowiednio przepisy ogólne o zastawie na rzeczach ruchomych z zachowaniem przepisów penitencyjnych.

Art. 300. Do ustanowienia zastawu na prawie stosuje się odpowiednio przepisy o przeniesieniu tego prawa. Jednakże umowa o ustanowienie zastawu powinna być zawarta na piśmie z datą urzędowo ustaloną, chociażby umowa o przeniesienie prawa nie wymagała takiej formy.

Art. 301. Zastawca wierzytelności nie ma obowiązku wydania zastawnikowi dokumentu, który stwierdza istnienie wierzytelności. Jednakże na żądanie zastawnika powinien uczynić na tym dokumencie wzmiankę o ustanowieniu zastawu.

Art. 302. Zastawnik może wykonywać wszelkie czynności i dochodzić wszelkich roszczeń, które zmierzają do zachowania prawa obciążonego zastawem.

Art. 303. Zastaw wierzytelności obejmuje roszczenia o odsetki. Jednakże w braku odmienną umowę zastawca może, aż do chwili zajęcia wierzytelności, odsetki pobierać i w tym celu żądać od zastawnika wydania dokumentów potrzebnych do pobierania odsetek.

Art. 304. § 1. Jeżeli wymagalność wierzytelności obciążonej zastawem zależy od wypowiedzenia przez wierzyciela, zastawca może wypowiedzenia dokonać bez zgody zastawnika. Zastawnik, którego wierzytelność jest już wymagalna, może

~~wypowiedzieć wierzytelność obciążoną do wysokości swojej wierzytelności.~~

§ 2. Jeżeli wymagalność wierzytelności obciążonej zastawem zależy od wypowiedzenia przez dłużnika, wypowiedzenie powinno nastąpić także względem zastawnika.

Art. 305. W razie spełnienia świadczenia zastaw na wierzytelności przechodzi na przedmiot świadczenia.

Art. 306. Do odbioru świadczenia są uprawnieni zastawca wierzytelności i zastawnik łącznie. Każdy z nich może żądać spełnienia świadczenia do ich wspólnych rąk albo złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego.

Art. 307. Jeżeli dłużnik wierzytelności obciążonej zastawem spełnia świadczenia zanim wierzytelność zastawnika stała się wymagalna, zarówno zastawca jak i zastawnik mogą żądać złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego.

Art. 308. Jeżeli wierzytelność zastawnika jest wymagalna zastawnik może żądać zastawu zastawcy ażeby zastawca przeniósł na niego wierzytelność obciążoną do wysokości sumy zastawem zabezpieczonej. W przypadku takim zastawnik może dochodzić przypadkowej mu części wierzytelności z pierwszeństwem przed zastawcą.

D z i a ł V.

Hipoteka.

Art. 309. W celu zabezpieczenia oznaczonej wierzytelno-

ści pieniężnej można obciążyć nieruchomością prawem, która daje wierzycielowi możliwość uzyskania zaspokojenia z nieruchomości obciążonej, z pierwszeństwem przed wierzycielami osobistymi właściciela wyjąwszy tych, którym z mocy ustawy służy pierwszeństwo szczególne /hipoteka/.

Art. 310. Część ukamkowaną nieruchomości można obciążyć hipoteką, jeżeli stanowi udział współwłaściciela.

Art. 311. Kilka nieruchomości można obciążyć łącznie w celu zabezpieczenia tej samej wierzytelności /hipoteka łączna/. W przypadku jakim wierzyciel może dochodzić zaspokojenia z którejkolwiek z nieruchomości współobciążonych, z niektórych z nich lub ze wszystkich. Może również podzielić hipotekę łączną między nieruchomości współobciążone.

Art. 312. Zaspokojenie wierzyciela hipotecznego z nieruchomości obciążonej następuje w sposób przewidziany w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym.

Art. 313. Hipoteka może być wyrażona tylko w walucie polskiej.

Art. 314. W granicach przewidzianych w kodeksie postępowania cywilnego hipoteka zabezpiecza, oprócz samej wierzytelności, odsetki umowne i inne świadczenia uboczne, jak również odsetki ustawowe oraz koszty zaspokojenia wierzyciela.

Art. 315. Przepisy artykułów 272, 274, 275-276 stosuje

się odpowiednio do hipoteki.

Art. 316. § 1. Jeżeli wymagalność wierzytelności hipotecznej zależy od wypowiedzenia przez wierzyciela, wypowiedzenie jest skuteczne względem właściciela nieruchomości nie będącego dłużnikiem, gdy było dokonane w stosunku do niego.

§ 2. Jeżeli wymagalność wierzytelności hipotecznej zależy od wypowiedzenia przez dłużnika, właściciel nieruchomości nie będący dłużnikiem może wypowiedzenia dokonać ze skutkiem co do hipoteki.

Art. 317. § 1. Hipoteka obejmuje także odłączoną od nieruchomości części składowe, jak również jej przynależności.

§ 2. Jednakże hipoteka nie rozciąga się na odłączoną od nieruchomości części składowe i przynależności, jeżeli przed dokonaniem zajęcia nieruchomości przedmioty te zostały w granicach przewidzianej gospodarki zbyte albo z nieruchomości usunięte. Umowa zbycia ma skutek względem wierzyciela hipotecznego tylko wtedy, gdy została zawarta na piśmie z datą urzędowo ustaloną.

Art. 318. Jeżeli właściciel nieruchomości albo osoba trzecia przedsięwzięła względem nieruchomości obciążonej działania, które zagrażają bezpieczeństwu hipoteki, wierzyciel może żądać zaniechania tych działań.

Art. 319. Jeżeli wskutek okoliczności, za które własoi-

ciel ponosi odpowiedzialność, nastąpiło zmniejszenie bezpieczeństwa hipoteki, wierzyciel może żądać, ażeby właściciel przywrócił stan poprzedni lub dał zabezpieczenie dodatkowe. Po bezskutecznym upływie wyznaczonego w tym celu terminu, wierzyciel może niezręcznie dochodzić zaspokożenia z nieruchomości.

Art. 320. Jeżeli zmniejszenie bezpieczeństwa hipoteki nastąpiło wskutek okoliczności, za które właściciel odpowiedzialności nie ponosi, a właścicielowi służy roszczenie o naprawienie szkody, hipoteka rozciąga się na te roszczenia.

Art. 321. § 1. Przelew wierzytelności zabezpieczoną hipoteką pociąga za sobą przeniesienie hipoteki. Do przelewu potrzebny jest wpis w rejestrze lub w księdze wieczystej.

§ 2. Hipoteki nie można przenieść bez wierzytelności, ani wierzytelności bez hipoteki.

Art. 322. Wygaśnięcie wierzytelności zabezpieczoną hipoteką pociąga za sobą wygaśnięcie hipoteki.

Art. 323. Hipotekę można ustanowić także dla zabezpieczenia wierzytelności, której wysokość nie jest ustalana. W przypadku takim hipoteka zabezpiecza wierzytelność do oznaczonej sumy najwyższej. W sumie tej mieści się już zabezpieczenie odsetek i innych świadczeń ubocznych, jak również zabezpieczenie kosztów zaspokożenia wierzyciela. /hipoteka kaucyjna/.

Art. 324. Do wypowiedzenia ~~wierzytelności zabezpieczo-~~
nej hipoteką ~~kaucyjną~~ nie stosuje się przepisów o wypowiedze-
niu wierzytelności hipotecznej.

Art. 325. Przelew wierzytelności zabezpieczonej hipoteką
kaucyjną następuje stosownie do przepisów właściwych ze wzglę-
du na rodzaj wierzytelności. Jeżeli jednak wraz z wierzytel-
nością ma być przeniesiona hipoteka, do przeniesienia potrzeb-
ny jest wpis w rejestrze nieruchomości.

Art. 326. § 1. Wierzytelność pieniężna stwierdzona tytu-
łem egzekucyjnym może być na żądanie wierzyciela zabezpieczo-
na hipoteką na nieruchomości dłużnika /hipoteka przymusowa/.

§ 2. Jeżeli tytułem egzekucyjnym jest zarządza-
nie tymczasowe sądu, hipoteka przymusowa zabezpiecza sporne
roszczenie do wysokości oznaczonej w zarządzeniu tymczasowym.

TYTUŁ III

Posiadanie .

Art. 327 . Kto rzeczą faktycznie włada jak właściciel,
jest posiadaczem samoistnym.

Art. 328. Kto rzeczą faktycznie włada jak użytkownik,
zastawnik, najemca lub mający inne prawo, w którym mieści
się uprawnienie do faktycznego władania rzeczą cudzą, jest posia-
daczem zależnym.

Art. 329. Posiadaacz ~~samoistny~~ nie traci posiadania przez to, że oddaje rzeczy innej osobie w posiadanie zależne.

Art. 330. Kto rzeczą faktycznie włada tylko za kogo innego, jest dzierżycielem.

Art. 331. Każdy, kto posiada rzeczą faktycznie włada, ma za sobą domniemanie, że jest posiadaczem samoistnym.

Art. 332. Domniemanie przemawia za ciągłością posiadania. Niemożność posiadania wywołana przez przeszkodę z natury swej przemijającą nie przerywa posiadania.

Art. 333. § 1. Posiadaacz samoistny ma za sobą domniemanie, że jest właścicielem rzeczy.

§ 2. Posiadaacz zależny ma za sobą domniemanie, że mu służy prawo, którego treścią odpowiada jego posiadanie zależne.

§ 3. Domniemanie powyższe dotyczy także poprzednich posiadaczy.

Art. 334. § 1. Posiadaacz może zastosować obronę konieczną, ażeby odprzeć naruszenie posiadania.

§ 2. Jeżeli grozi niebezpieczeństwo niepowetowanej sprawy, posiadacz może, natychmiast po naruszeniu posiadania, użyć niezbędnej samopomocy w celu przywrócenia stanu poprzedniego.

Art. 335. § 1. Przeciwko temu, kto naruszył posiadanie, jak również przeciwko temu, na czyją korzyść naruszenie nastę-

pika, służy posiadaczowi roszczenie o przywrócenie stanu poprzedniego i zaniechanie dalszych naruszeń. Roszczenie to nie jest zależne ani od tego, czy posiadanie odpowiada prawu, ani od dobrej wiary posiadacza.

§ 2. Roszczenia wygasa, jeżeli nie będzie dochodzone sądownie w ciągu miesiąca od chwili, gdy posiadacz dowiedział się o naruszeniu, najpóźniej jednak w ciągu sześciu miesięcy od chwili naruszenia posiadania.

§ 3. Posiadanie przywrócone sądownie poczytuje się za nieprzerwane.

Art. 336. Przeniesienie posiadania następuje przez wydanie rzeczy. Wydanie dokumentów, które umożliwiają rozporządzanie rzeczą, jak również wydanie środków, które dają faktycznie władzę nad rzeczą, jest jednoznaczne z wydaniem samej rzeczy.

Art. 337. Przeniesienie posiadania samoistnego może nastąpić także w ten sposób, że dotychczasowy posiadacz samoistny zachowa rzecz u siebie jako posiadacz zależny lub jako dzierżyciel na podstawie stosunku prawnego, który strony jednocześnie ustalą.

Art. 338. Jeżeli rzecz znajduje się w posiadaniu zależnym albo w dzierżeniu osoby trzeciej, przeniesienie posiadania samoistnego następuje przez porozumienie między posiadaczem samoistnym a drugą stroną i zawiadomienie posiadacza zależnego albo dzierżyciela.

Art. 339. Przeniesienie posiadania samoistnego na posiadacza zależnego albo na dzierżyciela następuje przez samo porozumienie między posiadaczem samoistnym a posiadaczem zależnym albo dzierżycielem.

Art. 340. § 1. Kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości jak mający służebność, jest posiadaczem służebności.

§ 2. Do posiadania służebności stosuje się odpowiednio przepisy o posiadaniu rzeczy.

KSIĘGA TRZECIA .

Zobowiązania .

TITUL I .

Treść zobowiązań w ogólności.

§ 1.

Art. 341. Zobowiązanie polega na tym, że wierzyciel może żądać od dłużnika świadczenia, a dłużnik powinien świadczenie spełnić.

§ 2 Zobowiązania wynikają z aktów władz gospodarki narodowej włączających na jednostki gospodarki uspołecznionej lub inne osoby obowiązek spełnienia świadczenia, z umów, w szczególności z umów planowych, z faktu wyrządzenia szkody, z bezprawnego wzbogacenia oraz z innych zdarzeń, z których może wynikać powstanie zobowiązania.

Art. 342. Świadczenie może polegać na działaniu albo na zaniechaniu.

Art. 343. Zobowiązanie powinno być wykonane zgodnie ze swym celem społeczno-gospodarczym, w sposób odpowiadający zasadom współżycia społecznego w państwie ludowym i względem na potrzeby gospodarki narodowej.

Art. 344. § 1. Dłużnik ponosi odpowiedzialność za niedokonywanie staranności, jaka jest normalnie wymagana w stosunkach danego rodzaju.

§ 2. Jeżeli zobowiązanie powstało dla realizacji zadania planowego dłużnika, stopień staranności powinien

odpowiadać obowiązkowi najsprawniejszej realizacji planu.

Art. 345. § 1. Strony mogą przez umowę włożyć na dłużnika odpowiedzialność za niewykonanie zobowiązania z powodu okoliczności, za które według ustawy dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

§ 2. W stosunkach między jednostkami gospodarki uspołecznionej umowne ograniczenie odpowiedzialności dłużnika jest nieważne. W innych stosunkach ograniczenie takie jest dopuszczalne, nie może jednak wykreślić odpowiedzialności za roszysłne działanie lub rażące niedbalstwo.

Art. 346. Dłużnik odpowiedzialny jest za działania i zaniechania osób, z których pomoc zobowiązanie wykonywa, jak również osób, którym wykonanie zobowiązania powierzył.

Art. 347. Jeżeli z powodu nadzwyczajnej i nieprzewidywanej przez strony zmiany stosunków spełnienie świadczenia stało się dla dłużnika nadmiernie utrudnione albo groziłoby mu rażąca strata, sąd lub komisja arbitrażowa może, kierując się zasadami współżycia społecznego w państwie ludowym i względami na potrzeby gospodarki narodowej, zmniejszyć, zmienić miejsce, termin i wysokość świadczenia, a nawet znieść zobowiązanie.

Art. 348. Wierzyciel może żądać osobistego świadczenia dłużnika tylko wtedy, gdy to wynika z właściwości świadczenia albo z treści czynności prawnej.

TITUL II.

Przedmiot świadczenia.

Art. 349. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, zobowiązanie pieniężne może być wyrażone tylko w pieniądzu krajowym.

Art. 350. Przedmiot świadczenia, które ma nastąpić w pieniądzu krajowym, określają przepisy o ustroju pieniężnym państwa.

Art. 351. Zobowiązania wyrażone w walutach zagranicznych podlegają osobnym przepisom.

Art. 352. Spełnienia świadczeń pieniężnych następuje w obrocie bezgotówkowym, omyła że wysokość świadczenia nie przenosi sumy określonej w przepisach regulujących obrót bezgotówkowy albo że stosunek między wierzycielem a dłużnikiem nie podlega tym przepisom.

Art. 353. § 1. Odsetki od sumy pieniężnej należą się wtedy, gdy to wynika z przepisu ustawy albo z czynności prawnej.

§ 2. Jeżeli wysokość odsetek nie jest w inny sposób określona, należą się odsetki ustawowe.

§ 3. W braku zastrzeżenia co do terminu płatności odsetek są one płatne półrocznie z dołu.

Art. 354. § 1. Jeżeli zastrzeżone odsetki są wyższe od odsetek ustawowych, dłużnik może żądać obniżenia, zastrzeżo-

nych odsetek do bieżącej stopy odsetek ustawowych. W braku zgody wierzyciela na obniżenie odsetek dłużnik może spłacić dług przed terminem za miesięcznym wypowiedzeniem.

§ 2. Zastrzeżenie przecienne jest nieważne.

Art. 355. § 1. Zakres obowiązku naprawienia szkody ogranicza się do normalnych następstw działania lub zaniechania, z którego szkoda wynika.

§ 2. W powyższych granicach naprawienie szkody obejmuje straty, jakie poszkodowany poniósł, oraz korzyści, jakich mógł się spodziewać.

Art. 356. Naprawienie szkody następuje przez zapłatę sumy pieniężnej. Jednakże poszkodowany może żądać naprawienia szkody przez przywrócenie stanu poprzedniego, chyba że byłoby to połączone dla zobowiązanego z nadmiernymi trudnościami lub kosztami.

Art. 357. Jeżeli szkoda polegająca na utracie albo na uszkodzeniu rzeczy została wyrządzona rozmyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa, naprawienie szkody winno nastąpić z uwzględnieniem szczególnej wartości, jaką rzecz miała dla poszkodowanego.

Art. 358. Jeżeli poszkodowany przyczynił się do powstania szkody, obowiązek jej naprawienia ulega odpowiedniemu zmniejszeniu.

Art. 359. Jeżeli dłużnik jest zobowiązany do świadczenia w rzeczach oznaczonych tylko co do gatunku, a ich jakość nie jest określona przez właściwe przepisy lub przez czynność prawną ani nie wynika z okoliczności, dłużnik powinien świadczyć rzeczy średniej jakości.

Art. 360. § 1. Zobowiązany do wydania zbioru rzeczy lub masy majątkowej albo do udzielenia wiadomości o zbiorze rzeczy lub masie majątkowej powinien przedstawić wierzycielowi spis rzeczy należących do zbioru lub spis przedmiotów wchodzących w skład masy majątkowej.

§ 2. Jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że przedstawiony spis nie jest rzetelny lub dokładny, wierzyciel może żądać, żeby dłużnik złożył zapewnienie przed sądem lub państwową komisją arbitrażową, iż sporządził spis według swojej najlepszej wiedzy.

Art. 361. § 1. Zobowiązany do złożenia rachunku z zarządu powinien przedstawić wierzycielowi na piśmie zestawienie wpływów i wydatków wraz z potrzebnymi dowodami.

§ 2. Obowiązek przedstawienia ksiąg prowadzonych według zasad prawidłowej rachunkowości istnieje tylko w przypadkach, gdy prowadzenie takich ksiąg jest nakazane przez właściwe przepisy.

§ 3. Jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że przedstawione przez zobowiązanego do złożenia rachunku zestawienie wpływów nie jest rzetelne lub dokładne,

wierzyciel może żądać, żeby dłużnik złożył zapewnienie przed sądem, i¹ sporządził zastawienie według swojej najlepszej wiedzy.

Art. 362. § 1. Ilakroć ustawa przewiduje obowiązek zabezpieczenia, zabezpieczenia następują przez złożenie pieniędzy do depozytu sądowego.

§ 2. Sąd może zezwolić na inny sposób zabezpieczenia.

Art. 363. § 1. Dłużnik może być zobowiązany także w ten sposób, że wykonania zobowiązania następuje przez spełnienie jednego z kilku świadczeń /zobowiązanie przemienne/ w przypadku takim wybór świadczenia należy do dłużnika, ohyba że jest zastrzeżony dla wierzyciela.

§ 2. Wyboru dokonuje się przez złożenie oświadczenia drugiej stronie. Jeżeli uprawnionym do wyboru jest dłużnik, wybór może być dokonany przez spełnienie świadczenia.

Art. 364. Jeżeli strona uprawniona do wyboru świadczenia wyboru tego nie dokona, druga strona może ją wyznaczyć odpowiedni termin. Po bezskutecznym upływie tego terminu prawo wyboru przechodzi na drugą stronę.

TYTUŁ III.

Wielość wierzycieli albo dłużników.

D z i a ł I.

Zobowiązania solidarne.

Art. 361. § 1. Dług jest solidarny, gdy wierzyciel może żądać całości lub części długu od wszystkich dłużników łącznie, od kilku z nich lub od każdego z osobna.

§ 2. Aż do zupełnego zaspokojenia wierzyciela wszyscy współdłużnicy pozostają zobowiązani.

§ 3. Zaspokojenie wierzyciela przez jednego ze współdłużników zwalnia wszystkich współdłużników.

Art. 363. § 1. Wierzytelność jest solidarna, gdy każdy z wierzycieli może żądać uiszczenia całego długu, a przez zaspokojenie jednego z wierzycieli dług wygasa względem wszystkich wierzycieli.

§ 2. Dłużnik może uiszczyć dług według swego wyboru któremukolwiek z wierzycieli solidarnych, dopóki jeden z nich nie wytoczy przeciwko niemu powództwa.

Art. 367. Solidarność zachodzi tylko w przypadkach przewidzianych w ustawie lub w umowie. W stosunkach między jednostkami gospodarki uspołecznionej umowne zastrzeżenie solidarności dopuszczalne jest tylko za zezwoleniem organu nadrzędnego.

Art. 368. Jeżeli kilka osób zaciągnęło zobowiązanie do-

tyzące wspólnego mienia, ich odpowiedzialność jest solidarna, chyba że umówiono się inaczej.

Art. 369. Działania i zaniechania jednego z dłużników solidarnych nie mogą szkodzić współdłużnikom.

Art. 370. § 1. Przerwanie lub zawieszenie biegu przedawnienia w stosunku do jednego z dłużników solidarnych nie ma skutku względem współdłużników.

§ 2. Odnowienie dokonane między wierzycielem a jednym z dłużników solidarnych zwalnia współdłużników, chyba że wierzyciel zastrzegł, iż zachowuje przeciwko nim swoje prawa.

§ 3. Zwłoka wierzyciela względem jednego z dłużników solidarnych ma skutek także względem współdłużników.

Art. 371. § 1. Dłużnik solidarny, który spełnił świadczenie, może żądać od współdłużników zwrotu w częściach, jakie na nich przypadają na podstawie istniejącego między nimi stosunku. Części te są równe, jeżeli z okoliczności nie wynika nic innego.

§ 2. Część przypadająca na współdłużnika niewypłacalnego rozkłada się między pozostałych współdłużników.

Art. 372. Zwłoka dłużnika, jak również przerwanie lub zawieszenie biegu przedawnienia w stosunku do jednego z wierzycieli solidarnych, ma skutek także względem pozostałych wierzycieli.

Art. 373. Wierzyciel solidarny, który przyjął świadczenie, jest odpowiedzialny względem pozostałych wierzycieli w częściach, jakie na nich przypadają na podstawie istniejącego między nimi stosunku. Części te są równe, jeżeli z okoliczności nie wynika nic innego.

D z i a ł II.

Zobowiązania podzielne i niepodzielne.

Art. 374. § 1. Jeżeli jest kilku dłużników albo kilku wierzycieli a świadczenie jest podzielne, wówczas zarówno dług jak i wierzytelność dzieli się na tyle niezależnych od siebie części, ilu jest dłużników albo wierzycieli. Części te są równe, jeżeli z okoliczności nie wynika nic innego.

§ 2. Świadczenie jest podzielne, jeżeli może być spełnione częściowo bez zmiany istoty i wartości.

Art. 375. § 1. Współdłużnicy zobowiązani do świadczenia niepodzielnego są odpowiedzialni za spełnienie świadczenia jak dłużnicy solidarni.

§ 2. W braku odmiennej umowy współdłużnicy zobowiązani do świadczenia podzielnego odpowiadają za jego spełnienie solidarnie, jeżeli wzajemne świadczenie wierzyciela jest niepodzielne.

§ 3. Dłużnik, który spełnił świadczenie niepodzielne, może żądać od współdłużników zwrotu wartości świadczenia na tych samych zasadach, jak dłużnik solidarny.

Art. 376. § 1. Jeżeli jest kilku wierzycieli uprawnionych do świadczenia niepodzielnego, każdy z nich może żądać spełnienia całego świadczenia.

§ 2. Jednakże w razie sprzeciwu chociażby jednego tylko z wierzycieli dłużnik obowiązany jest świadczyć wszystkim wierzycielom łącznie albo złożyć przedmiot świadczenia do depozytu sądowego.

Art. 377. Zwłoka dłużnika, jak również przerwanie lub zawieszenie biegu przedawnienia w stosunku do jednego z wierzycieli uprawnionych do świadczenia niepodzielnego, ma skutek względem wszystkich wierzycieli.

Art. 378. Jeżeli jeden z wierzycieli uprawnionych do świadczenia niepodzielnego przyjął świadczenie, jest on odpowiedzialny względem pozostałych wierzycieli na tych samych zasadach, jak wierzyciel solidarny.

TYTUŁ IV.

Zobowiązania z aktów władz gospodarki narodowej.

Art. 379. § 1. Jeżeli władze gospodarki narodowej zobowiążą na podległą sobie jednostkę gospodarki uspołecznionej obowiązek dokonania świadczenia na rzecz ~~janej~~ jednostki, jednostka uprawniona do odbioru świadczenia upatkuje bezpośrednie roszczenie o jego spełnienie.

§ 2. W granicach , w jakich to jest potrzebne do prawidłowego wykonania zobowiązania, strony ustalają umownie jego treść i sposób wykonania. Obowiązek wystąpienia z ofertą o zawarcie takiej umowy ciąży pod rygorem odpowiedzialności za szkodę na stronie zobowiązanej do świadczenia niepioniężnego . W braku przyjęcia oferty, strona ta powinna wystąpić o rozpoznanie sporu przedumownego. Nie-~~dojście~~ umowy do skutku nie wstrzymuje wykonania zobowiązania zgodnie z treścią aktu władzy i właściwymi przepisami.

Art. 380. Jeżeli akt władzy gospodarki narodowej wkłada na jednostkę gospodarki uspołecznionej obowiązek świadczenia na rzecz innej jednostki, której nie zobowiązują do odbioru świadczenia, zobowiązanie wygasa z upływem terminu określonego w akcie władzy, a w braku takiego terminu z upływem terminu wyznaczonego drugiej stronie przez jednostkę zobowiązaną do świadczenia.

TYTUŁ V.

Zobowiązania umowne w ogólności .

D z i a ł I.

Umowy w ogólności.

Art. 381. Jeżeli powstanie, treść lub ustanie stosunku zobowiązaniowego jest regulowane przez akty władz gospodarki narodowej, zawarcie umowy, jej treść i ustanie podlega woli stron tylko o tyle, o ile to nie jest sprzeczne z postanowieniami tych aktów.

Art. 382. Jednostki gospodarki uspołecznionej obowiązane są ustalać treść zawieranych umów zgodnie ze swymi zadaniami planowymi określając wzajemne prawa i obowiązki z uwzględnieniem ogólnych interesów gospodarki narodowej i zasad rachunku gospodarczego.

Art. 383. § 1. Uzupełnienie lub zmiana umowy między jednostkami gospodarki uspołecznionej dopuszczalna jest jedynie co do postanowień, które podlegają ich swobodnej woli.

§ 2. Rozwiązanie umowy albo odstąpienie od niej może nastąpić tylko za pozwoleniem jednostek nadrzędnych albo na podstawie orzeczenia komisji arbitrażowej.

Art. 384. Ceny świadczeń jednostek gospodarki uspołecznionej, jak również opusty i rabaty od tych cen, są ustalane przez władze gospodarki narodowej. W razie naruszenia cen obowiązujących każda ze stron może żądać odpowiedniego podwyższenia lub obniżenia umówionej ceny.

Art. 385. § 1. Władze gospodarki narodowej określają ogólne warunki umów o dostawę, o przewóz towarów, o wykonawstwo robót oraz o inne świadczenia, jak również wzory takich umów /umowy typowe/.

§ 2. Zastrzeżenia umowne odbiegające od tych ogólnych warunków są dopuszczalne tylko za pozwoleniem władz gospodarki narodowej.

Art. 386. Rozporządzenia Rady Ministrów określi właści-

wosć władz gospodarki narodowej powołanych do ustalania ogólnych warunków umów w artykule poprzedzającym przewidzianych, do wydawania wzorów takich umów, oraz do udzielania zazwo-
lopi na odstępstwa od tych warunków lub wzorów.

Art. 387. § 1. Umowa o świadczenie niemożliwe jest nie-
ważna.

§ 2. Strona, która w chwili zawarcia umowy wiedziała o niemożliwości świadczenia, a drugiej strony z błędu nie wyprowadziła, obowiązana jest do naprawienia szkody, jaką druga strona poniosła przez to, że umowę zawarła.

Art. 388. Jeżeli przed zatwierdzeniem planu na okres, w którym zobowiązanie ma być wykonane, jednostki gospodarki uspołecznionej zawarły umowę o dostawę przedmiotów podlegających planowemu rozdzielnictwu albo umowę o wykonawstwo inwestycyjne, umowa wiąże strony tylko o tyle, o ile przyrzeczone świadczenia zostały objęte planem.

§1.
Art. 389. Jeżeli jedna ze stron, wyzyskując przymusowe położenie, niechęć lub niedoświadczenie drugiej strony, w zamiarze swoje świadczenie przyjmuje lub zastępuje dla siebie lub dla osoby trzeciej świadczenie, którego wartość w chwili zawarcia umowy przewyższa w rażącem stopniu wartość jej własnego świadczenia, druga strona może żądać zniesienia swego świadczenia lub zwiększenia świadczenia, które jej się należy, a gdyby jedno z drugiego albo nadmiernie utrudnione umiarkowanie zawartej umowy.

~~§ 2. Roszczenia przewidziane w artykule niniejszym
przodawniają się z upływem roku od dnia zawarcia umowy.~~

~~Art. 390. Umowa, przez którą jedna ze stron lub obie
strony zobowiązują się do zawarcia oznaczonej umowy /umowa
przedwstępna/, powinna określić istotne postanowienia umowy
przyrzeczonej oraz termin, w ciągu którego ma być zawarta.~~

Art. 391. § 1. Jeżeli strona zobowiązana do zawarcia
umowy przyrzeczonej uchyliła się od jej zawarcia, druga strona
może żądać naprawienia szkody, jaką poniosła przez to, że
liczyła na zawarcie umowy przyrzeczonej.

§ 2. Jednakże, gdy umowa przedwstępna czyni
żądanie wynagrodzenia, od których zależy ważność umowy przyrze-
czonej, w szczególności do jej formy, strona uprawniona może
dochodzić sądowo zawarcia umowy przyrzeczonej.

§ 3. Roszczenia w artykule niniejszym prze-
widziane przodawniają się z upływem roku od dnia, w którym
umowa przyrzeczona miała być zawarta. W przypadku, gdy sąd
odmówił żądaniu o zawarcie umowy przyrzeczonej, roszczenie
o naprawienie szkody przodawnia się z upływem roku od dnia,
w którym orzeczenie sądu stało się prawomocne.

Art. 392. Jeżeli w umowie zastrzeżono, że osoba trze-
cia zaciągnie określone zobowiązanie albo spełni określone
świadczenie, strona, która takie przyrzeczenie uczyniła, od-
powiedzialna jest za szkodę, jaką druga strona ponosi przez
to, że osoba trzecia odmawia zaciągnięcia zobowiązania albo

nie spełnia świadczenia; może jednak zwolnić się od obowiązku naprawienia szkody, spełniając przyrzeczone świadczenie, jeżeli nie sprzeciwia się to treści umowy /właściwości świadczenia^{ani}.

Art. 393. § 1. Jeżeli w umowie zastrzeżono, że dłużnik ma spełnić świadczenie na rzecz osoby trzeciej, osoba ta, w braku odmiennego postanowienia umowy, może żądać bezpośrednio od dłużnika spełnienia zastrzeżonego świadczenia.

§ 2. Strona, która takie zastrzeżenie uczyniła, nie może go odwołać, jeżeli osoba trzecia oświadczyła jednej ze stron, że chce z zastrzeżenia skorzystać.

§ 3. Dłużnik może podnieść zarzuty z umowy także przeciwko osobie trzeciej.

D z i a l II.

Umowy planowe.

Art. 394. W celu zabezpieczenia wykonania narodowych planów gospodarczych, władze gospodarki narodowej wkładają na jednostki gospodarki uspołecznionej obowiązek zawierania umów o dostawę, o przewóz towarów, o wykonawstwo robót albo o spełnienie innych świadczeń, określając jednostki podległe temu obowiązkowi, jego zakres oraz przedmiot, którego umowy mają dotyczyć /umowy planowe/. Terminy do zawierania umów planowych są ustalane corocznie po powzięciu przez Radę Ministrów uchwały w sprawie narodowego planu gospodarczego na dany rok.

Art. 395. Umowy planowe mogą być bądź generalne, bądź

szczegółowo , bądź bezpośrednio.

Art. 396. § 1. W umowie generalnej strony oznaczają podległo sobie jednostki gospodarki uspołecznionej zobowiązane do zawierania umów szczegółowych oraz określają rodzaj i zakres świadczeń będących przedmiotem tych umów, jak również szczególnie warunki ich wykonania.

§ 2. Przez umowę generalną strony zobowiązują się wzajemnie zapewnienie zawarcia umów szczegółowych i ułatwić ich wykonanie.

§ 3. Umowy generalne są zawierane przez jednostki gospodarki uspołecznionej oznaczone w zarządzeniu nakładającym obowiązek zawierania umów planowych.

Art. 397. Umowy szczegółowo są zawierane przez jednostki gospodarki uspołecznionej w wykonaniu umowy generalnej.

Art. 398. Umowy bezpośrednio są zawierane przez jednostki gospodarki uspołecznionej zobowiązane do zawierania umów planowych:

1. gdy jedna lub obie strony nie podlegają obowiązkowi zawierania umów generalnych lub szczegółowych;
2. gdy przedmiotem umowy są świadczenia nieobjęte umowami szczegółowymi.

Art. 399. Umowy planowe powinny być zawierane na piśmie.

Art. 400. Umowa planowa nie może być zawarta z zastrzeżeniem warunku.

Art. 401. Jednostka gospodarki uspołecznionej, na którą został włożony obowiązek zawarcia umowy planowej, służy względem drugiej strony rozstrzeżenie o zawarcie umowy w terminie przepisany. Oferta powinna być pod rygorem odpowiedzialności za szkodę uczyniona przez jednostkę, która na się zobowiązać do świadczenia niepioniężnego. W razie uchybienia temu terminowi obowiązek złożenia oferty przechodzi na drugą stronę.

Art. 402. Jeżeli jednostka gospodarki uspołecznionej, której została uczyniona oferta zawarcia umowy planowej, nie jest zobowiązana do jej zawarcia, powinna ona zwrócić ofertę z odpowiednim wyjaśnieniem pod rygorem odpowiedzialności za szkodę.

§1.

Art. 403. Jednostka gospodarki uspołecznionej zobowiązana do zawarcia umowy planowej powinna ofertę przyjąć zawiadamiając o tym drugą stronę w terminie przepisany. Zastrzeżenia co do treści oferty dopuszczalne są tylko w takim zakresie, w jakim treść umowy planowej nie jest ustalona zarządzeniami planowymi. Treść zastrzeżeń powinna być ujęta w protokół rozbieżności, który powinien być przesłany drugiej stronie wraz z zawiadomieniem o przyjęciu oferty. Od chwili przyjęcia oferty umowa wiąże strony w zakresie nieobjętych dopuszczalnymi zastrzeżeniami, stwierdzonymi w protokół rozbieżności.

§ 2. Jeżeli czyniący ofertę godzi się na zastrzeżenia co do treści oferty, powinien on zawiadomić o tym drugą stronę w terminie przepisany. W braku takiej zgody obowiązany jest przed upływem terminu do zawarcia umowy planowej

wystąpić do właściwej komisji arbitrażowej o ustalenie treści umowy /spór przedumowny/. Jeżeli czyniący ofertę nie wytoczył sporu przedumownego a protokół został przesłany w czasie właściwym, zastrzeżenia stwierdzone protokołem rozbieżności uważane są za przyjęte.

Art. 404. Terminy przewidziane w artykułach poprzedzających są określone przez akt władz gospodarki narodowej ustanawiający obowiązek zawierania umów planowych.

Art. 405. Komisja arbitrażowa może zmienić wynikający z umowy planowej zakres wzajemnych obowiązków stron i określić sposób wykonania umowy tak, aby w umowie zostały należycie uwzględnione ogólne interesy gospodarki narodowej i zasady rozrachunku gospodarczego.

D z i a ł III.

Dodatkowe zastrzeżenia umowne.

Art. 406. W braku odmiennego zastrzeżenia umownego zadatek dany przy zawarciu umowy ma to znaczenie, że w razie niewykonania umowy przez jedną ze stron druga strona może od umowy odstąpić i otrzymany zadatek zachować, a jeżeli sama go dała żądać sumy dwukrotnie wyższej.

Art. 407. § 1. W razie wykonania umowy zadatek ulega zaliczeniu na poczet świadczenia strony, przez którą był dany, a jeżeli zaliczenie nie jest możliwe, ulega zwrotowi.

§ 2. Zwrot zadatku należy się także w razie

rozwiązania umowy oraz w razie jej niewykonania wskutek okoliczności, za które żadna ze stron odpowiedzialności nie ponosi albo za które ponoszą odpowiedzialność obie strony.

Art. 408. § 1. Jeżeli w umowie zastrzeżono, że jednej ze stron albo obu wolno odstąpić od umowy za zapłatą oznaczonej sumy /odstępna/, oświadczenie o odstąpieniu jest skuteczne tylko wtedy, gdy zostało złożone jednocześnie z zapłatą odstępnego.

§ 2. Prawo odstąpienia od umowy wykonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie.

Art. 409. W stosunkach między jednostkami gospodarki uspołecznionej zastrzeżenie zadatku lub odstępnego nie jest dopuszczalne.

Art. 410. Jeżeli na przypadek niwykonania zobowiązania dłużnik przyrzekł zapłacić określoną sumę /kara umowna/, zapłata tej sumy zastępuje naprawienie szkody wynikłej z niewykonania zobowiązania.

Art. 411. § 1. Dłużnik nie może odmówić wykonania zobowiązania płacąc w zamian karę umowną.

§ 2. W razie zwłoki dłużnika wierzyciel może żądać wykonania zobowiązania albo kary umownej. Jednego i drugiego żądania wierzyciel może żądać tylko w przypadku, gdy kara umowna była zastrzeżona za sumą zwłoką albo za nienałożeniem wykonania zobowiązania.

§ 3. Wierzyciel będący jednostką gospodarki społeczno-
nej może dochodzić kary umownej nie żądając wykonania zobowią-
zania tylko wtedy, gdy ~~ma~~ służy mu prawo odstąpienia od
umowy.

Art. 412. § 1. Kara umowna nałoży się wierzycielowi bez wzglę-
du na istnienie i wysokość szkody. Odszkodowania przewyższa-
jącego karę umowną wierzyciel może żądać na zasadach ogólnych.

§ 2. Jednakże gdy kara umowna jest rażąco wy-
górowana, dłużnik może żądać jej zmniejszenia. Zastrzeżenie
przeciwnie jest nieważne.

§ 3. Komisja arbitrażowa może nawet bez wniosku
strony podwyższyć karę umowną, jeżeli jest ona rażąco niska,
albo obniżyć ją, jeżeli jest rażąco wygórowana.

Art. 413. § 1. W umowach między państwowymi organizacjami
gospodarczymi strony mają obowiązek zastrzegać kary umowne za-
równo na przypadek niewykonania jak i na przypadek nienależy-
tego wykonania umowy. Jeżeli kara umowna nie była zastrzeżona,
należy się kara umowna w najwyższej wysokości określonej aktem
właściwej władzy gospodarki narodowej.

§ 2. Obowiązek zastrzegania kar umownych nie do-
tyczy stosunków, które nie podlegają przepisom o obrocie bez-
gotówkowym.

Art. 414. Władze gospodarki narodowej mogą rozciągać
obowiązek zastrzegania kar umownych na umowy zawierane między
organizacjami spółdzielczymi oraz umowy, w których tylko jedna

~~za stron jest państwowa organizacja gospodarczą.~~

Art. 415. Wierzyciel będący jednostką gospodarki uspo-
łecznionej nie może zwolnić dłużnika od obowiązku uiszczenia
kary umownej.

Art. 416. Właściwa władza gospodarki narodowej określa
rodzaje kar umownych oraz oznacza najwyższe i najniższe ich
granice.

TITUL VI.

Wykonanie zobowiązań i skutki ich niewykonania.

Dział I.

Wykonanie zobowiązań.

Art. 417. § 1. Wierzyciel może nie przyjąć świadczenia
częściowego, jeżeli wierzytelność jest wymagalna w całości.

§ 2. W stosunkach między jednostkami gospodar-
ki uspołecznionej wierzyciel nie może odmówić przyjęcia świad-
czenia częściowego, chyba że świadczenie takie ze względu na
cel zobowiązania nie jest dla wierzyciela przydatne.

Art. 418. § 1. Dłużnik mający względem tego samego wie-
rzyciela kilka długów tego samego rodzaju może wskazać przy
społnieniu świadczenia, który dług chce zaspokoić. Jednakże
z tego, co przypada na rachunek jednego z długów, wierzyciel
może zaspokoić przede wszystkim zaległe koszty, odsetki i
raty.

§ 2. W braku oświadczenia dłużnika zalicza się

~~Świadczenie przysługuje wierzycielowi na poczet długu wymagalnego, a~~
jeżeli jest kilka długów wymagalnych - na poczet najdawniej-
szego.

Art. 419. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzia-
nych, jeżeli miejsce spełnienia świadczenia nie jest oznaczone
ani nie wynika^z z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno
być spełnione w miejscu zamieszkania dłużnika. Jednakże świad-
czenie pieniężne powinno być spełnione w miejscu zamieszkania
lub w siedzibie wierzyciela.

Art. 420. Jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest
oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, wierz-
ciel może żądać świadczenia natychmiast po wezwaniu dłużnika
o zapłatę.

Art. 421. Jeżeli dłużnik stał się niowypłacalnym, wio-
rzyciel może żądać spełnienia świadczenia bez względu na za-
strzeżony termin.

Art. 422. § 1. Zobowiązany do wydania cudzej rzeczy mo-
że ją zatrzymać aż do chwili zaspokojenia lub zabezpieczenia
służących mu roszczeń o zwrot poczynionych na nią wydatków
i nakładów albo roszczeń o naprawienie szkody przez rzecz wy-
rządzoną /prawo zatrzymania/.

§ 2. Przypisu powyższego nie stosuje się, jeżeli
obowiązek wydania rzeczy wynika z czynu niedozwolonego, albo
gdy chodzi o zwrot rzeczy wynajętych, wdzierżawionych lub
użyczonych.

§ 3. Prawo zatrzymania nie służy w stosunku do państwowych instytucji i organizacji gospodarczych .

Art. 423. § 1. Dłużnik, spełniając świadczenia, może żądać od wierzyciela pokwitowania.

§ 2. Dłużnik może żądać pokwitowania w szczególnej formie, jeżeli na w tym interes.

§ 3. Koszty pokwitowania ponosi dłużnik , jeżeli nie umówiono się inaczej.

Art. 424. Jeżeli wierzyciel odmawia pokwitowania, dłużnik może powstrzymać się ze spełnieniem świadczenia albo złożyć przedmiot świadczenia do depozytu sądowego.

Art. 425. Świadczenia do rąk osoby, która okazuje pokwitowanie wystawione przez wierzyciela, zwalnia dłużnika, chyba że było zastrzeżone, iż świadczenie ma nastąpić do rąk własnych wierzyciela albo że dłużnik działał w złej wierze.

Art. 426. Poza przypadkami przewidzianymi w innych przepisach, dłużnik może złożyć przedmiot świadczenia do depozytu sądowego, jeżeli świadczenie nie może być spełnione z powodu przeszkód dotyczących osoby wierzyciela .

Art. 427. § 1. Dopóki wierzyciel nie zażądał wydania przedmiotu świadczenia z depozytu sądowego, dłużnik może przedmiot złożony odebrać.

§ 2. Jeżeli dłużnik odbierze przedmiot świadczenia złożony do depozytu sądowego, złożenie do depozytu uważa się za niebyłe.

Art. 428. Ważne złożenie do depozytu sądowego ma takie same skutki jak spełnienie świadczenia i zobowiązuje wierzyciela do zwrotu dłużnikowi kosztów złożenia.

Art. 429. Sposób złożenia i przechowywania przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego regulują osobne przepisy.

D z i a ł II.

Skutki niewykonania zobowiązania.

Art. 430. Dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które odpowiedzialności nie ponosi.

Art. 431. § 1. Jeżeli świadczenie stało się niemożliwym skutkiem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi, zobowiązanie wygasa.

§ 2. Jeżeli rzecz będąca przedmiotem świadczenia została utracona, a dłużnikowi służy z tego tytułu roszczenie o naprawienie szkody, jest on obowiązany przekaż na wierzyciela to roszczenie albo wydać to, co uzyskał jako naprawienie szkody.

Art. 432. Dłużnik dopuszcza się zwłoki, gdy nie spełnia

Świadczenia w terminie, a jeżeli termin nie jest oznaczony - natychmiast po wezwaniu przez wierzyciela, chyba że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Art. 433. W razie zwłoki dłużnika wierzyciel może, niezależnie od świadczenia, żądać naprawienia szkody.

Art. 434. Dłużnik będący w zwłoce odpowiedzialny jest za utratę lub uszkodzenie przedmiotu świadczenia, chyba że utrata lub uszkodzenie byłoby nastąpiło także wtedy, gdyby świadczenia zostało spełnione w czasie właściwym.

Art. 435. W razie zwłoki dłużnika w wykonaniu zobowiązania czynienia, wierzyciel może w przypadkach nagłych wykonać czynność na koszt dłużnika, zachowując roszczenie o naprawienie szkody.

Art. 436. Jeżeli świadczenie polega na zaniechaniu, wierzyciel może w przypadkach nagłych usunąć na koszt dłużnika to, co dłużnik wbrew zobowiązaniu uczynił, zachowując roszczenie o naprawienie szkody.

Art. 437. § 1. Jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienia było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

§ 2. Jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była z góry oznaczona, należą się odsetki ustawowe. Jednakże gdy wierzytelność jest oprocentowana według stopy wyższej niż stopa ustawowa, wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie według dotychczasowej stopy oprocentowania.

§ 3. W razie zwłoki dłużnika wierzyciel może żądać nadto naprawienia szkody na zasadach ogólnych.

Art. 438. Od zaległych odsetek można żądać odsetek za opóźnienie dopiero od chwili wytoczenia o nie powództwa, chyba że po powstaniu zaległości strony zgodziły się na doliczenie zaległych odsetek do dłużnej sumy.

Art. 439. § 1. W razie zwłoki wierzyciela dłużnik może żądać naprawienia poniesionej szkody oraz złożyć przedmiot świadczenia do depozytu sądowego.

§ 2. Wierzyciel dopuszcza się zwłoki, gdy bez uzasadnionego powodu uchyla się od przyjęcia zaoferowanego mu świadczenia, gdy odmawia dokonania czynności, bez której świadczenie nie może być spełnione, albo gdy oświadczy dłużnikowi, że świadczenie nie przyjmie.

D z i a ł III.

Wykonanie i skutki niewykonania zobowiązań
wzajemnych.

Art. 450. § 1. Wykonanie i skutki niewykonania zobowią-

zań wzajemnych podlegają przepisom działów poprzedzających
tytułu niniejszego, o ile przepisy poniższe inaczej nie sta-
nowią.

§ 2. Zobowiązania są wzajemne, gdy świadczenie
jednej strony ma być odpowiednikiem świadczenia
strony.

§ 3. Zobowiązania wzajemne wynikają z umów /umo-
wy wzajemne/ i z aktów władz gospodarki narodowej.

Art. 441. Jeżeli miejsce spełnienia jednego ze świadczeń
wzajemnych jest oznaczone, świadczenia drugiej strony powin-
no być spełnione w tym samym miejscu, chyba że umówiono się
inaczej.

§ 1,
Art. 442. Świadczenia wzajemne powinny być spełnione
jednocześnie, chyba że wynika z umowy lub z okoliczności, iż
jedna ze stron jest obowiązana spełnić swoje świadczenie
wcześniej.

§ 2. W stosunkach między państwowymi organizacja-
mi gospodarczymi strona zobowiązana do wzajemnego świadcza-
nia niepieniężnego powinna spełnić swoje świadczenie wcześniej,
chyba że zapłata ma nastąpić gotówką albo że przepisy szcze-
gólne regulują inaczej kolejność świadczeń. Jednakże w razie
niewypłacalności drugiej strony albo w razie stwierdzonego
uchyбления przez nią zobowiązaniu, strona zobowiązana do
świadczenia niepieniężnego może powstrzymać się ze swym
świadczeniem aż do czasu zabezpieczenia zapłaty ceny.

Art. 443. § 1. Jeżeli jedna strona powinna spełnić świadczenie wzajemne wcześniej, a spełnienie świadczenia przez drugą ze stron jest wątpliwą ze względu na jej stan majątkowy, strona zobowiązana do wcześniejszego świadczenia może powstrzymać się z jego spełnieniem, dopóki druga strona nie zaoferuje świadczenia wzajemnego lub nie da zabezpieczenia. Strona zobowiązana do wcześniejszego świadczenia może wyznaczyć drugiej stronie odpowiedni termin do dania zabezpieczenia, a po bezskutecznym upływie tego terminu może żądać spełnienia świadczenia za jednoczesnym spełnieniem świadczenia wzajemnego.

§ 2. Przepisów powyższych nie stosuje się w przypadku, gdy w chwili zawarcia umowy strona zobowiązana do wcześniejszego świadczenia wiedziała o takim stanie majątkowym drugiej strony.

§ 3. Przepisów artykułu niniejszego nie stosuje się do stosunków między jednostkami gospodarki uspołecznionej.

Art. 444. § 1. Jeżeli jedna ze stron depuszcza się zwłoki w wykonaniu zobowiązania wzajemnego, druga strona może według swego wyboru albo żądać świadczenia i naprawienia szkody wynikłej ze zwłoki albo wyznaczyć stronie będącej w zwłoce odpowiedni termin do wykonania zobowiązania z zastrzeżeniem, iż w razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu od umowy odstąpi. Odstąpienie nie wymaga w tym przypadku ponownego oświadczenia.

świadczenia, uprawnienie do odstąpienia od umowy służące drugiej stronie ogranicza się, według jej wyboru, albo do tej części albo do całej reszty niespełnionego świadczenia.

Art. 445. Jeżeli uprawnienie do odstąpienia od umowy wzajemnej zostało zastrzeżone na wypadek niewykonania zobowiązania w terminie ściśle określonym, strona uprawniona może w razie zarzku drugiej strony od umowy odstąpić bez wyznaczenia terminu dodatkowego. To samo dotyczy przypadku, gdy wykonanie zobowiązania przez jedną ze stron po terminie nie miałoby dla drugiej strony znaczenia ze względu na właściwość zobowiązania albo ze względu na niemożność osiągnięcia celu umowy zamierzonego przez strony.

Art. 446. § 1. Jeżeli jedno ze świadczeń z umowy wzajemnej stało się niemożliwe wskutek okoliczności, za które żadna ze stron odpowiedzialności nie ponosi, strona, która miała to świadczenie spełnić, nie może żądać świadczenia wzajemnego, a w przypadku gdy je już otrzymała, obowiązana jest do zwrotu według przepisów o świadczeniu nienależnym.

§ 2. Jeżeli świadczenie jednej ze stron stało się niemożliwe tylko w części, strona ta traci prawo do odpowiedzialnej części świadczenia wzajemnego. Jednakże w przypadku takim druga strona może od umowy odstąpić, jeżeli wykonanie częściowe nie miałoby dla niej znaczenia bądź ze względu na właściwość zobowiązania, bądź ze względu na cel umowy zamierzony przez strony.

Art. 447. § 1. Strona, która odstępuje od umowy wzajemnej powinna zwrócić drugiej stronie wszystko co od niej na mocy umowy otrzymała, oraz może żądać zwrotu tego, co sama na mocy umowy świadczyła. Zwrot następuje według przepisów o świadczeniu nienależnym.

§ 2. Strona odstępująca od umowy może żądać naprawienia szkody na zasadach ogólnych.

Art. 448. Jeżeli wskutek rozwiązania umowy strony mają dokonać zwrotu świadczeń wzajemnych, każdej z nich służy prawo zatrzymania, dopóki druga strona nie zaoferuje zwrotu otrzymanego świadczenia albo nie zabezpieczy roszczenia o zwrot.

TITUL VII.

Potrącenie, odnowienie, zwolnienie z długu.

D z i a ł I.

Potrącenie.

Art. 449. § 1. Gdy dwie osoby są ^{co} jednośnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelnością drugiej strony, jeżeli przedmiotem świadczeń obu stron są pieniądze lub oznaczone tylko co do gatunku rzeczy tej samej jakości, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone.

§ 2. Wskutek potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej.

Art. 450. Potrącenia dokonuje się przez oświadczenie

złożone drugiej stronie. Odroczenie to ma moc wsteczną od chwili, kiedy potrącenie stało się możliwe.

Art. 451. Jeżeli przedmiotem potrącenia są wierzytelności, które nie są płatne w tym samym miejscu, strona korzystająca z możności potrącenia obowiązana jest powetować drugiej stronie poniesione przez nią straty.

Art. 452. § 1. Odroczenia wykonania zobowiązania, udzielane przez sąd lub bezpłatnie przez wierzyciela, nie wyłącza potrącenia.

§ 2. Wierzytelność przedawniona może być potrącona, jeżeli w chwili, gdy potrącenie stało się możliwym przedawnienie jeszcze nie nastąpiło.

Art. 453. Przepisy o zaliczeniu zapłaty stosuje się odpowiednio do potrącenia.

Art. 454. Zajęcie wierzytelności przez osobę trzecią wyłącza jej umorzenie przez potrącenie tylko wtedy, gdy dłużnik stał się wierzycielem swego wierzyciela dopiero po dokonaniu zajęcia albo gdy jego wierzytelność stała się wymagalna po tej chwili i później niż wierzytelność zajęta.

Art. 455. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych nie mogą być umorzone przez potrącenie wbrew woli wierzyciela:

- 1/ wierzytelności nie ulegające zajęciu;
- 2/ roszczenia alimentacyjne;

3/ roszczenia wynikające z czynów niedozwolonych.

D z i a ł II.

Odnowienie.

Art. 456. Jeżeli w celu umorzenia zobowiązania dłużnik zobowiązuje się przez umowę z wierzycielem spełnić inne świadczenie albo nawet to samo świadczenie lecz z innej podstawy prawnej, zobowiązanie dotychczasowe wygasa /odnowienie/.

Art. 457. W razie wątpliwości poczytuję się, że odnowienie nie nastąpiło.

D z i a ł III.

Zwolnienie z długu.

§1.

Art. 458. /Zobowiązanie wygasa, gdy wierzyciel zwalnia dłużnika z długu, a dłużnik zwolnienie to przyjmuje.

§ 2. Zwolnienie z długu przez wierzyciela będącego jednostką gospodarki uspołecznionej, nie jest dopuszczalne.

Art. 459. Umowne zobowiązania wzajemnie wygasają, gdy strony zgodnie postanowią, że umowę ^{roz}wiązują.

TYTUŁ VIII.

Zmiana wierzyciela. Przejęcie długu.

D z i a ł I.

Zmiana wierzyciela.

Rozdział I.

Przelew wierzytelności.

Art. 460. § 1. Wierzyciel może bez zgody dłużnika prze-

łać wierzytelność na osobę trzecią, chyba że sprzeciwiałoby się to właściwości zobowiązania przepisom ustawy albo zastrzeżeniu umownemu.

§ 2. W stosunkach między jednostkami gospodarki uspołecznionej przelew wierzytelności jest dopuszczalny tylko wtedy, gdy nie jest sprzeczny z ich zadaniami planowymi.

Art. 461. § 1. Przejście wierzytelności na nabywcę/^{następuje} w chwili zawarcia umowy przelewu.

§ 2. Wraz z wierzytelnością przechodzą na nabywcę wszelkie związane z nią prawa, w szczególności roszczenie o zaległą odsetki, chyba że umówiono się inaczej.

Art. 462. Przelew wierzytelności powinien być zawarty na piśmie.

Art. 463. § 1. Dopóki dłużnik nie został zawiadomiony o przelewie, zapłata dokonana poprzedniemu wierzycielowi ma skutek względem nabywcy, chyba że w chwili zapłaty dłużnik wiedział o przelewie. Przepis ten stosuje się także do innych czynności prawnych dokonanych między dłużnikiem a poprzednim wierzycielem.

§ 2. Zawiadomienie o przelewie może pochodzić ^{jak} zarówno od nabywcy, i od nabywcy; powinno ono nastąpić na piśmie.

Art. 464. Dłużnikowi służą przeciwko nabywcy wierzytelności wszelkie zarzuty, jakie miał przeciwko zbywcy w chwili,

kiedy przelew stał się względem niego skuteczny. Dłużnik może z przesłaną wierzytelnością potrącić wierzytelność, która mu służy względem zbywcy, chociażby stała się wymagalna po tej chwili, byleby nie później niż wierzytelność będąca przedmiotem przelewu.

Art. 463. Zbywca wierzytelności ponosi odpowiedzialność za jej istnienie i za przymiot wierzyiciela, a za wypłacalność dłużnika w chwili przelewu tylko o tyle, o ile odpowiedzialność taką na siebie przyjął.

Rozdział 3.

Przejęcie wierzytelności wskutek zapłaty.

Art. 465. Osoba trzecia, która spłaca wierzyiciela, na - bywa jego wierzytelność do wysokości dokonanej zapłaty:

- 1/ jeżeli płaci cudzy dług, za który jest odpowiedzialna osobiście albo pewnymi przedmiotami majątkowymi;
- 2/ jeżeli służy jej prawo, przed którym spłacona wierzytelność ma pierwszeństwo zaspokojenia;
- 3/ jeżeli działa za zgodą dłużnika w celu wstąpienia w prawa wierzyiciela; zgoda dłużnika powinna być wyrażona na piśmie;
- 4/ w innych przypadkach w ustawie przewidzianych.

Art. 467. Jeżeli wierzyciel został spłacony przez osobę trzecią, tylko w części, służy mu co do pozostałej części pierwszeństwo zaspokojenia, przed wierzytelnością, która przeszła

osobę trzecią wskutek zapłaty oświadczenia.

D z i a ł II.

Przejęcie długu.

Art. 468. § 1. Osoba trzecia może za zgodą wierzyciela wstąpić na miejsce dłużnika, który zostaje z długu zwolniony /przejęcie długu/.

§ 2. W stosunkach między jednostkami gospodarki uspołecznionej przejęcie długu jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy nie jest to sprzeczne z ich zadaniami planowymi.

Art. 469 . Przejęcie długu może nastąpić:

- 1/ przez umowę między wierzycielem a osobą trzecią, za zgodą dłużnika; oświadczenie dłużnika może być złożone którejkolwiek ze stron;
- 2/ przez umowę między dłużnikiem a osobą trzecią, za zgodą wierzyciela; oświadczenie wierzyciela może być złożone którejkolwiek ze stron; oświadczenie wierzyciela jest bezskuteczne, jeżeli wierzyciel składając je nie wiedział, że osoba przejmująca dług jest nie wypłacalna.

Art. 470. Przejęcie długu powinno nastąpić na piśmie.

Art. 471. Jeżeli osoba trzecia zobowiązuje się względem wierzyciela spełnić świadczenia za dłużnika, poczytuje się w razie wątpliwości, że stała się współdłużnikiem solidarnym.

Art. 472. Jeżeli nabywca nieruchomości zobowiązał się zwolnić zbywcę od zabezpieczeń na niej długów, poczytuje się w razie wątpliwości, że strony miały na względzie przejęcie tych długów przez nabywcę.

Art. 473. Przejmującemu dług służą przeciwko wierzyteliowi wszelkie zarzuty, jakie miał dotychczasowy dłużnik, z wyjątkiem zarzutu potrącenia z wierzytelnością dotychczasowego dłużnika.

Art. 474. W razie przejęcia długu wygasają poręczenia oraz prawa rzeczowe ustanowione przez osoby trzecie dla zabezpieczenia wierzytelności, chyba że poręczyciel lub osoba trzecia, do której przedmiot obciążony należy, wyraża zgodę na dalsze trwanie zabezpieczenia.

Art. 475. § 1. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, nabywca przedsiębiorstwa zarobkowego lub gospodarstwa rolnego jest odpowiedzialny solidarnie ze zbywcą za jego zobowiązania związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa lub gospodarstwa, chyba że w chwili nabycia o zobowiązaniach tych nie wiedział, a brak wiadomości o nich nie był wynikiem nieścisłości z jego strony. Odpowiedzialność nabywcy ogranicza się do wartości nabytego przedsiębiorstwa lub gospodarstwa według stanu z chwili nabycia, a cen z chwili zaspokojenia wierzyteli. Odpowiedzialności tej nie można wyłączyć ani ograniczyć.

§ 2. Odpowiedzialność jednostek gospodarki uspołecznionej za zobowiązania nabytych przedsiębiorstw określają odrębne przepisy.

TITUL IX .

Sprzedaż /dostawa/ .

D z i a ł I.

Sprzedaż /dostawa/.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 476. § 1. Przez umowę sprzedaży /dostawy/ sprzedawca zobowiązuje się przenieść na kupującego własność rzeczy, a kupujący zobowiązuje się zapłacić cenę.

§ 2. Przez sprzedaż umowę sprzedaży /dostawy/ między państwowymi jednostkami gospodarki uspołecznionej sprzedawca zobowiązuje się wydać nabywcy rzecz, a nabywca zobowiązuje się zapłacić cenę.

§ 3. Do dostawy z tytułu kontraktacji stosuje się odpowiednio przepisy o sprzedaży /dostawie/ pomiędzy jednostkami gospodarki uspołecznionej, o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

Art. 477. Jeżeli akt władzy gospodarki narodowej wkłada na jednostkę gospodarki uspołecznionej obowiązek dostawy na rzecz innej jednostki za zapłatą ceny, stosują się przepisy o sprzedaży, o ile przepisy szczególne inaczej nie stanowią.

Art. 478. Jeżeli towar będący przedmiotem sprzedaży /dostawy/ jest artykułem reglamentowanym lub podlega planowemu rozdzielnictwu, umowa sprzedaży /dostawy/ zawarta między stronami, które według odpowiednich rozdzielników nie powinny

otrzymać towaru, jest nieważna.

Art. 479. W stosunkach między jednostkami gospodarki uspołecznionej, w razie zmiany cen w okresie obowiązywania umowy kupujący płaci za towar według ceny obowiązującej w chwili wydania towaru przez sprzedawcę, jeżeli zarządzenie o zmianie cen inaczej nie stanowi.

Art. 480. Cenę sprzedaży można określić przez wskazanie podstaw do jej ustalenia.

§1.

Art. 481. Jeżeli rzecz sprzedana ma być przesłana przez sprzedawcę do miejsca, które nie jest miejscem spełnienia świadczenia, uważa się w braku odmiennego zastrzeżenia, że wydanie rzeczy jest dokonane z chwilą, gdy w celu dostarczenia rzeczy na miejsce przeznaczenia sprzedawca oddał ją zakładowi lub osobie zawodowo trudniącej się przewozem rzeczy tego rodzaju.

§ 2. Kupujący obowiązany jest zapłacić cenę dopiero po nadejściu rzeczy na miejsce przeznaczenia i po umożliwieniu mu zbadania rzeczy.

§ 3. Przepisy powyższe nie dotyczą stosunków między jednostkami gospodarki uspołecznionej.

Art. 482. Sposób wydania i odbioru rzeczy sprzedanej /przedmiotu dostawy/ powinien zapewniać całość i stan nienaruszony tej rzeczy; w szczególności powinien być przestrzegany taki sposób opakowania i przewozu, jaki odpowiada właściwości rzeczy sprzedanej.

Art. 483. § 1. Koszty wydania rzeczy sprzedanej, w szczególności koszty zmierzenia, ważenia i opakowania ponosi sprzedawca, koszty odbioru ponosi kupujący, wszelkie inne koszty związane ze sprzedażą ponoszą obie strony po połowie.

§ 2. Gdy rzecz ma być przesłana do miejsca, które nie jest miejscem spełnienia świadczenia, koszty przesłania ponosi kupujący.

Art. 484. Obowiązek i sposób zwrotu opakowań określa ją przepisy szczególne.

Art. 485. § 1. Z chwilą wydania rzeczy sprzedanej przechodzą na kupującego korzyści i ciężary związane z rzeczą oraz niebezpieczeństwo jej przypadkowej utraty lub uszkodzenia.

§ 2. Jeżeli strony zastrzegły inną chwilę rozliczenia się co do korzyści i ciężarów, poczytuje się w razie wątpliwości, że niebezpieczeństwo przypadkowej utraty lub uszkodzenia rzeczy przechodzi na kupującego z chwilą rozliczenia.

Art. 486. W stosunkach pomiędzy państwowymi organizacjami gospodarczymi cena sprzedaży płatna jest w terminach określonych zarządzeniami władz gospodarki narodowej.

Art. 487. Przepisy szczególne określają tryb uiszczania pomiędzy jednostkami gospodarki uspołecznionej ceny sprzedaży przez inkaso faktury lub w innej formie.

Art. 488. W stosunkach między jednostkami gospodarki uspołecznionej a innymi osobami oraz w stosunkach między osobami,

z których żadna nie jest jednostką gospodarki uspołecznionej, roszczenia przedsiębiorstw oraz roszczenia rzemieślników z tytułu sprzedaży towarów, jak również roszczenia prowadzących gospodarstwa rolne z tytułu sprzedaży płodów rolnych i leśnych przedawniają się z upływem lat dwóch.

Rozdział 2.

Rękojmia za wady.

Art. 489. § 1. Sprzedawca jest odpowiedzialny względem kupującego za wady rzeczy sprzedanej /rękojmia za wady/.

§ 2. Za wadę rzeczy sprzedanej uważa się zarówno wadliwość, która zmniejsza wartość lub użyteczność rzeczy ze względu na cel w umowie oznaczony albo wynikający z właściwości lub przeznaczenia rzeczy jak i brak właściwości, o których istnieniu sprzedawca zapewnił kupującego, jak wreszcie okoliczność, że rzecz została kupującemu wydana bez przynależności w umowie nie wyliczonych.

Art. 490. § 1. Sprzedawca jest zwolniony od odpowiedzialności z tytułu rękojmi, jeżeli kupujący wiedział o wadzie w chwili zawarcia umowy.

§ 2. Jednakże, gdy przedmiotem sprzedaży są rzeczy oznaczone tylko co do gatunku albo mające powstać w przyszłości, sprzedawca nie jest odpowiedzialny z tytułu rękojmi, jeżeli kupujący wiedział o wadzie w chwili wydania rzeczy.

Art. 491. § 1. Strony mogą przez umowę odpowiedzial-

ność z tytułu rękojmi rozszerzyć, ograniczyć lub wyłączyć. Jednakże w stosunkach między jednostkami gospodarki uspołecznionej ograniczenie lub wyłączenie rękojmi nie jest dopuszczalne.

§ 2. Wyłączenie lub ograniczenie odpowiedzialności z tytułu rękojmi jest bezskuteczne, jeżeli sprzedawca zataił podstępnie wadę przed kupującym.

Art. 492. Sprzedawca nie jest odpowiedzialny z tytułu rękojmi za wady, które powstały po przejściu niebezpieczeństwa na kupującego.

Art. 493. § 1. Jeżeli rzecz sprzedana ma wady, kupujący może od umowy odstąpić albo żądać obniżenia ceny.

§ 2. Prawo odstąpienia od umowy służy kupującemu jedynie z powodu wad istotnych. Jeżeli wady nie są istotne, kupujący może żądać obniżenia cen.

Art. 494. Jeżeli kupujący odstępuje od umowy z powodu wady rzeczy sprzedanej, strony powinny sobie nawzajem przedstawić otrzymane świadczenia według przepisów o odstąpieniu od umowy wzajemnej.

Art. 495. Jeżeli kupujący żąda obniżenia ceny z powodu wady rzeczy sprzedanej, obniżenie następuje w takim stosunku, w jakim wartość rzeczy wolnej od wad pozostaje do jej wartości obliczonej z uwzględnieniem istniejących wad.

Art. 496. § 1. Kupujący traci roszczenia z tytułu rę-

kejm i za wady rzeczy sprzedanej, jeżeli w terminie odpowiednim nie zbadał rzeczy i nie zawiadomił sprzedawcy o istnieniu wady.

§ 2. W stosunkach między jednostkami gospodarki uspołecznionej, jeżeli władze gospodarki narodowej nie określiły innych terminów, zbadanie rzeczy powinno nastąpić w terminie przyjętym w obrocie rzeczami danego rodzaju, a zawiadomienie sprzedawcy o wadzie - niezwłocznie po jej wykryciu. W innych stosunkach termin do zbadania rzeczy sprzedanej i zawiadomienie sprzedawcy o wadzie wynosi jeden miesiąc licząc od dnia odbioru rzeczy, chyba że w obrocie rzeczami danego rodzaju przyjęty jest inny termin.

Art. 497. § 1. Jeżeli kupujący zamierza od umowy odstąpić z powodu wad rzeczy nadesłanej z innej miejscowości, nie może on odesłać rzeczy bez uprzedniego porozumienia się ze sprzedawcą i obowiązany jest postarać się o jej przechowanie na koszt sprzedawcy aż do chwili, w której w normalnym toku czynności sprzedawca będzie mógł postąpić z rzeczą wedle swego uznania.

§ 2. Jeżeli istnieje niebezpieczeństwo pogorszenia rzeczy kupujący jest uprawniony, a gdy tego interes sprzedawcy wymaga - obowiązany sprzedać rzecz z zachowaniem należytej staranności. Powyższe uprawnienie służy kupującemu także wtedy, gdy sprzedawca zwleka z objęciem rzeczy w posiadanie albo gdy przechowanie rzeczy wymaga znacznych kosztów.

§ 3. O zamiarze sprzedaży kupujący powinien w miarę możliwości zawiadomić sprzedawcę, w każdym zaś razie powinien wysłać mu zawiadomienie niezwłocznie po dokonaniu sprzedaży.

Art. 498. Do zachowania terminu zawiadomienia o wadach rzeczy sprzedanej wystarczy wysłanie przed upływem tego terminu pisma przez pocztę lub telegramu.

Art. 499. Utrata roszczeń z tytułu rękojmi nie następuje, mimo niezachowania terminu do zbadania rzeczy przez kupującego i zawiadomienia sprzedawcy o wadach, jeżeli sprzedawca wadę podstępnie zataił albo jeżeli zapewnił kupującego, że wady nie istnieją. Umieszczenie na towarze znaku kontroli jakościowej jest jednoznaczne z zapewnieniem, że towar ma określoną jakość.

Art. 500. Władze gospodarki narodowej mogą określać sposoby ustalania wad towarów w zależności od ich rodzaju oraz sposób zabezpieczenia i sprzedaży towarów w razie stwierdzenia wad istotnych.

Art. 501. Jeżeli przedmiotem sprzedaży są rzeczy oznaczone tylko co do gatunku, kupujący może żądać dostarczenia mu zamiast rzeczy wadliwych takiej samej ilości rzeczy wolnych od wad oraz naprawienia szkody wynikłej z opóźnienia. Przepis ten nie wyłącza uprawnienia do odstąpienia od umowy.

Art. 502. Jeżeli z powodu wad rzeczy sprzedanej kupujący odstępuje od umowy albo żąda obniżenia ceny, może on żądać naprawienia szkody poniesionej wskutek istnienia wad rzeczy, chyba że szkoda jest następstwem okoliczności, za które sprzedawca odpowiedzialności nie ponosi. W ostatnim przypadku kupujący może żądać tylko naprawienia szkody, jaką poniósł przez to, że zawarł umowę nie wiedząc o istnieniu wad.

Art. 503. § 1. Roszczenia z tytułu rękojmi za wady przedawniają się z upływem roku, a gdy chodzi o wady budynku - z upływem lat pięciu, licząc od dnia, kiedy rzecz została kupującemu wydana.

§ 2. Zarzut z tytułu rękojmi może być podniesiony także po upływie powyższych terminów, jeżeli przed ich upływem kupujący zawiadomił sprzedawcę o wadzie.

Art. 504. Do sprzedaży zwierząt domowych, które wymienia rozporządzenie władz gospodarki narodowej, stosuje się przepisy o rękojmi ze zmianami wskazanymi w artykułach poniższych.

Art. 505. § 1. Sprzedawca jest odpowiedzialny tylko za wady główne i tylko o tyle, o ile wyjdą na jaw w ciągu oznaczonego terminu.

§ 2. Wady główne i terminy ich ujawniania się oznaczy rozporządzenie władz gospodarki narodowej. Za wady nieoznaczone w tym rozporządzeniu sprzedawca ponosi odpowiedzialność tylko wtedy, gdy została w umowie zastrzeżona.

Art. 506. Jeżeli w ciągu oznaczonego terminu wyjdzie na jaw wada, za którą sprzedawca ponosi odpowiedzialność, domniemywa się, że istniała ona już w chwili wydania zwierzęcia.

Art. 507. § 1. Termin do zawiadomienia sprzedawcy o wadzie głównej wynosi tydzień. Do zachowania tego terminu wystarczy wysłanie pisma przez pocztę lub telegramu.

§ 2. Roszczenia z tytułu rękojmi przedawniają się z upływem trzech miesięcy, licząc od końca terminu rękojmi przewidzianego w rozporządzeniu władz gospodarki narodowej.

Rozdział 5.

Szczególne rodzaje sprzedaży .

Art. 508. § 1. Jeżeli sprzedawca zastrzeżę sobie własność sprzedanej rzeczy ruchomej aż do zapłacenia przez kupującego ceny, poczytuje się w razie wątpliwości, że własność została przeniesiona pod warunkiem zawieszającym oraz, że w razie zwłoki kupującego sprzedawca może od umowy odstąpić.

§ 2. Zastrzeżenie prawa własności powinno nastąpić na piśmie; jest ono skuteczne wobec wierzycieli nabywcy, jeżeli data zastrzeżenia została urzędowo poświadczona.

Art. 509 . Sprzedaż na raty w rozumieniu przepisów rozdziału niniejszego jest sprzedaż rzeczy ruchomej dokonana w zakresie działalności przedsiębiorstwa, jeżeli rzecz ma być wydana kupującemu przed całkowitym uiszczeniem ceny kupna, a cena ma być spłacana ratami.

Art. 510. § 1. Zastrzeżenie natychmiastowej wymagalności uiszczonej ceny kupna na przypadek niezapłacenia w terminie poszczególnych rat powinno nastąpić na piśmie.

§ 2. Z takiego zastrzeżenia może sprzedawca

skorzystać tylko wtedy, gdy kupujący jest w zwłoce z zapłatą, przynajmniej dwóch rat, których łączna suma przewyższa jedną piątą umówionej ceny kupna.

Art. 511. Sprzedawca może odstąpić od umowy tylko w przypadku, gdy kupujący zalega z zapłatą, przynajmniej dwóch rat, których łączna suma przewyższa jedną piątą części umówionej ceny kupna, a sprzedawca wezwał kupującego do zapłaty zaległości, wyznaczając mu termin dodatkowy z zagrożeniem o odstąpieniu od umowy.

Art. 512. § 1. Nieważne jest zastrzeżenie, że w razie niewykonania lub nienależytego wykonania swych zobowiązań kupujący traci raty już uiszczone.

§ 2. Sprzedawca, który odstępuje od umowy, może domagać się wynagrodzenia za zużycie lub uszkodzenie rzeczy.

Art. 513. Postanowienia umowne mniej korzystne dla kupującego aniżeli przepisy rozdziału niniejszego są nieważne. Zamiast nich stosuje się odpowiednio przepisy tego rozdziału.

Art. 514. Przepisów rozdziału niniejszego o sprzedaży na raty nie stosuje się, jeżeli kupujący nabył rzecz na raty w zakresie działania swego przedsiębiorstwa, ohyba, że przedsiębiorstwo to jest przedsiębiorstwem rzemieślniczym.

Art. 515. § 1. Prawo odkupu może być zastrzeżone w um-

wia sprzedaży na czas nie przenoszący lat pięciu, jeżeli było zastrzeżone na czas dłuższy, ulega skróceniu do lat pięciu.

§ 2. Prawo odkupu wykonywa się przez oświadczenie sprzedawcy złożone kupującemu.

Art. 516. § 1. Z chwilą wykonania prawa odkupu kupujący obowiązany jest przenieść z powrotem na sprzedawcę własność rzeczy za zwrotem ceny i kosztów sprzedaży.

§ 2. Jeżeli cena odkupu określona w umowie sprzedaży przenosi cenę i koszty sprzedaży, sprzedawca może żądać obniżenia ceny odkupu do wartości rzeczy w chwili wykonania prawa odkupu, jednakże nie poniżej sumy, którą musiałby zapłacić według paragrafu poprzedzającego.

Art. 517. Do sprzedaży praw majątkowych stosuje się odpowiednio przepisy o sprzedaży rzeczy.

TITUL X.

Zamiana.

Art. 518. § 1. Przez umowę zamiany każda ze stron zobowiązuje się przenieść na drugą stronę własność rzeczy w zamian za zobowiązanie się do przeniesienia na nią własności innej rzeczy.

§ 2. Do zamiany stosuje się odpowiednio przepisy o sprzedaży.

Art. 519. Zawieranie umów zamiany między jednostkami gospodarki uspołecznionej jest dozwolone jedynie w przypadkach i w trybie przewidzianych w przepisach szczególnych.

TYTUŁ XI.

Umowa o dzieło /o wykonanie robót/.

Art. 520. Przez umowę o dzieło / o wykonanie robót/ przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła /oznaczonych robót/, a zamawiający - do zapłaty wynagrodzenia.

Art. 521. § 1. Jeżeli zamawiającym jest jednostka gospodarki uspołecznionej, umowa o wykonawstwo inwestycyjne nie przewidziane w planie gospodarczym jest nieważna.

§ 2. Za wykonawstwo inwestycyjne uważa się roboty, które mają na celu wytworzenie rzeczy należących do kategorii środków trwałych.

Art. 522. § 1. Jeżeli zamawiającym jest jednostka gospodarki uspołecznionej, umowa o wykonawstwo inwestycyjne albo o dokonanie napraw mających na celu przywrócenie rzeczy pełnej zdolności wytwórczej lub wartości użytkowej /remont kapitalny/, powinna być zawarta na podstawie kosztorysu. Kosztorys ten wiąże obie strony co do górnej granicy kosztów.

§ 2. Jeżeli właściwa władza wyda zarządzenie o rewizji cen lub płac, kosztorys ulega odpowiedniej zmianie.

Art. 523. Jeżeli zamawiającym jest jednostka gospodarki uspołecznionej przyjmuje

jący zamówienie nie może żądać wynagrodzenia za wykonanie inwestycyjne lub za remont kapitalny przed uruchomieniem dla zamawiającego środków finansowych na ten cel.

Art. 524. Instytucje i przedsiębiorstwa państwowe mogą powierzać wykonanie dzieła osobom nie będącym przedsiębiorstwami państwowymi lub zrównanymi z nimi w tym względzie przedsiębiorstwami spółdzielczymi jedynie w granicach i w trybie określonym przez właściwe przepisy.

Art. 525. Jeżeli nie ma obowiązującej taryfy a strony nie umówiły się o wysokość wynagrodzenia, należy się wynagrodzenie odpowiadające wartości pracy oraz wydatkom i nakładom przyjmującego zamówienie.

Art. 526. Jeżeli materiału na wykonanie dzieła dostarcza zamawiający, przyjmujący zamówienie powinien złożyć mu rachunek z zużycia materiału oraz zwrócić niez użytą część.

Art. 527. Jeżeli przyjmujący zamówienie zwleka z rozpoczęciem albo wykonaniem dzieła tak dalece, że nie jest prawdopodobne, iż zdola je ukończyć w czasie umówionym, albo jeżeli wykonuje zamówienie w sposób wadliwy lub sprzeczny z umową, zamawiający może od umowy odstąpić jeszcze przed upływem terminu wykonania dzieła.

Art. 528. § 1. Gdy dzieło ma wady, zamawiający może żądać ich usunięcia, wyznaczając w tym celu przyjmującemu

zamówienie odpowiedni termin z zastrzeżeniem, że po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu nie przyjdzie naprawy. Przyjmujący może odmówić naprawy, gdyby była połączona z nadmiernymi kosztami.

§ 2. Gdy wady usunąć się nie dadzą albo gdy z okoliczności wynika, iż przyjmujący zamówienie nie zdoła ich usunąć, zamawiający może od umowy odstąpić, jeżeli wady te czynią dzieło niezdatnym do użytku albo z innych względów są istotne; w przypadku wad nieistotnych zamawiający może żądać obniżenia wynagrodzenia w odpowiednim stosunku. To samo dotyczy przypadku gdy przyjmujący zamówienia nie usunął wad w terminie wyznaczonym przez zamawiającego.

Art. 529. O ile z artykułów poprzedzających nie wynika nic innego, do rękojmi za wady dzieła stosuje się odpowiednio przepisy o rękojmi przy sprzedaży.

Art. 530. § 1. Jeżeli umowa była zawarta na podstawie kosztorysu, a zajdzie konieczność jego znacznego przekroczenia w toku wykonania, przyjmujący zamówienie obowiązany jest zawiadomić o tym zamawiającego. W razie zaniesienia tego zawiadomienia nie może żądać nadwyżki kosztów.

§ 2. Jeżeli zachodzi konieczność znacznego przekroczenia kosztorysu, zamawiający może od umowy odstąpić, jednakże powinien to uczynić niezwłocznie i obowiązany jest zapłacić przyjmującemu zamówienie godziwe wynagrodzenie za wykonaną pracę.

Art. 531. Zamawiający nie może odmówić wynagrodzenia mimo niewykonania dzieła, jeżeli przyjmujący zamówienie był gotów je wykonać, lecz doznał przeszkody z przyczyn dotyczących osoby zamawiającego. Jednakże w przypadku takim zamawiający może odliczyć to, co przyjmujący zamówienie oszczędził z powodu niewykonania dzieła.

Art. 532. Jeżeli wykonanie dzieła wymaga współdziałania ze strony zamawiającego, przyjmujący może, gdy zamawiający nie współdziała, wyznaczyć mu odpowiedni termin z zastrzeżeniem, że po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu od umowy odstąpi. Odstąpienie nie wymaga w tym przypadku ponownego oświadczenia.

Art. 533. Niebezpieczeństwo przypadkowej utraty lub uszkodzenia materiału obciąża tego, kto dostarczył materiał na wykonanie dzieła.

Art. 534. Dopóki dzieło nie zostało ukończone, zamawiający może w każdej chwili od umowy odstąpić za zapłatą umownego wynagrodzenia może jednak odliczyć wartość wydatków i nakładów, które przyjmujący zamówienie oszczędził z powodu niewykonania dzieła.

TITUL XII.

Najem i Dzierżawa.

D z i a ł I.

Najem.

Rozdział I.

Najem w ogólności.

Art. 535. § 1. Przez umowę najmu wynajmujący zobowiązuje

~~się oddać najemcy rzecz do używania przez czas oznaczony lub~~
nieoznaczony, a najemca zobowiązuje się płacić ~~umówiony czynsz.~~

§ 2. Czynsz może być oznaczony w pieniądzach lub
w świadczeniach innego rodzaju.

Art. 536. Umowa najmu nieruchomości lub pomieszczenia
na czas dłuższy niż rok powinna być zawarta na piśmie. W razie
niezachowania tej formy uważa się, że umowa została zawarta
na czas nieoznaczony.

Art. 537. Najem zawarty na czas dłuższy niż lat dzie-
sięć uważa się po upływie tego terminu za zawarty na czas nie-
oznaczony.

Art. 538. § 1. Wynajmujący powinien wydać najemcy rzecz
w stanie do umówionego użytku zdatnym i utrzymywać ją w takim
stanie przez czas trwania najmu.

§ 2. Drobne nakłady i wydatki połączone z
zwykłym użytkowaniem rzeczy obciążają ^{najemcę} ~~najemcę~~.

§ 3. Jeżeli rzecz najęta uległa zniszczeniu,
wynajmujący nie ma obowiązku przywrócenia stanu poprzedniego.

Art. 539. Jeżeli w czasie trwania najmu rzecz wymaga
napraw, które obciążają wynajmującego, a bez których rzecz
nie jest zdatna do umówionego użytku, najemca może wyznaczyć
wynajmującemu odpowiedni termin do dokonania naprawy. Po bez-
skutecznym upływie wyznaczonego terminu najemca może dokonać
koniecznych napraw na koszt wynajmującego.

Art. 540. Jeżeli rzecz najęta ma wady, które ograniczają jej przydatność do umówionego użytku, wynajmujący traci przez czas trwania wady roszczenie do odpowiedniej części czynszu.

Art. 541. Jeżeli w chwili wydania rzecz najęta miała wady, które czynią przewidziany w umowie użytek niemożliwym, albo jeżeli wady takie powstały później, a wynajmujący mimo otrzymanego zawiadomienia nie usunął ich w czasie odpowiednim albo jeżeli wady usunąć się nie dadzą, najemca może wypowiedzieć najem bez zachowania terminów wypowiedzenia.

Art. 542. § 1. Roszczenie o obniżenie czynszu, z powodu wad rzeczy najętej, jak również uprawnienie do niezwłocznego wypowiedzenia najmu nie służy najemcy, jeżeli w chwili zawarcia umowy wiedział o wadzie.

Art. 543. Jeżeli osoba trzecia dochodzi przeciwko najemcy roszczeń do rzeczy najętej, które by mu mogły przeszkodzić w wykonaniu uprawnień wynikających z umowy najmu, najemca winien niezwłocznie zawiadomić o tym na piśmie wynajmującego. W razie zaniechania tego obowiązku odpowiedzialny jest za wynikłą szkodę.

Art. 544. § 1. Najemca ma obowiązek przez czas trwania najmu obchodzić się z rzeczą najętą z należytą starannością, w sposób w umowie określony, a gdy umowa nie określa sposobu używania, w sposób odpowiadający właściwościom i przeznaczeniu rzeczy.

§ 2. Jeżeli w czasie najmu okazało się potrzeba

napraw, które obciążają wynajmującego, najemca powinien zawiadomić go o tym niezwłocznie. W razie zaniedbania tego obowiązku odpowiedzialny jest za wynikłą stąd szkodę.

Art. 545. Bez zgody wynajmującego najemca nie może czynić w rzeczy najętej zmian, które by naruszały jej substancję.

Art. 546. Jeżeli najemca używa rzeczy w sposób niezgodny z umową lub z przeznaczeniem rzeczy i mimo upomnienia nie przestaje jej używać w taki sposób, albo gdy rzecz zanadobuje do tego stopnia, że zostaje narażona na znaczne uszkodzenia, wynajmujący może wypowiedzieć najem bez zachowania terminów wypowiedzenia oraz żądać naprawienia szkody.

§ 1.
Art. 547. Najemca może rzecz najętą oddać w całości lub w części osobie trzeciej do bezpłatnego używania albo w podnajem jeżeli umowa mu tego nie zabrania. Jednakże odpowiedzialny jest względem wynajmującego za to, że osoba trzecia będzie używała rzeczy najętej zgodnie z obowiązkami wynikającymi z umowy najmu.

§ 2. Stosunek wynikający z umowy o używanie lub o podnajem rozwiązuje się przez zakończenie stosunku najmu, jeżeli rozwiązanie tego stosunku nie nastąpiło wcześniej z innych przyczyn.

Art. 548. § 1. Najemca obowiązany jest uiszczać czynsz w terminie umówionym.

§ 2. Jeżeli termin płatności nie jest oznaczony przez umowę, czynsz winien być płacony z góry, a mianowicie: gdy najem ma trwać nie dłużej niż miesiąc - za cały czas naj-

mu, a gdy najem na trwać dłużej niż miesiąc albo gdy umowa była
~~zawarta na czas nie oznaczony miesięcznie.~~

Art. 549. § 1. Dla zabezpieczenia czynszu, z którym najem-
ca zalega nie dłużej niż rok, służy wynajmującemu ustawowe prawo
zastawu na wniesionych do przedmiotu najmu ruchomościach na-
jemcy, chyba że ruchomości te nie podlegają zajęciu.

§ 2. Ustawowe prawo zastawu na ruchomościach na-
jemcy nie służy wynajmującemu, jeżeli najemcą jest instytucja
państwowa lub państwowa organizacja gospodarcza.

Art. 550. § 1. Służące wynajmującemu ustawowe prawo zasta-
wu wygasa, gdy obciążone ruchomości zostaną z przedmiotu najmu
usunięte.

§ 2. Wynajmujący może się sprzeciwić usunięciu
obciążonych ruchomości i zatrzymać je na własną niebezpie-
czeństwo, dopóki zaległy czynsz nie będzie zapłacony lub za-
bezpieczony.

§ 3. W przypadku, gdy obciążone ruchomości zo-
stały usunięte na mocy zarządzenia władzy, wynajmujący zacho-
wuje ustawowe prawo zastawu, jeżeli przed upływem trzech dni
zgłosił je u władzy, która usunięcia zarządziła.

§1.

Art. 551. /Gdy najemca dopuszcza się zwłoki z zapłatą
czynszu co najmniej za dwa pełne okresy płatności, wynajmują-
cy może wypowiedzieć najem bez zachowania terminów wypowie-
dzenia.

§ 2. Wynajmujący, który pragnie z uprawnienia tego

~~skomunikat~~ powinien uprzedzić o tym najemcę na piśmie, udziela-
jąc mu dodatkowego terminu na zapłatę zaległego czynszu.

Art. 552. Jeżeli czas trwania najmu nie jest oznaczony,
zarówno wynajmujący jak i najemca mogą wypowiedzieć najem z za-
chowaniem terminów umownych, a w ich braku ustawowych.

Art. 553. Ustawowe terminy wypowiedzenia najmu są następu-
jące: gdy czynsz jest płatny miesięcznie lub w dłuższych odstęp-
ach czasu - na miesiąc naprzód na koniec miesiąca kalendarzo-
wego gdy czynsz jest płatny w krótszych odstępach czasu - na
jeden dzień naprzód.

Art. ⁵⁵⁴ 554. Jeżeli po upływie czasu określonego w umowie
albo w wypowiedzeniu najemca używa nadal rzeczy za wyraźną
lub milczącą zgodą wynajmującego, poczytuje się w razie wątpli-
wości, że najem został przedłużony na czas nie oznaczony.

Art. 555. § 1. Po zakończeniu najmu najemca obowiązany
jest zwrócić rzecz wynajmującemu w stanie niepogorszonym. Ten
sam obowiązek ciąży na osobie, której najemca pdał rzecz do
bezpłatnego używania lub w podnajem.

§ 2. Najemca nie jest odpowiedzialny za zużycie
rzeczy, będące następstwem jej prawidłowego używania.

Art. 556. Jeżeli najemca ulepszył rzecz najętą bez zgo-
dy wynajmującego, wynajmujący może według swego wyboru ulep-
szenia zatrzymać za zapłatą ich wartości w chwili zwrotu rze-
czy albo żądać przywrócenia stanu poprzedniego.

~~w chwili nabycia wiedział o tej zapłaćo.~~

§ 2. Przepis powyższy stosuje się także do innych rozporządzeń rozporządzeń o czynszu.

Rozdział 2.

Najem lokali mieszkalnych i użytkowych.

Art. 561. Do najmu lokali mieszkalnych i użytkowych stosuje się przepisy niniejszego kodeksu tylko o tyle, o ile najem ten nie jest odmiennie uregulowany przepisami o najmie lokali, przepisami o publicznej gospodarce lokalami i innymi przepisami szczególnymi.

Art. 562. Jeżeli wady lokali są tego rodzaju, że zagrażają zdrowiu najemcy lub jego domowników albo osób u niego zatrudnionych, najemca może niezwłocznie wypowiedzieć najem, chociażby zrzekł się tego uprawnienia albo w chwili zawarcia umowy wiedział o wadach.

Art. 563. Najemca lokali powinien stosować się do porządku domowego, o ile ten nie jest sprzeczny z uprawnieniami/wynikającymi z umowy; powinien również w miarę możliwości liczyć się z potrzebami innych mieszkańców i sąsiadów.

Art. 564. Nie uważa się za zmianę substancji : zaprowadzenie/lokalu oświetlenia elektrycznego, gazu, telefonu, radia i innych urządzeń potrzebnych urządzeń, chyba że sposób ich zaprowadzenia sprzeciwia się obowiązującym przepisom albo zagraża bezpieczeństwu nieruchomości. Jeżeli do zaprowadzenia

~~powyższych urządzeń potrzebno jest współdziałania wynajmującego, najemca może domagać się tego współdziałania za zwrotem wynikłych stąd kosztów.~~

Art. 565. Gdy najemca lokalu wykrocza w sposób rażący lub uporczywy przeciwko obowiązującemu porządkowi domowemu albo przez swe niewłaściwe zachowanie się obrzydza współmieszkańcom pobyt w domu, wynajmujący może wypowiedzieć najem bez zachowania terminów wypowiedzenia.

Art. 566. ~~Wynajmujący może wypowiedzieć najem~~ Wynajmującego lokal mieszkalny rozciąga się także na wniesione do mieszkania ruchomości członków rodziny najemcy z nim razem mieszkających.

Art. 567. W razie śmierci najemcy lokalu mieszkalnego osoby bliskie najemcy i mieszkające z nim stale aż do chwili jego śmierci wstępują w stosunek najmu. Jednakże osoby te mogą wypowiedzieć najem z zachowaniem ustawowych terminów wypowiedzenia; w razie wypowiedzenia najmu przez niektóre z nich najem kończy się względem tych, które wypowiedzenia dokonały.

Art. 568. Pracujący, który w związku ze zmianą miejsca pracy przeniósł się do innej miejscowości, może najem lokalu mieszkalnego zawarty na czas oznaczony wypowiedzieć z zachowaniem ustawowych terminów wypowiedzenia.

Art. 569. Przepisów o wypowiedzeniu najmu przez nabywcę rzeczy najętej nie stosuje się do najmu lokali, chyba że na-

~~lata nie wszedł jeszcze w posiadania lokalu.~~

D z i a ł II.

Dzierżawa .

Art. 570. § 1. Przez unowę dzierżawy wydzierżawiający zobowiązują się oddać dzierżawcy rzecz do używania i do pobierania pożytków przez czas oznaczony lub nieoznaczony, a dzierżawca zobowiązuje się płacić umówiony czynsz.

§ 2. Czynsz może być oznaczony w pieniądzu lub rzeczach oznaczonych tylko co do gatunku albo w ułankowej części pożytków.

§ 3. Jeżeli jedna lub obie strony są jednostkami gospodarki uspołecznionej wysokość i rodzaj czynszu są ustalane przez zarządzenia władz gospodarki narodowej.

Art. 571. Przepisy o najmie stosuje się odpowiednio do dzierżawy ze zmianami wskazanymi w przepisach poniższych.

Art. 572. § 1. Dzierżawca ma obowiązek korzystać z przedmiotu dzierżawy według zasad prawidłowej gospodarki.

§ 2. Bez zgody wydzierżawiającego dzierżawca nie może przedsięwziąć takich zmian w sposobie korzystania z przedmiotu dzierżawy, które byłyby niezgodne z jego dotychczasowym przeznaczeniem.

Art. 573. Dzierżawca ma obowiązek dokonywania napraw, które są niezbędne do zachowania przedmiotu dzierżawy w stanie

zależytyn, a których potrzeba wynika ze zwykłego używania
tego przedmiotu.

Art. 574. § 1. Bez zgody wydzierżawiającego dzierżawca nie może oddawać przedmiotu dzierżawy w całości osobie trzeciej do bezpłatnego używania, ani go poddzierżawiać chociażby w części.

§ 2. W razie naruszenia powyższego obowiązku wydzierżawiający może dzierżawę wypowiedzieć bez zachowania terminów wypowiedzenia i żądać naprawienia szkody.

Art. 575. Jeżeli termin płatności czynszu nie jest przez umowę oznaczony, czynsz jest płatny półrocznie z dołu.

Art. 576. Jeżeli wskutek okoliczności, za które dzierżawca odpowiedzialności nie ponosi i które nie dotyczą jego osoby, zwykły przychód z przedmiotu dzierżawy uległ znacznemu zmniejszeniu, dzierżawca może żądać obniżenia czynszu przypadającego za dany okres gospodarczy.

Art. 577. Do ruchomości, objętych ustawowym prawem zastawu wydzierżawiającego, należą także rzeczy znajdujące się w obrębie przedmiotu dzierżawy i służące do prowadzenia gospodarstwa lub przedsiębiorstwa tartakowego, a w szczególności przy dzierżawie gruntu rolnego plody i inwentarz.

Art. 578. W braku odmiennaj umowy dzierżawę gruntu rolnego można wypowiedzieć na rok naprzód na koniec roku dzierżawnego, inne zaś dzierżawy najpóźniej na szesć miesięcy przed upływem roku dzierżawnego.

Art. 579. Po zakończeniu dzierżawy dzierżawca powinien, w braku odmiennej umowy, zwrócić przedmiot dzierżawy w takim stanie, w jakim powinien się znajdować stosownie do przepisów o wykonywaniu dzierżawy.

Art. 580. Dzierżawca gruntu rolnego, który zgodnie ze swym obowiązkiem pozostawia przy zakończeniu dzierżawy zasiewy, może żądać zwrotu poczynionych na te zasiewy wydatków tylko o tyle, o ile wbrew zasadom prawidłowej gospodarki nie otrzymał takich zasiewów przy rozpoczęciu dzierżawy.

Art. 581. Jeżeli dzierżawa kończy się przed upływem roku dzierżawnego, dzierżawca obowiązany jest zapłacić czynsz w takim stosunku, w jakim pożytki, które w tym roku pobrał lub mógł pobrać, pozostają do pożytków z całego roku dzierżawnego.

TYTUŁ XIII.

Użyczenie.

Art. 582. Przez umowę użyczenia użyczający zobowiązuje się zezwolić biorącemu na bezpłatne używanie oddanej mu w tym celu rzeczy.

Art. 583. Jeżeli rzecz użyczona ma wady, użyczający jest odpowiedzialny za szkodę, jaką wyrządził biorącemu przez to, że wiedząc o wadach nie zawiadomił go o nich najpóźniej w chwili wydania rzeczy.

Art. 584. § 1. Jeżeli umowa nie określa sposobu używania rzeczy, biorący może jej używać w sposób odpowiadający jej

Właściwość.

§ 2. Bez zgody użyczającego biorący nie może oddać rzeczy użyczonej osobie trzeciej do używania.

Art. 585. Biorący do używania ponosi zwykle koszty utrzymania, rzeczy użyczonej, może natomiast żądać od użyczającego zwrotu innych nakładów stosownie do przepisów o prowadzeniu cudzych spraw bez zlecenia.

Art. 586. Jeżeli biorący używa rzeczy niezgodnie z umową albo z jej właściwościami, jeżeli ją odda innej osobie nie będąc do tego upoważniony, ani zmuszony przez okoliczności, wreszcie jeżeli rzecz stanie się potrzebna użyczającemu z powodów nieprzewidzianych w chwili zawarcia umowy, użyczający może żądać zwrotu rzeczy, chociażby umowa była zawarta na czas oznaczony.

Art. 587. Jeżeli kilka osób wspólnie wzięło rzecz do używania, ich odpowiedzialność jest solidarna.

Art. 588. Po zakończeniu użyczenia biorący do używania, jak również osoba, której biorący rzecz oddał, obowiązani są zwrócić użyczającemu rzecz w stanie nie pogorszonym; jednakże biorący nie ponosi odpowiedzialności za zużycie rzeczy, będące następstwem prawidłowego używania.

Art. 589. Roszczenie użyczającego przeciwko biorącemu do używania o naprawienie szkody za uszkodzenie lub pogorszenie rzeczy, jak również roszczenie biorącego do używania, prze-

ciwko użyczającemu o zwrot wydatków i nakładów na rzecz, przynależną się z mierzem roku od dnia zwrotu rzeczy.

TYTUL XIV.

Pożyczka .

Art. 590. § 1. Przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego przedmiot pożyczki, a biorący zobowiązuje się zwrócić przedmiot pożyczki w rzeczach tego samego gatunku i takiej samej jakości.

§ 2. Przedmiotem pożyczki mogą być pieniądze lub inne rzeczy samienne.

Art. 591. Przepisy tytułu niniejszego stosuje się odpowiednio w przypadku, gdy obowiązek udzielenia pożyczki wynika z zarządzenia władz gospodarki narodowej.

Art. 592. W stosunkach między jednostkami gospodarki uspołecznionej pożyczki pieniężnej może udzielić tylko instytucja bankowa.

Art. 593. Dający pożyczkę może odstąpić od umowy i odmówić wydania przedmiotu pożyczki, jeżeli zwrot przedmiotu pożyczki jest wątpliwy z powodu złego stanu majątkowego drugiej strony. Uprawnienie to nie służy dającemu pożyczkę, jeżeli w chwili zawarcia umowy o złym stanie majątkowym drugiej strony, wiedział lub mógł się dowiedzieć w normalnym toku czynności.

Art. 594. Rozrachunek biorącego pożyczkę o wydanie przedmiotu pożyczki przedawnia się z upływem roku od chwili, gdy dający pożyczkę dopuścił się zwłoki.

Art. 595. § 1. Jeżeli termin zwrotu pożyczki nie jest oznaczony, dłużnik obowiązany jest zwrócić pożyczkę w ciągu sześciu tygodni po wypowiedzeniu przez dającego pożyczkę.

§ 2. Jednostka gospodarki uspołecznionej obowiązana jest na żądanie banku udzielającego pożyczki zwrócić niezwłocznie otrzymaną sumę bez względu na umówiony termin zwrotu, jeżeli odpadły podstawy gospodarcze, dla których pożyczkę otrzymała.

Art. 596. Jeżeli rzeczy otrzymane przez biorącego pożyczkę mają wady, dający pożyczkę jest odpowiedzialny za szkodę, jaką wyrządził biorącemu przez to, że wiedząc o wadach nie zawiadonił go o nich najpóźniej w chwili wydania.

TYTUŁ XV.

Złocenie .

Art. 594. § 1. Przez umowę złocenia przyjmujący złocenie zobowiązuje się do dokonania określonej czynności prawnej dla dającego złocenie.

§ 2. Jednostka gospodarki uspołecznionej nie może przyjmować złoceni, które nie są związane z przedmiotem jej działalności i jej zadaniami planowymi.

Art. 595. Złocenie obejmuje w braku odmienniej umowy umocowanie do wykonania czynności w imieniu dającego złocenie.

Art. 596. § 1. Jeżeli ani z umowy, ani z okoliczności nie wynika, że przyjmujący zlecenie zobowiązał się wykonać je bez wynagrodzenia, za wykonanie zlecenia należy się wynagrodzenie.

§ 2. Jeżeli nie ma obowiązującej ratyfikacji a nie umówiono się o wysokość wynagrodzenia, należy się wynagrodzenie odpowiadające wartości dokonanej pracy.

Art. 597. Przyjmujący zlecenie może bez uprzedniej zgody dającego zlecenie odstąpić od wskazanego sposobu wykonania zlecenia, jeżeli nie ma możliwości uzyskania tej zgody, a zachodzi uzasadniony powód do przypuszczenia, że dający zlecenie zgodziłby się na zmianę, gdyby wiedział o istniejącym stanie rzeczy.

Art. 598. § 1. Przyjmujący zlecenie może powierzyć wykonanie zlecenia osobie trzeciej tylko wtedy, gdy to wynika z umowy albo gdy jest do tego zmuszony przez okoliczności. W przypadkach takich obowiązany jest zawiadomić niezwłocznie dającego zlecenie o osobie i zamieszkaniu swego zastępcy i wówczas odpowiedzialny jest tylko za niedołożenie należytej staranności w wyborze zastępcy.

§ 2. Zastępca odpowiedzialny jest za wykonanie zlecenia także względem dającego zlecenie. Jeżeli przyjmujący zlecenie jest odpowiedzialny za czynności swego zastępcy jak za swoje własne czynności, ich odpowiedzialność jest solidarna.

Art. 599. Przyjmujący zlecenie, który zobowiązał

się wykonać zlecenie bez wynagrodzenia, jest odpowiedzialny ^{należytej} tylko za szkodę wyrządzoną rozmyślnie lub wskutek braku ^{staranności} staranności.

Art. 600. Przyjmujący zlecenie powinien udzielić dającemu zlecenie potrzebnych wiadomości o przebiegu sprawy, a po wykonaniu zlecenia albo po wcześniejszym rozwiązaniu umowy złożyć mu sprawozdanie. Powinien mu wydać wszystko, co przy wykonaniu zlecenia dla niego uzyskał, chociażby w imieniu własnym.

Art. 601. Przyjmującemu zlecenie nie wolno używać we własnym interesie rzeczy i pieniędzy dającego zlecenie. Od sum pieniężnych zatrzymanych ponad potrzebę powinien płać dającemu zlecenie odsetki ustawowe.

Art. 602. Dający zlecenie powinien zwrócić przyjmującemu zlecenie wydatki i nakłady, które ten poczynił w celu należytego wykonania zlecenia wraz z odsetkami ustawowymi od chwili ich dokonania oraz zwolnić go od zobowiązań, które przyjmujący zlecenie w powyższym celu zaciągnął w imieniu własnym.

Art. 603. Jeżeli wykonanie zlecenia wymaga wydatków i nakładów, dający zlecenie powinien na żądanie przyjmującego udzielić mu odpowiedniej zaliczki.

Art. 604. W przypadku płatnego zlecenia wynagrodzenie należy się w braku odmiennego przepisu szczególnego lub odmiennego umoty dopiero po wykonaniu zlecenia.

~~Art. 605. Jeżeli kilka osób dało lub przyjęło zlecenie~~
wspólnie, ich odpowiedzialność względem drugiej strony jest
solidarna.

Art. 606. § 1. Dający zlecenie może je odwołać w każ-
dym czasie. Powinien jednak zwrócić przyjmującemu
i nakłady, jakie ten poczynił w celu należytego wykonania zle-
cenia; w przypadku płatnego zlecenia obowiązany jest uiścić
mu część wynagrodzenia odpowiadającą jego dotychczasowym czyn-
nościom, a jeżeli odwołanie nastąpiło bez ważnego powodu napę-
wić wynikłą stąd szkodę.

§ 3. Nie można zrzec się z góry uprawnienia do
odwołania lub do wypowiedzenia zlecenia z ważnych powodów.

Art. 607. W braku odmiennej umowy zlecenie nie wygasa ani
wskutek śmierci dającego zlecenie, ani skutkiem utraty przez
niego zdolności do czynności prawnych. Jeżeli jednak zlecenie
wygasa, przyjmujący zlecenie powinien, o ile z przerwania
powierzonych mu czynności mogłaby wyniknąć szkoda, prowadzić
te czynności nadal, dopóki spadkobiercy albo przedstawiciel
ustawowy dającego zlecenie nie będą mogli zarządzić inaczej.

Art. 608. W braku odmiennej umowy zlecenie wygasa wskutek
śmierci przyjmującego zlecenie. Jego spadkobiercy powinni nie-
zwłocznie zawiadomić o jego śmierci dającego zlecenie i, o ile
z przerwania powierzonych przyjmującemu zlecenie czynności
mogłaby wyniknąć szkoda, prowadzić te czynności nadal, dopóki
dający zlecenie nie będzie mógł zarządzić inaczej.

Art. 609. Jeżeli zlecenie wygasło, uważa się je mimo to za istniejące na korzyść przyjmującego zlecenie aż do chwili, kiedy dowiedziało się o wygaśnięciu zlecenia.

Art. 610. Do umów o świadczenie usług, które nie są uregulowane w odrębnych przepisach, stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu.

TYTUŁ XVI.

Prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia.

Art. 611. Kto bez zlecenia prowadzi cudzą sprawę, powinien działać z korzyścią osoby interesowanej i zgodnie z jej prawdopodobną wolą, a przy prowadzeniu tych spraw obowiązany jest dokładać należytej staranności.

Art. 612. § 1. Prowadzący cudzą sprawę bez zlecenia powinien w miarę możliwości zawiadomić o tym osobę interesowaną i oczekiwać jej zleceń, chyba że okoliczności wymagają niezwłocznego działania. Obowiązany jest doprowadzić sprawę do końca, a przynajmniej prowadzić ją dopóty, dopóki osoba interesowana nie będzie mogła jej objąć.

§ 2. Z czynności swych prowadzący cudzą sprawę powinien złożyć rachunek oraz wydać wszystko, co przy prowadzeniu sprawy dla osoby interesowanej uzyskał. Jeżeli działał zgodnie ze swoimi obowiązkami, może żądać zwrotu wydatków koniecznych i użytecznych oraz zwolnienia od zobowiązań, które zaciągnął przy prowadzeniu sprawy.

Art. 613. Jeżeli prowadzący cudzą sprawę dokonał zmian

w imieniu osoby interesowanej, bez wyrażenia potrzeby lub korzyści tej osoby albo wbrew wiadomości mu jej woli, obowiązany jest przywrócić stan poprzedni, a gdyby to nie było możliwe, naprawić szkodę. Nakłady może zabrać z powrotem, o ile to może nastąpić bez uszkodzenia rzeczy.

Art. 614. Potwierdzenie osoby interesowanej nadaje prowadzeniu jej sprawy wszelkie skutki złoconia.

Art. 615. Kto nie mając obowiązku chronienia cudzego dobra, w celu odwrócenia niebezpieczeństwa grożącego drugiemu ratuje jego dobro, ten może żądać zwrotu wydatków koniecznych, chociażby jego działanie nie odniosło skutku, i ponosi odpowiedzialność tylko za rażące niedbalstwo.

TYTUŁ XVII .

Rachunek bankowy.

Art. 616. § 1. Jeżeli jednostka gospodarki uspołecznionej ma w banku rachunek, na którym umieszczone są jej środki pieniężne, może ona drogą polecenia wypłat bezgotówkowych, poleceń przelazów na inne rachunki oraz czeków rozporządzać swymi środkami pieniężnymi z ograniczeniami wyrażonymi w przep. szczególnych .

§ 2. W przypadkach przewidzianych w przepisach szczególnych bank dokonywa wypłaty bez polecenia posiadacza rachunku.

Art. 617. W granicach określonych przez właściwe przepisy bank ma obowiązek kontrolowania prawidłowości i celowości po-

~~doconych przez posiadacza rachunku wypłat. W powyższych granicach~~
bank może odmówić wykonania polecenia.

Art. 618. Bank ponosi względem posiadacza rachunku odpowiedzialność za prawidłowość dokonywanych wypłat, w szczególności za ich zgodność z obowiązującymi przepisami. Bank odpowiedzialny jest także za odmowę dokonania wypłaty, jeżeli odmowa nie była uzasadniona.

Art. 619. § 1. Bank powinien przysyłać posiadaczowi rachunku co pewien czas rozliczenia z ustaleniem nadwyżki.

§ 2. O ile przepis szczególny, a w braku takiego przepisu umowa z bankiem nie stanowi inaczej, rozliczenie następuje z końcem każdego półrocza kalendarzowego.

Art. 620. § 1. Niezgłoszenie przez posiadacza rachunku zarzutu przeciwko rozliczeniu w ciągu dni czterdziestu od daty jego otrzymania uważa się za przyjęcie rozliczenia.

§ 2. Umowa z bankiem może ustanowić inny termin na zgłoszenie zarzutu.

Art. 621. Za czynności związane z prowadzeniem rachunku bankowego należy się bankowi wynagrodzenie według ratyfy.

Art. 622. Do stosunków wynikających z rachunków bankowych otwieranych przez banki osobom nie będącym jednostkami gospodarczymi uspołecznionej, stosuje się w banku odmiennej umowy i przepisów szczególnych przepisy o zleceńiu.

TYTUŁ XVIII.

Komis.

Art. 623. Przez umowę komis^{jo}u komisant podejmu^{je} się kupna lub sprzedaży rzeczy ruchomych w imieniu własnym, a na rachunek komitenta.

Art. 624. § 1. Komisant powinien wydać komitentowi wszystko, co przy wykonaniu zlecenia dla niego uzyskał, w szczególności powinien przelać na niego wierzytelności, jakie nabył na jego rachunek w imieniu własnym.

§ 2. Powyższe uprawnienia komitenta są skuteczne także względem wierzycieli komisanta.

Art. 625. § 1. Jeżeli komisant zawarł umowę na warunkach korzystniejszych od oznaczonych przez komitenta, wszelka korzyść należy się komitentowi.

§ 2. Oznaczenie w zleceniu ceny nie zwalnia komisanta od starań o uzyskanie ceny korzystniejszej dla komitenta.

Art. 626. § 1. Komisant, który sprzedał rzecz oddaną do sprzedaży za cenę niższą od oznaczonej przez komitenta, obowiązany jest wyrównać komitentowi różnicę.

§ 2. Jeżeli komisant nabył rzecz za cenę wyższą od oznaczonej przez komitenta, komitent może natychmiast po otrzymaniu zawiadomienia o wykonaniu zlecenia oświadczyć, że nie uznaje czynności za dokonaną na jego rachunek w przeciwnym zaś razie uważa się, że zgadza się na podstąpienie od oznaczonej ceny.

§ 3. Komitent nie może żądać wyłączenia różnicy ani odrzucić umowy, mimo że komisant przekroczył oznaczoną cenę, jeżeli zlecenia po cenie oznaczonej nie można było wykonać, a zawarcie umowy uchroniło komitenta od szkody.

Art. 627. Jeżeli rzecz narażona jest na zepsucie, a nie można czekać na zarządzenia komitenta, komisant ma prawo, a gdy tego interes komitenta wymaga, obowiązek sprzedać towar z zachowaniem należytej staranności.

Art. 628. Komisantowi nie wolno bez upoważnienia komitenta udzielać osobie trzeciej kredytu ani zaliczek.

Art. 629. § 1. Komisantowi służy na zabezpieczenie roszczeń o prowizję, o zwrot wydatków i kosztów, o zwrot zaliczek udzielonych komitentowi, oraz wszelkich innych należności, powstałych ze zlecenia lub zleceń komisowych, ustawowo prawo zastawu na rzeczach stanowiących przedmiot komisu, dopóki znajdują się u niego lub u osoby, która je dzierży w jego imieniu, albo dopóki może nimi rozporządzać za pomocą dokumentów.

§ 2. Przepisu powyższego nie stosuje się do stosunków między jednostkami gospodarki uspołecznionej.

Art. 630. Komisantowi służy z tytułu należności, określonych w artykule poprzedzającym, prawo zaspokojenia z wierzytelności, które nabył na rachunek komitenta, z pierwszeństwem przed komitentem i jego wierzycielami.

TYTUŁ XIX.

Ekspedycja.

Art. 631. Przez umowę ekspedycji ekspedytor podejmuje się

Przesyłania rzeczy w imieniu własnym, lecz na cudzy rachunek.

Art. 632. W braku odmiennych postanowień tytułu niniejszego do ekspedycji stosuje się przepisy dotyczące komisji.

Art. 633. Ekspedytor odpowiedzialny jest za szkodę wynikłą z utraty, ubytku lub uszkodzenia przesyłki w czasie od przyjęcia rzeczy aż do wydania jej przewoźnikowi, jak również za szkodę wynikłą z opóźnienia w wykonaniu zlecenia, chyba że nie mógł zapobiec szkodzi mimo zachowania należytej staranności.

Art. 634. Ekspedytor obowiązany jest do podejmowania kroków, potrzebnych do uzyskania zwrotu niesłusznie pobranych kwot z tytułu przewoźnego, cła i innych należności związanych z dokonaniem przesyłki.

Art. 635. Ekspedytor może sam wykonać przewóz. W przypadku tym ekspedytor ma jednocześnie prawa i obowiązki przewoźnika.

Art. 636. Odszkodowanie, do którego obowiązany jest ekspedytor, nie może przewyższać zwykłej wartości rzeczy, chyba że szkoda wynikła ze złego zamiaru lub rażącego niedbalstwa. Za utratę, ubytek lub uszkodzenie pieniędzy, kosztowności, papierów wartościowych albo rzeczy szczególnie cennych odpowiada ekspedytor jedynie wtedy, gdy właściwości przesyłki były podane przy zawarciu umowy.

Art. 637. § 1. Ekspedytorowi służy na zabezpieczenie roszczeń o przewoźno, o prowizję, o zwrot wydatków i kosztów,

~~a rzeczowo umówione wynagrodzenie, o zwrot zaliczek udzielonych dającemu zlecenie oraz wszelkich innych należności, powstałych ze zleceń, czy zleceń ekspedycyjnych, jak również na zabezpieczenia takich roszczeń poprzedzających ekspedytorów i przewoźników, ustawowo prawo zastawu na rzeczach, stanowiących przedmiot ekspedycji, dopóki znajdują się u niego lub u osoby, która ja dzierży w jego imieniu, albo dopóki może nimi rozporządzać za pomocą dokumentów.~~

§ 2. Przepisu powyższego nie stosuje się w stosunkach między państwowymi organizacjami gospodarczymi.

Art. 638. § 1. Roszczenia przeciwko ekspedytorowi z powodu utraty, ubytku, uszkodzenia lub opóźnienia przesyłki przedawniają się z upływem roku.

§ 2. Przedawnienie zaczyna biec w razie uszkodzenia lub ubytku od dnia, w którym nastąpiła dostawa, a w razie całkowitej utraty lub opóźnionej dostawy od dnia, w którym dostawa powinna była nastąpić.

§ 3. Roszczenia przewidziane w paragrafie pierwszym, mogą być podniesione także po upływie terminu przedawnienia ^udrogą zarz^utu, jeżeli w ciągu rocznego terminu wysłano do ekspedytora reklamację.

Art. 639. Określone w artykule poprzedzającym roszczenia ekspedytora przeciwko przewoźnikom, przedsiębiorcom przewozu morskigo i dalszym ekspedytorom, którymi się posługują przy przesyłaniu rzeczy, oraz roszczenia tych osób między sobą, przedawniają się z upływem sześciu miesięcy od dnia, kiedy zobowiązany zapłacił odszkodowanie lub gdy mu doręczono pozew.

TYTUŁ XX.

Przewóz.

Art. 640. Przez umowę ~~przewozu~~ przewoźnik podejmuje się przewiozienia rzeczy lądem, drogą powietrzną lub wodami śródlądowymi.

Art. 641. § 1. Przepisy tytułu niniejszego stosuje się do przewozu kolejami, do zarobkowego przewozu pojazdami mechanicznymi, do żeglugi i spławu wodami śródlądowymi, do przewozu w transporcie lotniczym oraz przewozu pocztą tylko o tyle, o ile przewóz ten nie jest odmiennie uregulowany przepisami szczególnymi.

§ 2. Przepisy tytułu niniejszego stosuje się tylko w przypadku, gdy dokonanie przewozu jest czynnością, która należy do zakresu prowadzenia przedsiębiorstwa. W innych przypadkach do umowy o przewóz stosuje się odpowiednio przepisy o zleconiu.

Art. 642. § 1. Jeżeli wysyłający nie oznaczył należycie miejsca dostawy, rodzaju przesyłki, ilości oraz sposobu opakowania albo nie podał dokładnie swego adresu i adresu odbioru, ponosi on skutki niedokładnego lub nieprawidłowego oświadczenia.

§ 2. Na żądanie przewoźnika wysyłający powinien wystawić list przewozowy, który zawiera dane, wskazane w paragrafie poprzedzającym, oznaczenie wysokości przewoźnego oraz wszelkie inne istotne postanowienia umowy.

Art. 643. Jeżeli rozpoczęcie lub dokonanie przewozu dozna czasowej przeszkody wskutek okoliczności dotyczącej przewoźnika,

wysyłający może od umowy odstąpić, powinien jednak dać przewoźnikowi odpowiednio wynagrodzenie za dokonaną część przewozu w granicach tego, co na kosztach przewozu oszczędził. Nie wyłącza to roszczenia o odszkodowanie w razie winy przewoźnika.

Art. 644. Gdy po nadejściu przesyłki na miejsce przeznaczenia przewoźnik zawiadomi o tym odbiorcę, albo gdy odbiorca zażąda wydania przesyłki, wysyłający nie może już zmienić jej przeznaczenia.

Art. 645. Przewoźnik powinien zawiadomić odbiorcę bezzwłocznie o nadejściu przesyłki na miejsce przeznaczenia.

Art. 646. Po nadejściu przesyłki na miejsce przeznaczenia odbiorca może w imieniu własnym wykonać wszelkie prawa wynikające z umowy przewozu, w szczególności żądać wydania przesyłki i listu przewozowego przy jednoczesnym dopełnieniu zobowiązań wynikających z umowy.

Art. 647. Przez przyjęcie przesyłki i listu przewozowego odbiorca zobowiązuje się do zapłaty należności przewoźnika, oznaczonych w liście przewozowym.

Art. 648. § 1. Jeżeli przesyłki nie można doręczyć odbiorcy, przewoźnik powinien bezzwłocznie zawiadomić o tym wysyłającego. Gdy wysyłający nie nadesłło w odpowiednim czasie wskazówek, przewoźnik powinien oddać przesyłkę na przechowanie, a inaczej ją zabezpieczyć, zawiadamiając o tym wysyłającego i odbiorcę.

§ 2. Jeżeli towar jest narażony na zepsucie albo

Jeżeli jego przechowanie wymaga kosztów, na które nie ma pokrycia, przewoźnik może towar sprzedać w sposób przewidziany na przypadok zwłoki komitenta, z wydaniem zarządzeń oo do towaru narazonego na zepsucie .

Art. 649. § 1. Przewoźnik odpowiedzialny jest za szkodę wynikłą z utraty, ~~strat~~ stratu lub uszkodzenia przesyłki w czasie od przyjęcia rzeczy do przewozu aż do wydania jej odbiorcy, jak również za szkodę wynikłą z opóźnienia w dostawie, chyba że nie mógł zapobiec szkodzie mimo zachowania należytej staranności.

§ 2. Odszkodowanie nie może przewyższać zwykłej wartości rzeczy, chyba że szkoda wynikła ze złego zamiaru lub rażącego niedbalstwa.

§ 3. Za utratę, ubytek lub uszkodzenie pieniędzy, kosztowności, papierów wartościowych albo rzeczy szczególnie cennych przewoźnik odpowiada jedynie wtedy, gdy właściwość przesyłki była podana przy zawarciu umowy.

Art. 650. § 1. Przewoźnik może oddać przesyłkę do przewozu innemu przewoźnikowi na całą przestrzeń przewozu lub jej część, odpowiada jednak za dalszych przewoźników jak za siebie samego, aż do dostawienia przesyłki odbiorcy.

§ 2. Każdy przewoźnik, który przyjmuje przesyłkę na podstawie tego samego listu przewozowego, obejmuje solidarną odpowiedzialność za wykonanie całego przewozu według treści listu przewozowego.

§ 3. Przewoźnik, który na podstawie swojej solidarniej odpowiedzialności za cały przewóz zapłacił odszkodowanie, ma zwrotne roszczenie do przewoźnika, z którego winy szkoda

nastąpiła, a jeżeli okoliczności tej ustalić nie można, odpowiedzialność ponoszą ~~wszyscy przewoźnicy~~ w stosunku do przydatnego na nich przewoźnego. Wolny jest od odpowiedzialności przewoźnik, który udowodni, że szkoda nie powstała na jego przestrzeni.

Art. 651. § 1. Przewoźnikowi służy na zabezpieczenie roszczeń z umowy przewozu, jakoto: przewoźnego, składowego, opłat celnych i innych wydatków oraz zaliczek udzielonych na towar, jak również na zabezpieczenie odpowiednich roszczeń poprzędających ekspedytorów i przewoźników, ustawowo prawo zastawy na przesyłkę, dopóki przesyłka znajduje się u niego lub u osoby, która ją dzierży w jego imieniu, albo dopóki może nią rozporządzać za pomocą dokumentów.

§ 2. Przypisu powyższego nie stosuje się w stosunkach między państwowymi organizacjami gospodarczymi.

Art. 652. § 1. Przez przyjęcie przesyłki bez zastrzeżeń oraz zapłatę należności przewoźnika wygasają wszelkie roszczenia z umowy o przewóz. Jednakże pozostają w mocy roszczenia do przewoźnika z tytułu uszkodzeń niewidocznych, jeżeli odbiorca bezzwłocznie, a w każdym razie najpóźniej w ciągu tygodnia od przyjęcia, zawiadomił o nich przewoźnika.

§ 2. Przypisu powyższego nie stosuje się, jeżeli szkoda wynika ze złego zamiaru lub rażącego niedbalstwa.

§ 3. Do umów o świadczenie usług, które nie są uregulowane w osobnych przepisach, stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu.

Art. 653. Do przedawnienia roszczeń przeciwko przewoźnikowi

~~art. 653. Przewoźnika do poprzedników stosuje się odpowied-~~
nie przepisy o ekspedycji.

TYTUŁ XXI

Przechowanie.

Art. 654. Przez umowę o przechowanie przechowawca zobowiązuje się zachować w stanie nie pogorszonym rzecz ruchomą oddaną na przechowanie.

Art. 655. Jeżeli wysokość wynagrodzenia nie jest ustalona w obowiązującej taryfie, przechowawcy należy się wynagrodzenie przyjęte w danych stosunkach, chyba że wynika z umowy lub okoliczności, że zobowiązał się ^{on}przechować rzecz bez wynagrodzenia.

Art. 656. Przechowawca powinien przechowywać rzecz w taki sposób, do jakiego się zobowiązał, a w braku umowy w tym względzie w taki sposób, jaki wynika z właściwości przechowywanej rzeczy.

Art. 657. Jeżeli używanie rzeczy nie jest konieczne do jej zachowania w stanie nie pogorszonym, nie wolno przechowawcy używać rzeczy bez zgody składającego.

Art. 658. Przechowawca nie może oddać rzeczy na przechowanie innej osobie, chyba że jest do tego zmuszony przez okoliczności. Zastępca w przechowaniu odpowiedzialny jest również względem składającego.

Art. 659. Składający powinien zwrócić przechowawcy wydatki

~~i nakłady, połączone z należytym przechowaniem rzeczy oraz zwol-~~
nić go od zobowiązań, które przechowawca w powyższym celu za-
ciagał w imieniu własnym.

Art. 660. Jeżeli kilka osób wspólnie przyjęło lub oddało
rzecz na przechowanie, ich odpowiedzialność względem drugiej
strony jest solidarna.

Art. 661. § 1. Składający może żądać w każdym czasie zwro-
tu rzeczy oddanej na przechowanie.

§ 2. Przechowawca może żądać odebrania rzeczy
przed upływem czasu oznaczonego w umowie, jeżeli wskutek okolicz-
ności, których nie mógł przewidzieć, nie może nadal bez własne-
go uszczerbku lub bez zagrożenia rzeczy przechowywać ją w taki
sposób, do jakiego jest zobowiązany. Jeżeli czas przechowania
nie był oznaczony, przechowawca może żądać odebrania rzeczy
w każdym czasie.

§ 3. Zwrot rzeczy powinien nastąpić w miejscu,
gdzie miała być przechowywana.

Art. 662. Jeżeli z przepisów szczególnych albo z umowy
lub z okoliczności wynika, że przechowawca może rozporządzać
oddanymi na przechowanie pieniędzmi lub rzeczami oznaczonymi
tylko co do gatunku, stosując się odpowiednio przepisy o pożycz-
ce. Czas i miejsce zwrotu określają przepisy o przechowaniu.

Art. 663.^{§1.} Przedsiębiorca hotelowy odpowiedzialny jest za
utrata lub uszkodzenie rzeczy wniesionych przez osoby korzysta-

~~jęco z usług przedsiębiorstwa, chyba że szkoda wynika z własności~~
wości rzeczy wniesionej lub wskutek siły wyższej albo że szkoda
wyrządził sam poszkodowany lub osoba, która mu towarzyszyła albo
go odwiedzała.

§ 2. Rzeczą wniesioną w rozumieniu przepisów
niniejszych jest rzecz powierzona prowadzącemu przedsiębiorstwo
lub osobie u niego zatrudnionej albo umieszczona w miejscu przez
niek wskazany lub na ten cel przeznaczonym.

§ 3. Odpowiedzialność powyższą można wyłą-
czyć albo ograniczyć tylko przez szczególne zastrzeżenie umow-
ne.

Art. 664. § 1. Roszczenie o naprawienie szkody z powodu
utruty lub uszkodzenia rzeczy wniesionych wygasa, jeżeli
poszkodowany niezwłocznie po otrzymaniu wiadomości o szko-
dzie nie zawiadomił o niej prowadzącego przedsiębiorstwo ho-
telowe. Przepisu tego nie stosuje się, gdy prowadzący przed-
siębiorstwo przyjął rzecz na przechowanie albo gdy on sam lub
osoba u niego zatrudniona wyrządziła szkodę rozmyślnie lub
przez rażące niedbalstwo.

Art. 665. Roszczenia osób korzystających z usług przed-
siębiorstwa hotelowego o naprawienie szkody z powodu utraty
lub uszkodzenia rzeczy wniesionych przedawniają się z upływem
trzech miesięcy od dnia, w którym poszkodowany dowiedział
się o szkodzie, najpóźniej jednak z upływem roku od dnia,
w którym poszkodowany przestał korzystać z usług przedsię-
biorstwa.

Art. 666. W stosunku do pieniędzy, papierów wartościowych,

kosztowności oraz przedmiotów sztuki ~~odpowiedzialność~~ prowadzącego przedsiębiorstwo hotelowe ogranicza się do sumy trzech miesięcy złotych dla jednej osoby korzystającej z usług przedsiębiorstwa, chyba że przyjął wymienione przedmioty na przechowanie.

Art. 667. Dla zabezpieczenia należności za mieszkanie, utrzymanie i usługi dostarczone osobie, która korzysta z usług przedsiębiorstwa hotelowego, jak również dla zabezpieczenia roszczenia o zwrot wydatków dla tej osoby poniesionych, służy prowadzącemu przedsiębiorstwo ustawowe prawo zastawu na rzeczach przez tę osobę wniesionych. Prawo to podlega przepisom o ustawowym prawie zastawu wynajmującego.

Art. 668. Przepisy o odpowiedzialności i ustawowym prawie zastawu prowadzących przedsiębiorstwa hotelowe stosuje się odpowiednio do przedsiębiorstw kąpielowych, przedsiębiorstw wagonów sypialnych i przedsiębiorstw żeglugi śródlądowej. Jednakże odpowiedzialność prowadzących takie przedsiębiorstwa ogranicza się do przypadków utraty lub uszkodzenia rzeczy, które bywają zazwyczaj przynoszone przez osoby korzystające z usług przedsiębiorstwa danego rodzaju.

Art. 669. Przechowawcy składowemu służy na zabezpieczenie roszczeń o składowe i inne należności uboczne, o zwrot wydatków i kosztów jako też przewoźnego i innych opłat wynikających z umowy przechowania, ustawowe prawo zastawu na rzeczach oddanych na przechowanie, dopóki znajdują się u niego lub u osoby, która je dzierży w jego imieniu, albo dopóki przecho-

wawca może nimi rozporządzać za pomocą dokumentów.

TYTUŁ XXII.

Spółka.

Art. 670. Przez umowę spółki spółnicy zobowiązują się dążyć do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego przez dzia-
nie w sposób oznaczony.

Art. 671. Umowa spółki powinna być zawarta na piśmie.

Art. 671. Nieważne jest zastrzeżenie, według którego zmiana istotnych postanowień umowy spółki może być dokonana bez zgody wszystkich współników.

Art. 672. § 1. Wkład spółnika może polegać na wniesieniu do spółki własności lub innych praw albo na osobistych świadczeniach.

§ 2. Domniemywa się, że wkłady spółników mają jednakową wartość.

Art. 673. Gdy spółnik zobowiązał się wniość do spółki własność rzeczy, do jego obowiązku świadczenia, do odpowiedzialności z tytułu rękojmi i ponoszenia niebezpieczeństwa utraty lub uszkodzenia rzeczy stosują się odpowiednio przepisy o sprzedaży, a gdy rzeczy mają być wniesione tylko do używania - przepisy o najmie.

Art. 674. Spółnik nie jest zobowiązany do podwyższenia umówionego wkładu, ani do uzupełnienia wkładu zmniejszonego wskutek strat.

Art. 675. ~~Prawa wniesione do spółki tytułem wkładu, jak~~
również prawa nabyte lub uzyskane dla spółki w jakikolwiek
sposób w czasie jej istnienia stanowią wspólny majątek spółni-
ków /majątek spółki/.

Art. 676. § 1. Spółnik nie może rozporządzać udziałem w
majątku spółki, ani udziałem w poszczególnych przedmiotach nale-
żących do tego majątku.

§ 2. W czasie trwania spółki żaden ze spółników
nie może domagać się podziału majątku spółki.

Art. 677. W czasie trwania spółki wierzyciele spółnika
nie mogą żądać zaspokojenia z jego udziału w majątku spółki
ani z udziału w poszczególnych przedmiotach należących do tego
majątku.

Art. 678. Za zobowiązania spółki spółnicy odpowiedzialni
są solidarnie.

Art. 679. Spółnik może odmówić zaspokojenia wierzyciela
spółki, dopóki ten może zaspokoić się przez potrącenie swojej
wierzitelności z wierzytelnością spółki.

Art. 680. Dłużnik spółki nie może potrącać z wierzytelno-
ścią spółki wierzytelności, która mu służy względem jednego
ze spółników.

Art. 681. § 1. Każdy spółnik jest uprawniony i zobowiązany
do prowadzenia spraw spółki.

§ 2. Każdy spółnik może bez uprzedniej uchwały

spółników prowadzić sprawy, które nie przekraczają zakresu zwykłych czynności spółki. Jeżeli jednak przed założeniem takiej sprawy chociażby jeden z pozostałych spółników sprzeciwi się jej przeprowadzeniu, potrzebna jest uprzednia uchwała spółników.

§ 3. Spółnik może bez uchwały spółników wykonać czynność nagłą, której zaniechanie mogłoby narazić spółkę na niepowatowane sprawy.

Art. 682. Uchwały spółników zapadają jednomyślnie.

Art. 683. § 1. Jeżeli w umowie spółki prowadzenie jej spraw zostało powierzona jednemu lub niektórym ze spółników z wyłączeniem pozostałych, odwołanie tego upoważnienia lub jego ograniczenie może nastąpić tylko z ważⁿych powodów.

§ 2. Spółnik może wypowiedzieć powierzone sobie w umowie spółki prowadzenie jej spraw tylko z ważnych powodów. Do wypowiedzenia stosuje się odpowiednio przepisy o wypowiedzeniu zleceń.

Art. 684. W braku odmiennej umowy lub uchwały spółników spółnik jest umocowany do reprezentowania spółki w granicach, w których jest upoważniony do prowadzenia jej spraw.

Art. 685. § 1. Spółnik wyłączony od prowadzenia spraw spółki może osobiście zasięgać wiadomości o stanie majątku i interesów spółki oraz przeglądać księgi i dokumenty spółki.

§ 2. 2. Przeciwnie postanowienie umowy jest nieważ-

Art. 686. § 1. Każdy spółnik jest uprawniony do równego udziału w zyskach i w tym samym stosunku uczestniczy w stratach bez względu na rodzaj i wartość wkładu.

§ 2. W umowie spółki można ustalić inaczej stosunek udziału spółników w zyskach i stratach. Można nawet zwolnić niektórych spółników od udziału w stratach; nie można natomiast wyłączyć spółnika od udziału w zyskach.

§ 3. Ustalony w umowie stosunek udziału spółnika w zyskach odnosi się w razie wątpliwości także do udziału w stratach.

Art. 687. § 1. Spółnik może żądać podziału i wypłaty zysków dopiero po rozwiązaniu spółki.

§ 2. Jeżeli spółka została zawarta na dłuższy okres czasu, spółnicy mogą żądać podziału i wypłaty całości zysków z końcem każdego roku obrotowego.

Art. 688. Spółnik przestaje być spółnikiem wskutek śmierci, ubezwłasnowolnienia, wypowiedzenia udziału i wyłączenia ze spółki.

Art. 689. Jeżeli umowa spółki postanawia, że spadkobiercy spółnika mają wstąpić do spółki na jego miejsce, wchodzi oni do spółki z chwilą otwarcia spadku. Do wykonywania swych praw winni wskazać spółce jedną osobę. Dopóki to nie nastąpi, pozostali spółnicy mogą samą podejmować wszelkie czynności w zakresie prowadzenia spraw spółki.

Art. 690. § 1. Jeżeli spółka została zawarta na czas

nioznaczony, każdy spółnik może wypowiedzieć swój udział na trzy miesiące naprzód.

§ 2. Z ważnych powodów spółnik może wypowiedzieć swój udział bez zachowania terminów wypowiedzenia, chociażby spółka była zawarta na czas oznaczony. Zastrzeżenie przeciwnie jest nieważne.

Art. 691. Jeżeli w ciągu ostatnich sześciu miesięcy została przeprowadzona bezskutecznie egzekucja z ruchomości spółnika, jego wierzyciel osobisty, który na podstawie prawomocnego tytułu egzekucyjnego uzyskał zajęcie praw, służących spółnikowi na wypadek ustąpienia ze spółki lub jej rozwiązania, może wypowiedzieć jego udział w spółce na trzy miesiące naprzód, chociażby spółka była zawarta na czas oznaczony. Jeżeli umowa spółki przewiduje krótszy termin wypowiedzenia, wierzyciel może z tego terminu skorzystać.

Art. 692. § 1. Z ważnych powodów sąd może wyłączyć spółnika ze spółki na żądanie innego spółnika.

§ 2. Zastrzeżenie przeciwnie jest nieważne.

§ 1.

Art. 693. W razie ustąpienia spółnika ze spółki zwraca się mu w naturze rzeczy, które wniósł do spółki tylko do używania oraz wypłaca się w pieniądzu przypadający na niego udział w majątku spółki, oszacowanym według wartości w chwili ustąpienia spółnika. Przy oszacowaniu udziału spółnika nie dolicza się wartości wkładu jego świadczeń osobistych.

§ 2. Jeżeli udział spółnika ustępującego okaże się

biernym, spółnik jest zobowiązany zapłacić spółce przypadającą nań część niedoboru.

§ 3. Spółnik ustępujący uczestniczy w zyskach i stratach ze spraw jeszcze nieukończonych, nie ma jednak wpływu na ich prowadzenie; może żądać wyjaśnień, rachunków oraz podziału zysków i strat z końcem każdego roku obrotowego.

Art. 694. Spółkę uważa się za przedłużoną na czas nieoznaczony, jeżeli mimo istnienia powodów rozwiązania przewidzianych w umowie trwa ona nadal za zgodą wszystkich spółników.

Art. 695. Od chwili rozwiązania spółki stosuje się odpowiednio do jej majątku przepisy o współwłasności z zachowaniem przepisów poniższych.

Art. 696. Podział majątku spółki może nastąpić dopiero po zaspokojeniu wierzycieli spółki.

Art. 697. § 1. Udział spółników w majątku spółki oznacza się według stosunku, w jakim uczestniczą w zyskach.

§ 2. Wartość wkładu, który polega na osobistych świadczeniach albo na prawie korzystania przez spółkę z jego rzeczy lub na prawie pobierania pożytków rzeczy lub prawa, nie ulega zwrotowi.

§ 3. Rzeczy oddane spółce tylko do używania ulegają zwrotowi według przepisów o zwrocie rzeczy najętej.

Art. 698. Ani umowa spółki, ani uchwała spółników nie może zastrzec spłaty udziałów poniżej ich rzeczywistej wartości w chwili

ich ostatecznego ustalenia.

Art. 699. Jeżeli wskutek ustąpienia wszystkich spółników z wyjątkiem jednego spółka ulega rozwiązaniu, stosuje się zamiast przepisów o podziale majątku spółki przepisy o rozliczeniu w przypadku ustąpienia spółnika.

TYTUŁ XXIII.

Poręczenie.

Art. 700. Przez umowę poręczenia poręczyciel zobowiązuje się względem wierzyciela wykonać cudze zobowiązanie w przypadku, gdyby dłużnik zobowiązania nie wykonał.

Art. 701. Państwowe organizacje gospodarcze mogą udzielać poręczenia jedynie za zezwoleniem władz nadrzędnych.

Art. 702. W razie poręczenia za dług osoby, która nie mogła się zobowiązać z powodu braku zdolności do czynności prawnych, poręczyciel powinien spełnić świadczenie, jeżeli w chwili poręczenia o braku zdolności tej osoby wiedział lub mógł się dowiedzieć przy dołożeniu zwykłej staranności.

Art. 703. Beztęminowe poręczenie za dług przyszły może być przed jego powstaniem odwołane w każdym czasie.

Art. 704. Poręczenie powinno być udzielone na piśmie.

Art. 705. § 1. Zakres zobowiązania poręczyciela nie może przewyższać zakresu zobowiązania dłużnika.

§ 2. Czynność prawna działająca przez dłużnika z wierzycie-
~~lam po udzielaniu poręczenia nie może zwiększyć zobowiązania~~
poręczyciela.

Art. 706. § 1. Jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem
świadczenia, wierzyciel powinien zawiadomić o tym niezwłocznie
poręczyciela.

§ 2. W razie spóźnionego zawiadomienia poręczy-
ciel może żądać od wierzyciela naprawienia szkody, jaką wskutek
tego poniósł.

Art. 707. W braku odmiennego zastrzeżenia poręczyciel odpo-
wiada jak dłużnik solidarny.

Art. 708. § 1. Jeżeli termin płatności długu nie jest ozna-
czony albo jeżeli płatność długu zależy od wypowiedzenia, po-
ręczyciel może żądać po upływie sześciu miesięcy od chwili
poręczenia, a jeżeli poręczył za dług przyszły - od chwili
powstania długu, ażeby wierzyciel wezwał dłużnika o zapłatę
albo z najbliższym terminem wypowiedzenia dokonał.

§ 2. Jeżeli wierzyciel nie uczyni zadość powyższemu
żądaniu, zobowiązanie poręczyciela wygasa.

Art. 709. § 1. Poręczyciel może podnieść przeciwko wierzy-
cielowi wszelkie zarzuty, jakie służą dłużnikowi. W szczególno-
ści poręczyciel może potrącić wierzytelność, która służy dłużni-
kowi względem wierzyciela.

§ 2. Poręczyciel nie traci powyższych zarzutów,
choćby dłużnik ich się zrzekł albo roszczenie wierzyciela
uznał.

Art. 710. Gdy kilka osób udzieliło poręczenia, ich odpowiedzialność zarówno względem wierzyciela, jak i między sobą podlega przepisom o solidarności.

Art. 711. Przepisy o przejściu wierzytelności wskutek zapłaty stosuje się także w przypadku, gdy poręczyciel zaspokoi wierzyciela w inny sposób.

Art. 712. Poręczyciel powinien niezwłocznie zawiadomić dłużnika o dokonanej zapłacie długu, za który poręczył. Gdyby tego nie uczynił, nie może żądać od dłużnika zwrotu tego, co wierzycielowi zapłacił, jeżeli dłużnik tymczasem zobowiązanie wykonał.

Art. 713. Jeżeli wierzyciel wyżył się zabezpieczenia wierzytelności albo środków dowodowych, jest on odpowiedzialny za szkodę.

TYTUŁ XXIV.

Darowizna.

Przez umowę darowizny darczyńca zobowiązuje się do bezpłatnego świadczenia na rzecz drugiej strony kosztem swego majątku.

Art. 714. Nie uważa się za darowiznę:

- 1/ gdy kto bez wynagrodzenia zobowiązuje się do usług lub oddaje drugiemu rzecz do używania, chociażby zazwyczaj za te usługi lub za oddanie rze-

czy do używania pobierał wynagrodzenia;

- 2/ gdy kto zrzeka się prawa, którego ~~jeszcze nie~~
nabył lub które nabył w taki sposób, że w razie
zrzeczenia się prawo uważa się za nienabyte;
- 3/ o ile przyrzeczenie lub spełnione świadczenie
czyni zadość obowiązкови moralnemu lub przyjęte-
mu zwyczajowi.

Art. 715. § 1. Oświadczenie darczyńcy powinno być złożone
w formie aktu notarialnego. Jednakże umowa darowizny zawarta
bez zachowania tej formy staje się ważną, jeżeli przyczono
świadczenie zostało spełnione.

§ 2. Przepisy powyższe nie uchybiają przepisom,
które przewidują obowiązek zachowania formy aktu notarialnego
ze względu na przedmiot umowy.

Art. 716. Darczyńca może odwołać darowiznę jeszcze niwy-
konaną, jeżeli po zawarciu umowy jego stan majątkowy uległ ta-
kiej zmianie, że wykonanie darowizny nie może nastąpić bez
uszczerbku dla własnego utrzymania darczyńcy odpowiednio do
jego potrzeb albo dla ciążących na nim ustawowych obowiązków
alimentacyjnych.

Art. 717. Jeżeli po wykonaniu darowizny darczyńca popadnie
w niedostatek, obdarowany ma obowiązek w granicach istnieją-
cego jeszcze wzbogacenia dostarczać darczyńcy środków, których
mu brakuje do utrzymania odpowiadających jego potrzebom albo
do dopełnienia ciążących na nim ustawowych obowiązków alimenta-

cyjnych; może jednak zwolnić się od tego obowiązku zwracając darczyńcy wartość wzbogacenia.

Art. 718. § 1. Darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności.

§ 2. Spadkobiercy darczyńcy mogą odwołać darowiznę, jeżeli obdarowany rozmyślnie pozbawił darczyńcę życia.

§ 3. Darowizna nie może być odwołana po upływie roku od dnia, w którym uprawniony do odwołania dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego.

Art. 719. Odwołanie darowizny dokonywa się przez oświadczenie złożone obdarowanemu. Oświadczenie powinno być złożone na piśmie.

Art. 720. Jeżeli rzecz darowana ma wady, darczyńca obowiązany jest do naprawienia szkody, jaką wyrządził obdarowanemu przez to, że wiedząc o wadach nie zawiadomił go o nich najpóźniej w chwili wydania rzeczy.

TYTUŁ XXV.

Ugoda.

Art. 721. Przez ugodę strony czynią sobie wzajemnie ustępstwa co do istniejącego między nimi stosunku prawnego w tym celu, ażeby uchylić niepewność co do roszczeń wynikających z tego stosunku lub zapewnić ich wykonanie albo uchylić spór istniejący lub powstać mogący.

Art. 722. § 1. Z powodu błędu można żądać uchylenia się od skutków prawnych zgody tylko w przypadku, gdy błąd dotyczy stanu faktycznego, który według treści ugody obie strony uważały za wątpliwy, a spór lub niepewność nie byłyby powstały, gdyby w czasie zawarcia ugody strony wiedziały o prawdziwym stanie rzeczy. Dotyczy to także błędu co do ważności czynności prawnej.

§ 2. Przepisów powyższych nie stosuje się, gdy błąd został wywołany podstępem.

Art. 723. Nie można żądać unieważnienia ugody z powodu odnalezienia dowodów co do roszczeń, które były jej przedmiotem, chyba że została zawarta w złej wierze.

TYTUŁ XXVI.

Renta i dożywocie.

Art. 724. Przez umowę o rentę jedna ze stron zobowiązuje się względem drugiej do oznaczonych świadczeń okresowych w pieniądzu lub w rzeczach oznaczonych tylko co do gatunku.

Art. 725. Jeżeli nie oznaczono inaczej terminów płatności renty, rentę pieniężną należy płacić miesięcznie z góry; rentę polegającą na świadczeniach w rzeczach oznaczonych tylko co do gatunku należy uiszczać w terminach wynikających z właściwości świadczenia i celu renty.

Art. 726. Jeżeli uprawniony dożył dnia płatności renty

~~płatnej z góry, należy wnieść całe świadczenie przypadające za dany okres. Renta płatna z dołu powinna być zapłacona za okres czasu do dnia, w którym obowiązek ustał.~~

Art. 727. § 1. Kto w zamian za prawo własności nieruchomości zobowiązał się do dożywotniego utrzymania zbywcy /dożywocie/, powinien w braku odmiennej umowy przyjąć zbywcę do siebie jako domownika i dostarczać mu odpowiedniego mieszkania, ubrania i żywności, zapewnić mu pomoc i pielęgnowanie w chorobie oraz postarać się własnym kosztem o pogrzeb odpowiadający zwyczajom miejscowym.

§ 2. Dożywocie może być ustanowione także na rzecz osób bliskich zbywcy nieruchomości.

Art. 728. Należca nieruchomości obowiązany jest ustanowić na rzecz uprawnionego służebność osobistą odpowiadającą treści umowy o dożywocie.

Art. 729. Jeżeli dożywocie zostało ustanowione na rzecz kilku osób, ulega ono odpowiedniemu zmniejszeniu w razie śmierci jednej z tych osób.

Art. 730. § 1. Jeżeli z jakichkolwiek powodów wytworzą się między dożywotnikiem a zobowiązanym takie stosunki, że nie można wymagać od stron, aby pozostawały nadal w bezpośredniej ze sobą styczności, sąd na żądanie jednej z nich przyzna dożywotnikowi w zamian za prawa w umowie określone odpowiednią rentę dożywotnią.

§ 2. W przypadkach wyjątkowych sąd może na żądanie zobowiązanego lub dożywotnika, jeżeli ten był zbywcą nieruchomości, rozwiązać umowę o dożywocie.

Art. 731. Prawa dożywotnika są niezbywalne.

Art. 732. Jeżeli zobowiązany z tytułu umowy o dożywocie ~~zbył~~ otrzymaną nieruchomość, dożywotnik może żądać zamiast świadczeń z umowy wynikających dożywotniej renty odpowiadającej wartości jego praw.

TYTUŁ XXVII.

Przyrzeczenie publiczne.

Art. 733. § 1. Kto przez ogłoszenie publiczne przyrzekł nagrodę za wykonanie oznaczonej czynności, obowiązany jest przyrzeczenia dotrzymać.

§ 2. Jeżeli w przyrzeczeniu nie był oznaczony termin do wykonania czynności, ani nie było wzmianki, że jest ono nieodwołalne przyrzekający może je odwołać. Odwołania powinno nastąpić przez ogłoszenie publiczne w taki sam sposób, w jaki było uczynione przyrzeczenie. Jest ono bezskuteczne względem tego, kto wcześniej czynność wykonał.

Art. 734. § 1. Publiczne przyrzeczenie nagrody za dzieło najlepsze lub za najlepszą czynność jest bezskuteczne, jeżeli nie został w nim oznaczony termin, w ciągu którego można ubiegać się o nagrodę.

§ 2. Ocena, czy i które dzieło lub czynność zasługuje na nagrodę, należy do przyrzekającego, jeżeli w przyrzeczeniu nagrody nie było inaczej zastrzeżone.

§ 3. Przyrzekający nagrodę nabywa własność nagrodzonego dzieła lub prawo autorskie do niego tylko wtedy, gdy to zastrzegł w przyrzeczeniu. W przypadku takim nabycie własności lub prawa autorskiego następuje z chwilą wypłacenia nagrody.

TYTUŁ XXVIII.

Bezpodstawne wzbogacenie.

Art. 735. Kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść z majątku innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do wydania jej wartości.

Art. 736. Obowiązek wydania korzyści obejmuje nie tylko korzyść uzyskaną bezpośrednio, lecz także wszystko, co w razie zbycia, utraty lub uszkodzenia zostało uzyskane w zamian tej korzyści albo jako naprawienie szkody.

Art. 737. Jeżeli ten, kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść z majątku innej osoby, rozporządził korzyścią na rzecz osoby trzeciej bezpłatnie, obowiązek wydania korzyści przechodzi na tę osobę trzecią.

Art. 738. § 1. Zobowiązany do wydania korzyści może żądać zwrotu wydatków i nakładów koniecznych, o ile nie znalazły pokrycia w użytku, jaki z niej osiągnął. Zwrotu innych wydatków i nakładów może żądać o tyle, o ile zwiększają wartość

rzeczy
~~zawieszanie~~ w chwili zwrotu; może jednak zabrać to nakła-
dy przywracając stan poprzedni.

§ 2. Kto uzyskał korzyść w złej wierze, może ża-
dać zwrotu wydatków i nakładów tylko o tyle, o ile zwiększają
jej wartość w chwili zwrotu.

Art. 739. § 1. Przepisy artykułów poprzedzających stosuje
się w szczególności do świadczenia nienależnego.

§ 2. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten,
kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowią-
zany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa
prawna świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie
został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca
do świadczenia była nieważna i nie stała się ważną po spełnio-
niu świadczenia.

Art. 740. Jeżeli przyjmujący świadczenie wiedział, że ono
się nie należy, obowiązany jest do naprawienia szkody.

Art. 741. Kto można żądać zwrotu świadczenia:

- 1/ jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był
do świadczenia zobowiązany, chyba że spełnienie
świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu, w celu
uniknięcia przymusu albo w wykonaniu nieważnej czyn-
ności prawnej;
- 2/ Jeżeli spełnione świadczenie czyni zadość obo-
wiązkowi moralnemu lub zwyczajom;

3/ jeżeli świadczenie zostało spełnione w celu
zadanie uczynienia roszczenia, które uległo prze-
dawnieniu; przepis tego nie stosuje się w sto-
sunkach między państwowymi organizacjami gospo-
darczymi.

Art. 742. § 1. Kto świadomie spełnił świadczenie wzamian
za dokonanie czynu zabronionego lub sprzecznego z zasadami
współżycia społecznego w Państwie Ludowym albo w celu skłoni-
nia do takiego czynu, ten nie może żądać zwrotu świadczenia.

§ 2. Nie może również żądać zwrotu ten, kto wy-
konał zobowiązanie z czynności prawnej mającej cel spreczny
z ustawą lub zasadami współżycia społecznego w Państwie Ludo-
wym, jeżeli działał ze świadomością, że sprzeczność ta istnieje.

§ 3. Świadczenia nienależne, które w myśl przepi-
sów powyższych nie ulegają zwrotowi, przypada Skarbowi Państwa.

Art. 743. § 1. Kto spełnił świadczenie z gry lub zakładu,
nie może żądać zwrotu, chyba że gra lub zakład były zakazane
albo nierzetelne.

§ 2. Roszczenie z gry lub zakładu mogą być docho-
dzone tylko w przypadku gdy gra lub zakład zostały zarządzane
lub zatwierdzone przez Państwo.

TYTUŁ XXIX.

Podstawy odpowiedzialności.

Gry i zakłady niedozwolone

Art. 744. Kto wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest
do jej naprawienia, chyba że szkoda nie wynika z jego winy.

Art. 745. § 1. ~~Osoba prawną obowiązana jest do naprawie-
nia szkody wyrządzonej z winy jej organów.~~

§ 2. Za szkodę, która została wyrządzona przez nieprawidłowe czynności osoby urzędowej przy wykonywaniu jej obowiązków polegających na sprawowaniu funkcji władzy państwowej, państwo odpowiada jedynie w przypadkach i na zasadach wskazanych w granicach ustawach szczególnych. Ograniczenie to nie dotyczy odpowiedzialności za przechowywanie rzeczy lub pieniędzy.

Art. 746. Za szkodę odpowiedzialny jest nie tylko ten, kto ją bezpośrednio wyrządził, lecz także ten, kto inną osobę do wyrządzenia szkody nakłonił albo był jej pomocny jak również i ten, kto świadomie skorzystał z wyrządzonej drugiemu szkody.

Art. 747. Jeżeli szkoda była wynikiem działania lub zaniechania kilku osób, ich odpowiedzialność jest solidarna. W stosunkach wzajemnych każda z tych osób powinna przyczynić się do naprawienia szkody w takim zakresie, w jakim przyczyniła się do jej powstania.

Art. 748. Nie jest odpowiedzialny za szkodę ten, kto ją wyrządził odpierając zamach na ustrój ludowy lub interesy państwa Polskiego.

Art. 749. Kto działa w obronie koniecznej, ten nie jest odpowiedzialny za szkodę, jaką wyrządził przy tym napastnikowi.

Art. 750. Kto zniszczył lub uszkodził cudzą rzecz albo zabił lub zranił cudze zwierzę w celu odwrócenia u siebie lub od innych niebezpieczeństwa grożącego bezpośrednio od tej rzeczy lub zwierzęcia, ten nie jest odpowiedzialny za szkodę, jeżeli niebezpieczeństwa sam nie wywołał, a czyn wyrządzający szkodę był konieczny.

Art. 751. Kto w celu odwrócenia grożącej drugiemu szkody albo w celu odwrócenia wspólnego niebezpieczeństwa dobrowolnie lub nawet przymusowo poniósł szkodę majątkową, może żądać jedynie jej powrotu, w odpowiednim stosunku, przez osoby, które odniosły korzyść jego kosztem.

Art. 752. § 1. Osoba, która z jakichkolwiek powodów znajduje się w stanie wykluczającym świadome i swobodne powzięcie woli, w szczególności z powodu choroby psychicznej, niedorozwoju psychicznego lub chociażby przemijającego zakłócenia czynności psychicznych, nie jest odpowiedzialna za szkodę wyrządzoną w tym stanie.

§ 2. Jednakże, kto uległ zakłóceniu czynności psychicznych skutkiem napojów odurzających albo innych podobnych środków, ten obowiązany jest do naprawienia szkody, chyba że stan taki wywołany został bez jego winy.

Art. 753. Młodzień, który nie ukończył lat trzynastu, nie jest odpowiedzialny za wyrządzoną szkodę, jeżeli działał bez dostatecznego rozeznania.

Art. 754. § 1. Kto z mocy ustawy lub umowy jest zobowią-

zany do nadzoru nad osobą, której z powodu wieku albo stanu psychicznego lub siłowności winy położyć nie można, obowiązany jest do naprawienia szkody przez tę osobę wyrządzoną, chyba że uczynił zadość obowiązkowi nadzoru albo że szkoda byłaby powstała także przy starannym wykonywaniu nadzoru.

§ 2. Gdy poszkodowany nie może uzyskać naprawienia szkody od osób obowiązanych do nadzoru, może on żądać całkowitego lub częściowego naprawienia szkody od samego sprawcy, jeżeli z okoliczności, a zwłaszcza z porównania stanu majątkowego poszkodowanego i sprawy wynika, że wymagają tego zasady współżycia społecznego w Państwie Ludowym.

Art. 755. Kto powierza wykonanie czynności drugiemu, jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną przez sprawcę przy wykonywaniu powierzonych mu czynności, chyba że nie ponosi winy w wyborze albo że wykonanie czynności powierzył osobom, przedsiębiorstwom lub zakładom, trudniącym się zawodowo wykonywaniem takich czynności.

Art. 756. Kto powierza wykonywanie czynności osobie, której przy wykonywaniu tej czynności podlega jego kierownictwu i jest obowiązana stosować się do jego wskazówek, ten odpowiedzialny jest za szkodę wyrządzoną przez tę osobę przy wykonywaniu powierzonych jej czynności, chyba że szkoda nie wynika z jej winy.

Art. 757. Kto zwierzę chowa albo nim się posługuje, obowiązany jest do naprawienia wyrządzonej przez nie szkody niezależnie od tego, czy było pod jego nadzorem czy też zabiłakło się lub

uciakło. Może jednak uwolnić się od odpowiedzialności, jeżeli szkoda wynikła z wyłącznej winy poszkodowanego albo osoby trzeciej, /którą nie ponosi odpowiedzialności, albo wskutek siły wyższej.

Art. 758. § 1. Posiadacz gruntu może zająć cudze zwierzę, które wyrządza szkodę na gruncie, jeżeli zajęcie jest potrzebne dla zabezpieczenia roszczenia o naprawienie szkody.

§ 2. Na zajętych zwierzęciu posiadacz gruntu uzyskuje ustawowe prawo zastawu dla zabezpieczenia należnego mu naprawienia szkody oraz kosztów żywienia i utrzymania zwierzęcia.

Art. 759. Za szkodę wyrządzoną wyrzuceniem, wylaniem lub spadnięciem jakiegokolwiek przedmiotu z pomieszczenia jest odpowiedzialny ten, kto pomieszczenie zajmuje, chyba że szkoda nastąpiła wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą odpowiedzialności nie ponosi, albo wskutek siły wyższej.

Art. 760. § 1. Za szkodę wyrządzoną przez zawalenie się budowli lub oderwania się jej części odpowiedzialny jest posiadacz budowli, chyba że szkoda nie była ani następstwem braku utrzymania budowli w należytych stanie, ani następstwem wady w budowie.

§ 2. Osoba, której grozi szkoda w razie zawalenia się budowli lub oderwania się jej części, może żądać od tego, kto byłby odpowiedzialny za wynikłą stąd szkodę, ażeby przedsięwziął środki potrzebne do odwrócenia grożącego nie-

~~bezpieczeństwa.~~

Art. 761. § 1. ~~Przedsiębiorstwa lub zakłady, które korzy-~~
stają z urządzeń wprowadzanych w ruch za pomocą sił przyrody, po-
noszą odpowiedzialność za szkody wyrządzone ruchem swych urzą-
dzeń, chociażby szkoda nie była związana z użyciem sił przyrody.
Od tej odpowiedzialności przedsiębiorstwa lub zakłady są wolne
tylko wtedy, gdy szkoda nastąpiła wyłącznie z winy poszkodowa-
nego lub osoby trzeciej, za którą nie ponoszą odpowiedzialno-
ści, albo wskutek siły wyższej.

§ 2. Jeżeli przedsiębiorstwo lub zakład nie
jest osobą prawną, odpowiedzialność obciąża osobę, która je
prowadzi na własny rachunek.

§ 3. Przepisy powyższe stosują się także do
przedsiębiorstw lub zakładów wytwarzających środki wybucho-
we albo posługujących się takimi środkami.

§1.

Art. 762./Odpowiedzialność przewidzianą w artykule poprze-
dzającym ponosi również właściciel mechanicznego środka komuni-
kacji, poruszanego za pomocą sił przyrody.

§ 2. Jeżeli jednak środek komunikacji był oddany
do użytku innej osobie na jej własny rachunek i niebezpieczeń-
stwo albo jeżeli właściciel utracił posiadanie środka komuni-
kacji wskutek cudzego czynu bezprawnego, za wyrządzoną szkodę
odpowiedzialny jest zamiast właściciela ten, kto miał w posia-
daniu środek komunikacji.

Art. 763. § 1. W razie zdarzenia się środków komunikacji
osoby, które ponoszą odpowiedzialność na podstawie artykułu

poprzedzającego, mogą wzajemnie żądać naprawienia poniesionych szkód tylko na zasadach ogólnych.

§ 2. Również tylko na zasadach ogólnych osoby te są odpowiedzialne za szkody, wyrządzone tym, których przewożą z grzeszczoności.

Art. 764. Nie można ograniczyć ani wyłączyć z góry odpowiedzialności w trzech artykułach poprzedzających określonej.

Art. 765. § 1. Jeżeli kilka osób ponosi odpowiedzialność za szkodę, ich odpowiedzialność jest solidarna.

§ 2. Ten, kto naprawił szkodę, za którą jest odpowiedzialny mimo braku winy, ma zwrotne roszczenie do sprawcy, jeżeli szkoda powstała z winy sprawcy.

Art. 766. § 1. Roszczenia o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulegają przedawnieniu z upływem lat trzech licząc od dnia w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia.

§ 2. W każdym przypadku roszczenie przedawnia się z upływem lat dziesięciu od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wyrządzające szkodę, jeżeli zaś szkoda wynikła z przestępstwa, roszczenie ulega przedawnieniu nie wcześniej, aniżeli z upływem okresu przedawnienia ścigania przestępstwa.

Rozdział 2.

Szczególne przypadki naprawienia szkody.

Art. 767. § 1. W razie uszkodzenia ciała lub wywołania

~~rozstroju zdrowia zobowiązany do naprawienia szkody~~ powinien na
żądanie poszkodowanego wyłożyć z góry sumę potrzebną na koszty
leczenia i na koszty ^{zawodowego} przeszkolenia ~~zawodowego~~ inwalidy.

§ 2. Jeżeli poszkodowany utracił całkowicie lub
częściowo zdolność do pracy zarobkowej albo jeżeli zwiększyły
się jego potrzeby lub zmniejszyły widoki powodzenia na przy-
szłość, może on żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody
odpowiedniej renty.

Art. 768. § 1. Jeżeli wskutek uszkodzenia ciała lub wywo-
łania rozstroju zdrowia nastąpiła śmierć poszkodowanego, zobo-
wiązany do naprawienia szkody powinien zwrócić koszty leczenia
i pogrzebu temu, kto je poniósł.

§ 2. Osoby, względem których ciążył na zmarłym
obowiązek alimentacyjny, mogą żądać od zobowiązanego do napra-
wienia szkody odpowiedniej renty przez czas prawdopodobnego
trwania obowiązku alimentacyjnego. Takiej samej renty mogą
żądać inne osoby bliskie, którym zmarły dobrowolnie i stale
dostarczał środków utrzymania, jeżeli z okoliczności, zwłasz-
cza z porównania stanu majątkowego tych osób i zobowiązanego
wynika, że wymagają tego zasady współżycia społecznego w Pań-
stwie Ludowym.

Art. 769. W przypadkach przewidzianych w dwóch artyku-
łach poprzedzających poszkodowany może żądać w każdym czasie
zabezpieczenia należnej mu renty, jeżeli zachodzą ważne po-
tomu powody.

~~Art. 770. W razie naruszenia dóbr osobistych poszkodowany może żądać, niezależnie od roszczenia o naprawienie wyrządzonej mu szkody materialnej, ażeby ten, kto dopuścił się naruszenia, złożył oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie, oraz dokonał innych czynności mających na celu restytuowanie naruszonych dóbr osobistych.~~

Art. 771. W razie rozmyślnego naruszenia dóbr osobistych, ten czyje dobro zostało naruszone może żądać, ażeby sprawca zapłacił na rzecz oznaczonej organizacji społecznej odpowiednią sumę pieniężną jako zadośćuczynienie.

Art. 772. Roszczenia w dziale niniejszym przewidziane nie mogą być zbyte, chyba że są już wymagalne i zostały uznane na piśmie lub przyznane prawomocnym orzeczeniem.

K S I Ę G A IV.

P R A W O S P A D K O W E.

TYTUŁ I.

Przepisy ogólne.

Art. 772. § 1. Spadkiem jest ogół praw i obowiązków majątkowych zmarłego, wyjąwszy prawa i obowiązki związane wyłącznie z jego osobą ~~tudzież prawa, które z chwilą jego śmierci przechodzą~~ na oznaczone osoby niezależnie od tego, czy osoby te są spadkobiercami.

§ 2. Do długów spadkowych należą w szczególności, oprócz zobowiązań spadkowych, koszty jego pogrzebu, koszty postępowania spadkowego, koszty zarządu spadku nieobjętego oraz wynagrodzenie wykonawcy testamentu.

Art. 774. § 1. Spadek otwiera się z chwilą śmierci spadkodawcy.

§ 2. W razie uznania spadkodawcy za zmarłego chwilą otwarcia spadku jest data śmierci spadkodawcy oznaczona w orzeczeniu o uznaniu go za zmarłego.

Art. 775. Spadkobiercą jest osoba powołana do całości lub części spadku.

Art. 776. § 1. Kto w chwili otwarcia spadku nie znajdował się przy życiu, nie może być spadkobiercą.

§ 2. Dziecko w chwili otwarcia spadku poczęte, lecz jeszcze nieurodzone, może być spadkobiercą, jeżeli urodzi się żywe.

Art. 777. Niegodny dziedziczenia nie jest spadkobiercą, jak gdyby nie dożył chwili otwarcia spadku.

Art. 778. Niegodnym dziedziczenia jest ten, kto;

- 1/ przed otwarciem spadku dopuścił się stwierdzonego wyrokiem sądu przestępstwa przeciwko życiu, wolności osobistej, zdrowiu lub czci spadkodawcy albo jednej z najbliższych mu osób;
- 2/ złośliwie i uporczywie nie wypełniał obowiązków rodzinnych względem spadkodawcy;
- 3/ podstępem albo groźbą nakłonił spadkodawcę do sporządzenia lub odwołania testamentu albo przeszkodził mu w dokonaniu takiej czynności;
- 4/ rozmyślnie ukrył, zniszczył, podrobił lub przerobił testament spadkodawcy albo świadomie skorzystał z testamentu przez inną osobę podrobionego.

Art. 779. Niegodność dziedziczenia ustaje wskutek przebaczenia ze strony spadkodawcy. Przebaczyć niegodnemu może także spadkodawca nie mający zdolności do czynności prawnych, jeżeli ma dostateczne rozczepianie.

TYTUŁ II.

Dziedziczenie ustawowe.

Art. 780. § 1. Dziedziczenie ustawowe co do całości spadku zachodzi wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy testamentowego albo gdy wszystkie osoby powołane jako spadkobiercy testamentowi nie chcą lub nie mogą być spadkobiercami.

§ 2. Dziedziczenie ustawowe co do części spadku zachodzi wtedy, gdy spadkodawca powołał spadkobiercę testamentowego tylko do części spadku, albo gdy tylko niektóre spośród osób

~~powołanych jako spadkobiercy testamentowi nie chcą lub nie mogą~~
być spadkobiercami!

Art. 781. § 1. Do dziedziczenia z ustawy są powołani w pierwszej kolejności zstępni spadkodawcy bez ograniczenia stopnia oraz małżonek. Zstępny bliższego stopnia wyłącza od dziedziczenia swych zstępnych. Na równi ze zstepnymi spadkodawcy dziedziczą przysposobieni i ich zstępni.

§ 2. W braku zstepnych spadkodawcy są powołani do dziedziczenia jego małżonek, rodzice, przysposabiający oraz osoby małoletnie, które w chwili śmierci spadkodawcy pozostawały na jego utrzymaniu przynajmniej od roku, jeżeli z okoliczności wynika, iż miały być utrzymywane przez spadkodawcę aż do czasu, gdy uzyskają możliwość utrzymania się własnymi siłami.

§ 3. Jeżeli nie ma spadkobierców wymienionych w paragrafach poprzedzających, powołani są do spadku bracia i siostry spadkodawcy, a w ich braku Skarb Państwa.

Art. 782. § 1. Jeżeli do spadku przychodzi kilku spadkobierców, dziedziczą oni w częściach równych. Jednakże małżonek przychodzący do spadku w zbiegu z innymi spadkobiercami niż zstępni dziedziczy połowę spadku.

§ 2. Jeżeli zstępny, który byłby uprawniony do dziedziczenia w zbiegu z innymi osobami, nie dożył chwili otwarcia spadku, część spadkowa, jaka by mu przypadła, przypada jego zstepnym.

Art. 783. § 1. Przysposobiony i jego zstępni nie dziedziczą po krewnym przysposabiającym.

§ 2. Przysposobiony dziedziczy po swoich krewnych, a jego krewni dziedziczą po nim.

Art. 784. Jeżeli spadek otrzymuje spadkobierca nieobciążony

~~ustawowy obowiązek alimentacji dziadów spadkodawcy jest on~~
obowiązany na żądanie tych dziadów znajdujących się w niedostatku dostarczać im środków utrzymania w stosunku do ich potrzeb oraz w stosunku do wartości spadku. Może się jednak zwolnić od tego obowiązku przez zapłatę wartości jednej czwartej części spadku.

§ 1. Małżonek przychodzący do spadku w zbiegu ze spadkobiercami, którzy nie są zstępnymi spadkodawcy, otrzymuje ze spadku ponad swój udział przedmioty urządzenia domowego, które służyły mu wspólnie ze zmarłym małżonkiem do wspólnego użytku. Nie dotyczy to jednak przypadku, gdy wspólne pożycie małżonków ustało za życia spadkodawcy.

§ 2. Do roszczeń małżonka przewidzianych w artykule niniejszym stosuje się odpowiednio przepisy o zapisach.

Art. 180. § 1. Małżonek spadkodawcy nie dziedziczy, jeżeli spadkodawca wystąpił z żądaniem rozwodu z wyłącznej winy tego małżonka, a sąd na żądanie innego spadkobiercy zgłoszone przed upływem trzech miesięcy od dnia, w którym spadkobierca ten dowiedział się o otwarciu spadku, uznał, że żądanie rozwodu z wyłącznej winy pozostałego przy życiu małżonka było uzasadnione.

§ 2. Spadkobierca może żądać takiego ustalenia sądowego tylko w ciągu trzech miesięcy od dnia, w którym dowiedział się o otwarciu spadku, nie później jednak niż w ciągu roku od otwarcia spadku.

TYTUŁ III.

DZIAŁ I.

T e s t a m e n t .

ROZDZIAŁ I.

PRZEPISY OGÓLNE,

Art. 787. ~~Rozporządzić majątkiem na przypadek śmierci można~~
jedynie przez testament.

Art. 788. Testament można sporządzić tylko osobiście.

Art. 789. Testament może zawierać rozporządzenie tylko
jednego spadkodawcy.

Art. 790. Małoletni, który ukończył szesnasty rok życia,
jak również ubezwłasnowolniony częściowo mogą rozporządzać przez
testament.

ROZDZIAŁ II.

Forma testamentu.

Oddział 1. Testamenty zwykłe.

Art. 791. Testament zwykły może być sporządzony w formie
pisma własnoręcznego, w formie aktu przed notariuszem oraz
w formie aktu przed przewodniczącym gminnej rady narodowej lub
przed przewodniczącym rady narodowej miasta, w którym nie ma biu-
ra nota-rialnego.

Art. 792. Małoletni jak również zbezwłasnowolniony częściowo
mogą sporządzić testament zwykły tylko przed notariuszem.

Art. 793 § 1. Testament własnoręczny powinien być napisany
w całości własnoręcznie przez ^{pismem ręcznym} testatora, przez niego podpisany
i zaopatrzony w datę.

§ 2. Jednakże brak daty nie pociąga za sobą nieważ-
ności testamentu, jeżeli datę można ustalić z jego treści albo

~~innymi dowodami.~~

~~Art. 794. Testament przed notariuszem powinien być sporządzo-~~
ny stosownie do przepisów dotyczących formy aktu notarialnego!

Art. 785. § 1. Testament przed przewodniczącym gminnej lub
miejskiej rady narodowej sporządza się w ten sposób, iż spadkodaw-
ca oświadcza swą wolę przewodniczącemu rad-y w obecności dwóch
świadków, a przewodniczący wolę spadkodawcy spisuje w protokół
ze wskazaniem daty jej spisania. Protokół powinien być odczytany
testatorowi przez przewodniczącego w obecności świadków i podpi-
sany przez testatora, świadków i przewodniczącego!

§ 2. Jeżeli testator nie umie lub nie może podpisać
protokołu, należy to zaznaczyć w protokół ze wskazaniem przyczyny!

Oddział 2. Testamenty szczególne!

Art. 786. § 1. Jeżeli wskutek szczególnych okoliczności za-
chowanie innej formy testamentu jest niemożliwe albo bardzo utrud-
nione, spadkodawca może oświadczyć ostatnią wolę ustnie w obecnoś-
ci dwóch jednocześnie obecnych świadków/testament ustny/!

§ 2. Treść testamentu ustnego może być stwierdzona
bądź w ten sposób, że jeden ze świadków albo osoba trzecia spíše
wolę spadkodawcy z podaniem miejsca i daty jego oświadczenia oraz
miejsca i daty sporządzenia pisma, a pismo to podpisze spadkodawca
i świadkowie albo tylko obaj świadkowie, bądź też w ten sposób,
że świadkowie złożą zeznanie przed sądem!

Art. 797. Podczas podróży na polskim statku morskim lub po-
wietrznym można sporządzić testament przed dowódcą statku lub jego

zastępcą w sposób przewidziany dla sporządzania testamentów ~~przed przewodniczącym rady narodowej. Jeżeli zachowanie tej~~ formy nie jest możliwe, można sporządzić testament ustny!

Art. 798. § 1. W czasie mobilizacji albo w czasie działań wojennych żołnierze w czynnej służbie wojskowej, osoby powołane do osobistych świadczeń wojennych, osoby przebywające na mocy stosunku służbowego lub umownego przy jednostkach wojskowych oraz osoby znajdujące się na okrętach wojennych lub na statkach wchodzących w skład Polskich Sił Zbrojnych, mogą sporządzić testament:

- 1/ przed dowódcą jednostki wojskowej lub przed wyznaczonym przez niego oficerem w sposób przewidziany dla sporządzania testamentów przed przewodniczącym rady narodowej, albo
- 2/ przez oświadczenie podyktowane innej osobie; testament taki powinien być, z podaniem daty jego sporządzenia, podpisany przez spadkodawcę i dwóch jednocześnie obecnych świadków, albo
- 3/ w formie przewidzianej dla testamentu ustnego; jeżeli spadkodawca jest ranny lub chory, świadkowie wobec których spadkodawca oświadcza swą wolę, mogą nie być jednocześnie obecni!

§ 2. Dowódców uprawnionych do przyjmowania oświadczeń ostatniej woli oraz sposób przechowywania sporządzonych przed nimi testamentów oznacza rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej!

Art. 799. Testament szczególnie traci moc z upływem sześciu miesięcy od ustania okoliczności, które uzasadniały nie zachowanie zwykłej formy testamentu, chyba że spadkodawca zmarł przed upły-

won tego terminu.

Art. 800. ~~Małoletni, jak również ubezwłasnowolniony częściowo,~~ mogą sporządzać testamenty szczególne.

Oddział 3. Świadkowie testamentu.

Art. 801. Nie może być świadkiem przy sporządzaniu testamentu:

- 1/ kto nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych;
- 2/ niewidomy, głuchy albo niemy;
- 3/ kto nie umie czytać i pisać lub nie może się podpisać;
- 4/ kto nie włada mową, w której spadkodawca sporządza testament;
- 5/ skazany prawomocnie wyrokiem sądowym za fałszywe zeznania,

Art. 802. § 1. Nie może być świadkiem przy sporządzaniu testamentu osoba, dla której w testamencie została przewidziana jakiegokolwiek korzyść. Nie mogą być również świadkami: małżonek tej osoby, jej krewni lub powinowaci pierwszego lub drugiego stopnia oraz osoby pozostające z nią w stosunku przysposobienia.

§ 2. Jeżeli świadkiem była jedna z osób wymienionych w paragrafie poprzedzającym, nieważne jest tylko postanowienie, które przysparza korzyść tej lub jej krewnym albo powinowatym określonym w paragrafie poprzedzającym, chyba że z treści testamentu wynika, że bez tego postanowienia spadkodawca nie sporządziłby testamentu albo sporządziłby testament innej treści.

ROZDZIAŁ III.

Odwołanie testamentu.

Art. 803. ~~Spadkodawca może odwołać zarówno cały testament,~~
~~jak i jego poszczególne postanowienia.~~

Art. 804. Odwołanie testamentu może nastąpić bądź w ten sposób, że spadkodawca sporządzi nowy testament, bądź w ten sposób, że w zamiarze odwołania testamentu zniszczy go lub pozbawi cech, od których zależy jego ważność, bądź też w ten sposób, że poczyni w testamencie zmiany wyrażające wolę odwołania jego postanowień.

Art. 805. Jeżeli spadkodawca sporządził nowy testament nie zaznaczając w nim, że poprzedni odwołuje, odwołane są tylko te postanowienia poprzedniego testamentu, których nie można pogodzić z treścią nowego testamentu.

Art. 806. Jeżeli testament zawiera jedynie odwołanie poprzedniego testamentu, nie stosuje się ograniczeń dotyczących formy testamentów sporządzanych przez osoby małoletnie lub częściowo ubezwłasnowolnione.

DZIAŁ II.

Dziedziczenie testamentowe.

Art. 807. § 1. Spadkodawca może powołać do całości lub części spadku jedną lub kilka osób spośród swych spadkobierców ustawowych albo spośród socjalistycznych osób prawnych istniejących w chwili otwarcia spadku, /spadkobiercy testamentowi/.

192
§ 2. Jednak jeżeli spadek składa się wyłącznie

z przedmiotów stanowiących własność osobistą spadkodawcy,
spadkobiercami testament^{wymi} mogą być także inne osoby!

§ 3. Jeżeli spadkodawca nie pozostawia spadkobierców ustawowych powołanie spadkobierców w testamencie nie ulega żadnym ograniczeniom!

Art. 808. Zastrzeżenie warunku lub terminu uczynione przy powołaniu spadkobiercy testamentowego uważane jest za nieistniejące. Jednakże gdy z treści testamentu wynika, że bez takiego zastrzeżenia powołanie spadkobiercy nie miałoby miejsca, powołanie spadkobiercy jest nieważne!

Art. 809. Można powołać spadkobiercę testamentowego na przypadek, gdyby inna osoba powołana jako spadkobierca ustawowy lub testamentowy nie chciała lub nie mogła być spadkobiercą!

Art. 810. Nieważne jest postanowienie testamentu, przez które spadkobierca zobowiązuje spadkobiercę do zachowania nabytego spadku i pozostawienia go po śmierci innej osobie! Jednakże nieważność takiego postanowienia nie pociąga za sobą nieważności powołania spadkobiercy!

Art. 811. Gdy na mocy testamentu cały spadek przypadł spadkobiercy nieobciążonemu ustawowym obowiązkiem alimentacji rodziców spadkodawcy, mogą oni, jeżeli znajdują się w niedostatku, żądać od spadkobiercy środków utrzymania odpowiednio do swych potrzeb i do wartości spadku! Spadkobierca może zwolnić się od tego obowiązku przez zapłatę jed-

nej czwartej części wartości spadku

DZIAŁ III.

Zapis. Polecenie.

Art. 812. § 1. Jeżeli spadkodawca przeznaczył w testamentie oznaczonej osobie korzyść majątkową nie czyniąc jej spadkobiercą / zapis /, osoba ta / zapisobierca / może żądać od spadkobiercy spełnienia świadczenia stanowiącego przedmiot zapisu.

§ 2. Spadkobierca może obciążyć zapisobiercę obowiązkiem wypełnienia dalszego zapisu.

Art. 813. § 1. Jeżeli spadkobierca przeznaczył w testamentie oznaczonej osobie poszczególne prawa majątkowe, które wyczerpują prawie cały spadek, osobę tę poczytuje się w razie wątpliwości nie za zapisobiercę, lecz za spadkobiercę powołanego do całego spadku. Jeżeli takie prawa zostały przeznaczone kilku osobom poczytuje się je w razie wątpliwości za powołane do całego spadku w częściach ułamkowych odpowiadających stosunkowi wartości przeznaczonych im praw.

Art. 814. Do zapisu stosuje się odpowiednio przepisy o dziedziczeniu testamentowym z zachowaniem przepisów poniższych.

Art. 815. Zapisy na rzecz osób, których spadkodawca

~~nie mógłby powołać jako spadkobierców, nie może przenosić~~
jednej czwartej części wartości spadku. Ograniczenia to
nie dotyczy zapisów, których przedmiot jest własnością
osobistą spadkobiercy.

Art. 815. § 1. Zapis może być uzależniony od warunku
lub ograniczony terminem.

§ 2. Jeżeli warunek zastrzeżony bez okreś-
lonego terminu nie ziści się w ciągu lat dziesięciu od ot-
warcia spadku, następują skutki przewidziane na wypadek
nieziszczenia się warunku..

§ 3. Jeżeli zapis został ograniczony termi-
nem dłuższym niż lat dziesięć, termin ten ulega skróceniu
do lat dziesięciu.

Art. 817. Zapisobierca obciążony obowiązkiem wypełnie-
nia dalszego zapisu może zwolnić się od tego obowiązku
także w ten sposób, że dokona bezpłatnie na rzecz dalsze-
go zapisobiercy przeniesienia przedmiotów otrzymanych
z tytułu zapisu, albo przelewu roszczenia o jego wypełnie-
nie.

Art. 818. Roszczenie z tytułu zapisu przedawnia się
z upływem lat pięciu od dnia wymagalności zapisu.

Art. 819. Spadkodawca może w testamencie włożyć na
spadkobiercę lub na zapisobiercę obowiązek oznaczonego
działania lub zaniechania, nie czyniąc nikogo wierzycielem.
/polecenie/.

Art. 820. Wykonania polecenia może żądać każdy
ze spadkobierców, jak również wykonawca testamentu, a jeże-
li polecenie leży w interesie społecznym - także właściwa
władza.

Dział IV.

Wykonawca testamentu.

Art. 821. § 1. ~~Spadkodawca może powołać w testamentie wy-~~
~~konawcę testamentu.~~

§ 2. Nie może być wykonawcą testamentu, kto nie
ma pełnej zdolności do czynności prawnych.

Art. 822. Osoba powołana jako wykonawca testamentu może
nie przyjąć tego obowiązku.

Art. 823. Wykonawca testamentu wykonywa swe obowiązki
pod nadzorem sądu.

Art. 824. § 1. Uprawnienia wykonawcy testamentu i zakres
jego czynności określa testament.

§ 2. Jeżeli spadkodawca nie postanowił inaczej,
wykonawca testamentu powinien zarządzać majątkiem spadkowym, spła-
cić długi spadkowe, wypełnić zapisy, a następnie wydać spadkobier-
com majątek spadkowy zgodnie z wolą spadkodawcy i przepisami usta-
wy.

Art. 825. Wykonawca testamentu może pozywać i być pozywa-
ny w sprawach wynikających z zarządu spadkiem. Może również pozy-
wać w sprawach o prawa należące do spadku i być pozywany w spra-
wach o długi spadkowe.

Art. 826. Do wzajemnych roszczeń między spadkobiercą a wy-
konawcą testamentu, wynikających ze sprawowania zarządu spadkiem,
stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu za wynagrodzeniem.

Art. 827. § 1. Zwolnienie wykonawcy testamentu następuje
przez orzeczenie sądu.

§ 2. Wykonawca testamentu może żądać zwolnienia,
gdy ukończy swe czynności. Wcześniejszego zwolnienia może żądać
tylko z ważnych powodów.

§ 3. Na ~~żądanie interesowanych~~ lub urzędu sąd zwolni wykonawcę testamentu, jeżeli nie jest on w stanie wykonać swych czynności albo jeżeli przy ich wykonywaniu dopuszcza się czynów lub zaniechań wyrządzających szkodę spadkobiercom.

TYTUŁ IV.

Zachówek.

Art. 828. § 1. Zstępni spadkodawcy i jego małżonek mogą żądać zmniejszenia rozporządzeń testamentowych i darowizn, które naruszają należny im zachówek (spadkobiercy konieczni).

§ 2. Zachówek wynosi: jeżeli spadkodawca pozostawił jedno dziecko albo małżonka - połowę udziału ustawowego; jeżeli spadkodawca pozostawił dwoje lub więcej dzieci albo jedno lub więcej dzieci i małżonka - dwie trzecie udziału ustawowego; zstępni dziecka, które zmarło przed otwarciem spadku, liczą się za jedno dziecko.

Art. 829. Przy ustalaniu wysokości zachowku bierze się za podstawę wartość spadku bez uwzględnienia zapisów i poleceń. Do tej wartości dolicza się wartość darowizn uczynionych przez spadkodawcę.

Darowizny szacuje się według stanu z chwili ich dokonania i według cen z chwili otwarcia spadku.

Art. 830. Zmniejszeniu podlegają najpierw rozporządzenia testamentowe. Zmniejszenia darowizn można żądać tylko wtedy, gdy całkowita wartość rozporządzeń testamentowych nie wystarcza do uzupełnienia zachowku. Zmniejszeniu podlegają darowizny, których wartość dolicza się przy ustalaniu wysokości zachowku.

Art. 831. Rozporządzenia testamentowe podlegają zmniejszeniu w stosunku do swej wartości. Jednakże gdy testator zastrzegł, że pewien zapis lub pewne polecenie ma być wykonane przed innymi, zmniejszenie tego zapisu lub polecenia może nastąpić dopiero po

~~całkowitem wyczerpaniu pozostałych zapisów i poleceń.~~

Art. 832. W razie zmniejszenia zapisu obciążonego dalszym zapisem lub poleceniem dalszy zapis lub polecenie podlega stosunkowemu zmniejszeniu.

Art. 833. Darowizny podlegają zmniejszeniu poczynając od ostatniej i idąc wstecz do najdawniejszej.

Art. 834. Zmniejszenie darowizny następuje według przepisów o zwrocie bezpodstawnego zubożenia.

Art. 835. Jeżeli zmniejszeniu podlega zapis lub darowizna których przedmiot nie da się podzielić bez istotnej zmiany lub znacznego ubytku wartości, zapisobierca lub obdarowany może zachować przysporzenie w całości uiszczając odpowiednią sumę pieniężną.

Art. 836. Zmniejszenia rozporządzeń testamentowych i darowizn można żądać tylko w ciągu dwóch lat od ogłoszenia testamentu. Jeżeli spadkodawca nie pozostawił testamentu, zmniejszenia darowizn można żądać tylko w ciągu dwóch lat od otwarcia spadku.

Art. 837. § 1. Spadkodawca może w testamencie wydziedziczyć spadkobiercę koniecznego, którego postępowanie pozostawało w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego w Państwie Ludowym.

§ 2. Przyczyna wydziedziczenia powinna być wskazana w testamencie. W razie sporu dowód istnienia tej przyczyny obciąża osobę, która powołuje się na wydziedziczenie.

TYTUŁ V.

Przyjęcie i zrzeczenie się spadku.

Art. 838. § 1. Spadkobierca może spadek przyjąć lub zrzec się spadku.

§ 2. Jeżeli spadkobierca przyjął spadek chwilą nabycia spadku jest chwila jego otwarcia. Jeżeli spadkobierca zrzekł się spadku uważany jest tak, jakby nigdy nie był spadkobiercą.

Art. 839. Oświadczenie o przyjęciu lub zrzeczeniu się spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o powołaniu go do spadku.

Art. 840. Jeżeli przed upływem terminu do przyjęcia lub zrzeczenia się spadku spadkobierca zmarł nie złożwszy żadnego oświadczenia, oświadczenie może być złożone przez jego spadkobierców w terminie do przyjęcia lub zrzeczenia się spadku po nim.

Art. 841. § 1. Oświadczenie o przyjęciu lub zrzeczeniu się spadku powinno być złożone przed sądem osobiście albo przez przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika urzędownie do tej czynności umocowanego.

§ 2. Oświadczenie o przyjęciu lub zrzeczeniu się spadku nie może być złożone z zastrzeżeniem warunku lub terminu.

Art. 842. Jeżeli w ciągu terminu do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub zrzeczeniu się spadku spadkobierca niełożył żadnego oświadczenia, poczytuje się spadek za przyjęty. To samo dotyczy przypadku, gdy przed upływem tego terminu spadkobierca dokonał względem spadku czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu.

Art. 843. Spadkobierca zrzekający się spadku uważany jest przy dziedziczeniu na równi ze spadkobiercą, który nie dożył otwarcia spadku.

Art. 844. Skarb Państwa nie może zrzec się spadku.

Art. 845. Nie można przyjąć ani zrzec się spadku jeszcze nie otwartego, ani zawierać umów co do takiego spadku.

Art. 846. Do przyjęcia i zrzeczenia się zapisu stosuje się odpowiednio przepisy o przyjęciu i zrzeczeniu się spadku.

TYTUŁ V.

Stwierdzenie praw do spadku.

Art. 847. Każdy zainteresowany może żądać sądowego stwierdzenia praw do spadku.

Art. 848. Sądowe stwierdzenie praw do spadku nie może nastąpić przed upływem sześciu miesięcy od otwarcia spadku, chyba że wszyscy znani już spadkobiercy złożyli już oświadczenia co do przyjęcia lub zrzeczenia się spadku.

Art. 849. W stosunku do osób trzecich, które nie roszczą sobie praw do spadku jako spadkobiercy, spadkobierca może powołać się na następstwo prawne po spadkodawcy tylko wtedy, gdy uzyskał sądowe stwierdzenie praw do spadku.

Art. 850. Ten, czyje prawa do spadku zostały sądownie stwierdzone, ma za sobą domniemanie, że jest spadkobiercą.

Art. 851. § 1. Jeżeli osoba, której prawa do spadku zostały sądownie stwierdzone, rozporządziła prawem należącym do spadku, spadkobierca nie może dochodzić swych roszczeń przeciwko nabywcy, chyba że ten działał w złej wierze.

§ 2. Przepis powyższy stosuje się odpowiednio, gdy dłużnik spadku spełnił świadczenie do rąk osoby, której prawa do spadku zostały sądownie stwierdzone.

dzony.

TYTUŁ VI.

Odpowiedzialność za długi sądowe.

Art. 852. § 1. Spadkobierca, który spadek przyjął, odpowiada za długi spadkowe w granicach wartości spadku.

§ 2. Jeżeli ~~został sporządzony inwentarz ma-~~
jątku spadkowego, spadkobierca odpowiada za długi spadkowe tylko
w granicach wartości przedmiotów wymienionych w inwentarzu, chyba
że inwentarz jest niezupełny lub nierzetelny.

Art. 853. Jeżeli jest kilku spadkobierców, odpowiadają
oni za długi spadkowe w stosunku do wielkości swych udziałów w spad-
ku.

Art. 854. Przed działem spadku wierzyciele spadkobiercy
nie mogą dochodzić zaspokojenia z jego udziału.

TYTUŁ VII.

Wspólność majątku spadkowego i dział spadku:

Art. 855. Jeżeli spadek przypada kilku spadkobiercom, do
wspólności majątku spadkowego i do działu spadku stosuje się odpo-
wiednio przepisy o współwłasności z zachowaniem przepisów poniższych.

Art. 856. Rozporządzenie udziałem w przedmiocie należącym
do spadku, dokonane przez jednego ze spadkobierców bez zgody pozo-
stałych, staje się bezskuteczne, jeżeli w wyniku działu spadku
przedmiot ten przypadł innemu spadkobiercy.

Art. 857. Dział spadku powinien obejmować cały spadek,
może być ograniczony do części spadku tylko z ważnych powodów.

Art. 858. Umowa o dział spadku powinna być zawarta na
piśmie.

Art. 859. § 1. Jeżeli dział spadku następuje między
spadkobiercami ustawowymi, spadkobiercy są wzajemnie zobowiązani
powrócić do masy spadkowej darowizny otrzymane od spadkodawcy, wy-
jawiając te które były uczynione ze zwolnieniem od powrotu, chyba że ~~te~~
naruszają one zachówek.

§ 2. Przepis powyższy stosuje się także w ra-

zie działu między spadkobiercami testamentowymi, którzy w ~~braku te-
stamentu~~ dziedziczyliby z ustawy, jak również w razie działu między
takimi spadkobiercami a spadkobiercami ustawowymi.

Art. 860. Poniesione przez spadkodawcę koszty utrzyma-
nia spadkobiercy lub koszty jego wykształcenia i nauki podlegają
powrotowi o tyle, o ile były niewspółmiernie wysokie w stosunku do
dochodów i majątku spadkodawcy.

Art. 861. Spadkobiercy przychodzący do spadku na miejsce
swego zstępnego obowiązani są do powrotu darowizn uczynionych przez
spadkodawcę na jego rzecz.

Art. 862. § 1. Powrotu dokonywa się przez zmniejszenie
schedy spadkowej, a gdy to było niemożliwe lub nadmiernie utrudnio-
ne, przez zapłatę w pieniądzach. Wartość przedmiotów ulegających
powrotowi oblicza się według stanu z chwili darowizny i cen z chwi-
li działu spadku.

§ 2. Spadkobierca może dokonać powrotu w na-
turze, wyrównując w pieniądzach ubytek wartości darowanych przedmio-
tów.

Art. 863. Obowiązek powrotu darowizn do masy spadkowej
nie rozciąga się na pożytki przedmiotu darowizny, wyjąwszy pożytki
przypadające za czas po otwarciu spadku.

Art. 864. Spadkobierca, który dokonywa powrotu w natu-
rze, może żądać zwrotu nakładów koniecznych i użytecznych według
ich wartości w chwili działu.

Art. 865. Spadkobiercy są nawzajem obowiązani udzie-
lać sobie wyjaśnień co do darowizn, które otrzymali od spadkodawcy.

Art. 866. Spadkobierca może żądać wydzielenia mu sche-
dy spadkowej w naturze. Jednakże ze względów społeczno-gospodarczych
sąd może przyznać cały spadek lub jego główną część jednemu ze spad-
kobierców z obowiązkiem spłat na rzecz pozostałych spadkobierców.

Termin uiszczenia spłat nie może być dłuższy niż lat pięć.

Art. 867. ^{§1} Jeżeli wartość darowizny podlegającej powrotowi przewyższa wartość schedy spadkowej, spadkobierca nie jest obowiązany do powrotu nadwyżki. W przypadku takim przy dziale spadku nie uwzględnia się ani wartości darowizny podlegającej powrotowi, ani udziału spadkobiercy zobowiązanego do powrotu.

§2 Przepis ten nie narusza praw spadkobierców koniecznych.

Art. 868. Z powodu błędu można uchylić się od skutków prawnych umowy o dział spadku tylko wtedy, gdy błąd dotyczył stanu faktycznego, który strony uważały za niewątpliwý.

Art. 869. Po dokonaniu działu spadku spadkobiercy są wzajemnie obowiązani do rękojmi według przepisów o rękojmi przy sprzedaży. Rękojnia co do wierzytelności spadkowych rozciąga się także na wypłacalność dłużnika.

TYTUŁ VIII.

Zbycie spadku.

Art. 870. § 1. Spadkobierca może zbyć przypadły mu spadek.

§ 2. Umowa o zbycie spadku powinna być zawarta w formie aktu notarialnego.

Art. 871. Nabywca spadku wstępuje w prawa i obowiązki spadkobiercy, jednakże zbywca odpowiada nadal za długi spadkowe jako spółdłużnik solidarny. W stosunkach między zbywcą spadku a nabywcą odpowiedzialność za długi spadkowe ciąży na nabywcy, chyba że umówiono się inaczej.

Art. 872. W razie zbycia spadku spadkobierca nie ponosi odpowiedzialności z tytułu rękojmi za wady poszczególnych przedmiotów należących do spadku.

Art. 873. W braku odmiennego zastrzeżenia korzyści i ciężary związane z przedmiotami należącymi do spadku, jak również niebezpieczeństwo ich przypadkowej utraty lub uszkodzenia, przechodzą na nabywcę z chwilą zawarcia umowy o zbycie spadku.

Art. 874. Przepisy o zbyciu spadku stosuje się także do zbycia udziału spadkowego.

Przepisy końcowe.

Art. 875. Wykonanie kodeksu porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 876. Kodeks wchodzi w życie z dniem
1952 r.

3436

B r a t a .

**W projekcie Kodeksu Cywilnego
Polski Ludowej :**

na str.24 w art.103 zamiast "~~państwie~~" powinno być "państwie"

na str.73 w art.334 § 2 zamiast "~~straty~~" - powinno być "straty"

na str.133 w art.566 należy odokreślić "Ustawowe prawa zastawu"
zamiast wyrazów odbitych
nieczytelnie

w art. 567 zamiast "~~mo~~" - powinno być "mogą"

na str.145 w art.619 § 2 zamiast "kalendarzowe" powinno być "ka-
lendarzowego"

w art.621 zamiast "ratyfy" powinno być "ratyfy"

w art.622 zamiast "gospodarczymi" powinno być
"gospodarki" .

na str.157 w wierszu 3 zamiast "miesięcy" powinno być "tysięcy"

na str.167 w art.715 § 1 zamiast "przyozono" powinno być "przy-
rządzona"

na str.169 w art.722 § 1 zamiast "zgody" powinno być "ugody"

Na str.174 zamiast " Tytuł XXIX Podstawy odpowiedzialności "

powinno być "Tytuł XXIX.Czyny niedozwolone .

Rozdział 1. Podstawy odpowiedzialności".